

ÅRSBERETNING 2013-14

SKOLETJENESTENS BESTYRELSE OG DIREKTØRKREDS PR. 1. MARTS 2015

Pia Allerslev (formand), borgmester for Børne- og Ungdomsudvalget, Københavns Kommune
Malene Barkhus, formand for Undervisningsudvalget, Frederiksberg Kommune
Karin Storgaard, medlem af borgerrepræsentationen, Københavns Kommune / KKR Hovedstaden
Steen Petersen, kommunalbestyrelsesmedlem, Faxe Kommune / KKR Sjælland

Else Sommer, adm. direktør, Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune
Mikala Jørgensen, centerchef, Fagligt Center, Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune
Inger Andersen, børne- og ungedirektør, Frederiksberg Kommune
Marianne Hoff Andersen, direktør, Helsingør Kommune / BKF Hovedstaden
Bjarne Voigt Hansen, skolesektorchef, Lolland Kommune / BKF Sjælland
Tinna Damgård-Sørensen, direktør, Vikingeskibsmuseet
Karen Haumann, vicedirektør, ARKEN
Poul Vestergaard (sekretær for bestyrelsen), leder af Skoletjenesten

SKOLETJENESTENS FASTE MEDARBEJDERE PR. 1. MARTS 2015

Marie Damsgaard Andersen
Linda Nørgaard Andersen
Jane Bendix
Nana Bernhardt
Mikkel Broe
Marianne Bomgren
Jutta Eberhards
Anne-Sofie Søborg Christiansen
Maria Kangas Christensen
Julie Lejsgaard Christensen
Marlene Damtoft-Reichel
Ulla Didriksen
Laura Dolberg Elkjær
Line Esbjørn
Louise Fischer
Bente Garbers
Michael Bo Gylendal
Lars Allan Haakonsen
Siska Rohr Harrebye
Kirsten Hegner
Marie Broen Jensen

Pernille Haugaard Jensen
Julie Maria Johnsen
Pia Justesen
Ulla Kjær Kaspersen
Sidsel Kirk
Marlene Kramm
Ulla Margrethe Madsen
Birthe Bitsch Mogensen
Kim Hollesen Petersen
Ulla Hahn Ranmar
Kari Eggert Rysgaard
Tine Seligmann
Mette Liv Skovgaard
Ane Riis Svendsen
Katrine Noes Sørensen
Sara Tougaard
Dorte Villadsen
Sasja Brovall Villumsen
Dorte Vind
Hilde Østergaard

INDHOLD

Indledning	4
Arbejdersmuseet	9
Arken Museum for Moderne Kunst	12
Danmarks Tekniske Museum	17
Den Blå Planet	19
Designmuseum Danmark	21
Film-X / Det Danske Filminstitut	24
Københavns Befæstning	26
Københavns Museum	28
KØS – Museum for kunst i det offentlige rum	30
Museet for Samtidskunst	31
Museum Vestsjælland	34
Musikmuseet	36
Nationalmuseet	38
Nikolaj Kunsthall	40
Sagnlandet Lejre	45
Skoletjenesten Teater	48
Skoletjenesten Øresund	49
Statens Museum for Kunst	51
Statens Naturhistoriske Museum	54
Thorvaldsens Museum	57
Vikingskibsmuseet	60
Zoologisk Have	62
Besøgsstatistik 2012/13	66
Besøgsstatistik 2013/14	67
Grafer: udvikling i besøgstal	68

INDLEDNING

SKOLETJENESTEN I EN NY VIRKELIGHED

Skoleåret 2013-14 har styrket Skoletjenestens virke. Vi opererer i en sektor i forandring og med stigende opmærksomhed – lokalt såvel som nationalt. Skolereformen rummer visioner for den åbne skole og et øget brug af eksterne læringsmiljøer i undervisningen, og Skoletjenesten kan spille en central rolle i implementeringen af den nye reform. Det har derfor været et år, som både har stillet nye krav og åbnet nye muligheder for os.

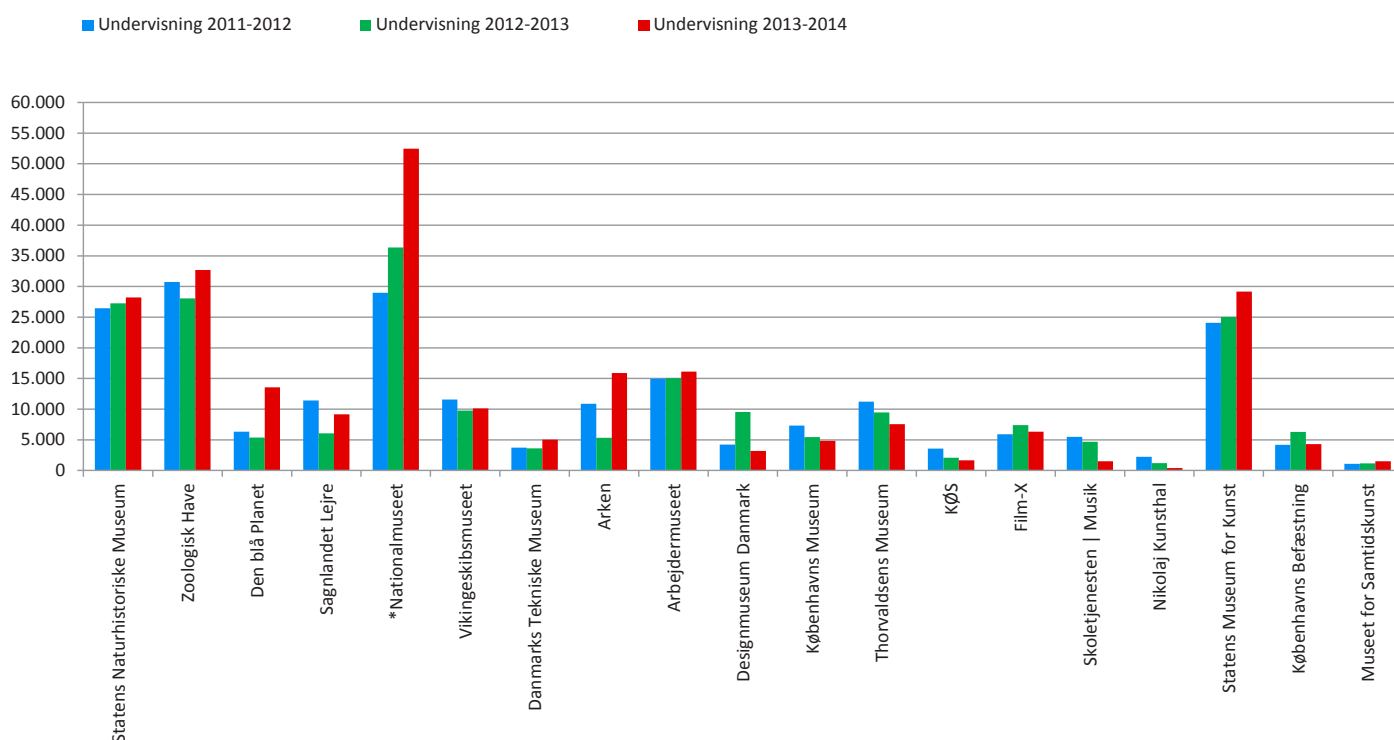
Det har også været et år, hvor vi har kigget indad og har igangsat en gennemgribende intern proces for at styrke organisationen til den ny virkelighed. Vi har arbejdet på at skabe en fælles platform i organisationen – en proces, som har rustet medarbejdere og organisation til at agere i den ny virkelighed, vi står i. Vi bygger på eksisterende kerneværdier om kvalitet og pædagogik, men udvikler nye arbejdsformer, nye strukturer og nye samarbejder for at skabe en organisation, som er gearet til at håndtere de krav og muligheder, der tegner sig i disse år.

Med den konsolidering er vi ved at ruste os til at tage hul på

et nyt år, hvor visionerne for alvor skal materialisere sig i elevernes hverdag, i undervisningen på kulturinstitutionerne, i tætte og forpligtende partnerskaber og i pædagogiske eksperimenter og nytænkning. Men først et tilbageblik på de mange aktiviteter i det forgangne år.

STIGENDE BESØGSTAL

243.567 elever har i årets løb deltaget i Skoletjenestens undervisningstilbud, mens 342.415 elever samlet set har besøgt kulturinstitutionerne i årets løb enten i undervisning eller på egen hånd. Sammenlignet med sidste år er andelen af elever, der har modtaget undervisning, steget med 17 %. Vi har oplevet fremgang på flere afdelinger i dette skoleår, og det vidner overordnet om en stigende interesse for at bruge kulturinstitutionerne som eksterne læringsmiljøer. En del af forklaringen på stigningen skal dog også findes i lock-outen i april 2013, der resulterede i et lavt besøgstal på en del afdelinger i skoleåret 2012-13. På kunstmuseerne kan den markante fremgang endvidere tilskrives en række sær-

*Nationalmuseets aktivitetstal i skoleåret 2012-13 og 2013-14 omfatter undervisningsforløb på Statens Forsvarshistoriske Museum, nuværende Tøjhusmuseet og Orlogsmuseet, der i tidligere statistik figurerede særskilt.

Graf: Antal elever/lærere, der har deltaget i undervisningsforløb

udstillinger, som i dette år har genereret øget undervisningsaktivitet, fx på ARKEN og Statens Museum for Kunst. En af årets mest markante stigninger er på Den Blå Planet, hvor besøgstallet er øget gevaldigt i forbindelse med åbningen af det nye akvarium i nye rammer. Nationalmuseets store besøgstal skyldes blandt andet, at Tøjhusmuseet nu er en del af Nationalmuseet; samtidig havde museet velbesøgte særudstillinger – ikke mindst “Viking” i efteråret 2013.

NYE SAMARBEJDER

Driften af undervisningsafdelinger er en grundsten i Skoletjenestens virke. Karakteren af afdelingerne ændrer sig dog, i takt med at nye kulturinstitutioner og nye organiseringer ser dagens lys. Det giver os nye muligheder for at understøtte arbejdet med undervisning på kulturinstitutioner i begge vores regioner. I dette år har vi afsluttet det hidtidige samarbejde med Danmarks Nationalhistoriske Museum med henblik på at finde en ny samarbejdsform. Samtidig er der etableret nye samarbejder, der på forskellige punkter adskiller sig fra de eksisterende afdelinger. Disse nye samarbejder har karakter af at være brede og tværgående og repræsenterer dermed en ny type samarbejde i Skoletjenesten.

Skoletjenesten Bornholm

Skoletjenesten Bornholm udspringer af et samarbejde med Bornholms Regionskommune/Center for Skole, Kultur og Fritid og Kulturvækst Bornholm i forlængelse af kulturaf-talen. Formålet med Skoletjenesten Bornholm er at styrke og udvikle læringsmulighederne på Bornholms museer og kulturinstitutioner i samspil med brugere på undervisningsinstitutionerne. Samarbejdet rummer et stærkt element af netværksdannelse og entreprenørskab i bestræbelsen på at opdyrke nye samarbejder mellem skole og kulturliv.

Museum Vestsjælland

Med fusionen af Vestsjællands kulturhistoriske museer til det nye Museum Vestsjælland oplever Skoletjenesten endnu en ny konstellation; en kompleks organisatorisk enhed med geografisk spredning. Skoletjenesten Museum Vestsjælland bygger på grundsten fra Skoletjenesten på det tidligere Sydvestsjællands Museum, men rummer nye typer af udfordringer, der kalder på nye løsninger, fx i form af projektet Kulturbussen, som har adresseret udfordringerne omkring geografi og logistik.

Kulturtjenesten

Skoletjenesten fortsætter sit engagement i Kulturtjenesten, som nu er overgået til en ny organisering og et udvidet geografisk område. Det tidligere projekt er udvidet, så det ud over Lolland Kommune og Guldborg Kommune omfatter Vordingborg Kommune og nu er organiseret som en forening, hvor aktørerne får endnu større mandat til i samarbejde med kommunerne at tegne foreningen, som skal skabe netværk og udvikle samarbejde på tværs af institutio-

nelle, faglige og kommunale grænser. Skoletjenesten sidder fortsat i bestyrelsen, bidrager med udviklingsmidler og yder støtte til den daglige koordinator, fx i forbindelse med pædagogiske arrangementer.

PÆDAGOGISK UDVIKLING

Pædagogiske arrangementer

Det er en kerneopgave for Skoletjenesten at udvikle og sikre kvalitet i undervisningen blandt andet ved at arbejde med pædagogik, metode og evaluering på tværs af afdelingerne og med de eksterne samarbejdspartnere. Som led i dette spiller de tværgående arrangementer i form af temadage, studiegrupper og underviserkurser en væsentlig rolle. I årets løb har Skoletjenesten faciliteret tre temadage under overskrifterne “Den åbne skole”, “Etik i museumsformidling” og “Videndeling og idéudvikling”, som samlede 35-48 deltagere pr. gang, samt ni studiegrupper med i alt 70 deltagere og fire underviserkurser med hver 24-30 deltagere.

SKOLEREFORM OG PARTNERSKABER

Undervisningsforløb for elever i grundskolen udgør omtrent 80 % af Skoletjenestens samlede aktivitet, og det forberedende arbejde med skolereformen har stået centralt i dette år. Årets temadage har haft fokus på reformen, hvordan vi imødekommer reformens indhold, hvordan vi arbejder med de nye Fælles Mål og udvikler undervisningsforløb, der målrettet understøtter dette.

Et stærkt element i skolereformen er partnerskaber mellem skoler og kulturinstitutioner. Mange af Skoletjenestens afdelinger har i forvejen gode erfaringer på området, og skolereformens fokus har været med til at forstærke afdelingernes arbejde med opbygning af nye og videreførelse af eksisterende partnerskaber for at koble skolerne tættere til kulturinstitutionerne. Af relevante eksempler kan nævnes Kunstkataapult på Statens Museum for Kunst, Statens Naturhistoriske Museums partnerskab med Sølvgade Skole, Zoo's partnerskab med Gadehaveskolen, ARKENs partnerskab med Strandgårdsskolen og Museum Vestsjællands partnerskab med Pedersborgs Skole. Partnerskaber var også temaet for en af årets populære studiegrupper, der samlede 14 deltagere.

Flere afdelinger har også i år arbejdet med turboforløb, som inddrager de eksterne læringsmiljøers særlige læringsrum i forhold til konkrete faglige mål. Det gælder fx afdelingerne på Arbejdermuseet, Thorvaldsens Museum, Zoologisk Have, Københavns Befæstning og Statens Museum for Kunst. Turboforløbene understøtter et andet hovedelement i skolereformen – fagligt løft af alle elever – og forventes derfor også at være en indsats, som fremadrettet vil have en rolle i afdelingernes arbejde.

ORGANISATIONSUDVIKLING

De mange forandringer i landskabet omkring os og de nye opgaver, vi står over for, har givet os anledning til også at kigge indad og genformulere vores kerneværdier. Det tog vi hul på i november 2013 med et internt todagesseminar, hvor vi har arbejdet med identitet, grundværdier og fælles fortælling. Vi har blandt andet indkredset vores "arvesølv" og drøftet vores rolle med både at drive afdelinger og være videnscenter. Seminaret blev fulgt op af en møderække i foråret 2014, som resulterede i en organisationsændring og oprettelsen af en række nye stillinger. Implementeringen af den nye organisation sættes i gang i det kommende skoleår.

Københavns Kommune – Pædagogisk Service

Som en del af en organisationsændring i Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning er Skoletjenesten blevet en del af Pædagogisk Service sammen med Kontoret for Bæredygtig Udvikling. I forlængelse heraf har Skoletjenesten været aktiv i forskellige initiativer for at styrke samarbejdet i den nye afdeling – fx gennem medvirken til planlægning af et fælles seminar om folkeskolereformen i efteråret 2013 for alle medarbejdere i de tre afdelinger. Skoletjenesten indgår endvidere i fem arbejdsgrupper i Pædagogisk Service, hvor vi dels yder faglig sparring, dels styrker netværket med de københavnske skoler. De fem arbejdsgrupper er *Åben Skole*, *Gratis eksterne læringstilbud*, *Sommeruniversitetet*, *Task Force* og *Dagtilbud*. Skoletjenestens afdelinger har også bidraget til Sommeruniversitetet, dels som vært den første dag, dels i en markedsdag. Skoletjenesten har desuden medvirket til et fælles koordineret fremstød over for områdeledere for dagtilbud i Københavns kommune og et studiebesøg på Den Blå Planet. Endelig har Skoletjenesten været sparringspartner på udviklingen af kommunens Åben Skole-site med gratis læringstilbud og udviklingen af kommunens Åben Skole-ambassadørkorps.

DIGITAL UDVIKLING

Elektronisk bookingsystem

Mange afdelinger har i de seneste år brugt en del ressourcer på at undersøge og udvikle bookingsystemer, der kan understøtte og lette den daglige drift. Bookingsystemet Gecko, som i første omgang blev udviklet og tilpasset til Designmuseum Danmark, har vist sig at have den tilstrækkelige fleksibilitet til at imødekomme behovene på flere afdelinger. Systemet er foreløbig implementeret i tre afdelinger og har vist sig at være både billigt og velfungerende. Ved at overgå fra manuel til elektronisk booking har afdelingerne oplevet effektiviseringer i form af bedre service for brugerne, der nu selv kan booke på hjemmesiden, en hurtigere betjening samt integration til øvrige systemer. Systemet giver endvidere mulighed for at opsamle systematisk dokumentation og nuancerede statistikker på de besøgende. Skoletjene-

DU ER HER: FORSIDE

UNDERSVISINGSTILBUD FRA MUSEER OG KULTURINSTITUTIONER ØST FOR STOREBÆLT

UNDERSVISINGSTILBUD FRA MUSEER OG KULTURINSTITUTIONER VEST FOR STOREBÆLT

stens afdelingers involvering i udviklingen af systemet medvirker til, at det løbende kan designses til de behov, vi har på afdelingerne, ligesom det også kan lette arbejdet med indrapportering til den centrale statistik.

Hjemmesiden bliver national

skoletjenesten.dk blev udvidet væsentligt i skoleåret 2013-14. Efter nedlæggelsen af de tidligere Centre for Museumsundervisning besluttede Kulturstyrelsen, at de ønskede at samle alle de tilbud, der før lå på centrenes hjemmesider, på skoletjenesten.dk, som dermed skal fungere som den nationale portal for undervisningstilbud på kulturinstitutioner. Kulturstyrelsen gav et tilskud til arbejdet med at overføre alle eksisterende tilbud til skoletjenesten.dk samt til at udvikle en udvidet søgefunktion. Dermed er det nu muligt for lærerne at søge tilbud ikke kun inden for fag og årgange, men også inden for konkrete kommuner over hele landet. Med udvidelsen er antallet af undervisningstilbud, der er tilgængelige på skoletjenesten.dk, øget med i alt 563 tilbud fordelt på 159 nye institutioner.

SAMARBEJDSPARTNERE

Skoletjenesten har i skoleåret 2013-14 fortsat samarbejdet med en række nationale aktører:

Skole 200 år

I forbindelse med 200-års-jubilæet for undervisningspligtens indførelse har Undervisningsministeriet nedsat et jubilæumssekretariat, der skal skabe arrangementer og understøtte indsatser over hele landet. Skoletjenesten er blevet inviteret til at sidde med i repræsentantskabet og har i den forbindelse bidraget med idéer, oplæg og projektudvikling.

Nationalt videnscenter

Nationalt Videnscenter for Historie- og Kulturarvsformidling blev etableret i foråret 2014. Skoletjenesten har været i dialog med centrets ledelse både op til og i forlængelse af åbningen med henblik på at identificere snitflader og eventuelle samarbejdsprojekter. Skoletjenesten sidder nu i centrets Advisoryboard.

NTS-center

Skoletjenesten har styrket samarbejdet med NTS-centeret (Natur-Teknik-Sundhed), hvis sekretariat efter opstartsperioden nu er flyttet til København. Gennem en møderække i foråret 2014 har vi identificeret en række samarbejdsflader, der både omfatter det pædagogiske arbejde og markedsføringsdelen – herunder snitflader mellem websites. Samarbejdet ventes at udmønte sig i en konkret samarbejdsaftale i det kommende skoleår.

FOKUS-samarbejde

FOKUS – FORum for KUnst og Kultur i Skolen – er et samarbejde mellem Skoletjenesten og en række aktører fra kunstrådet, blandt andet Levende Musik i Skolen, Danseshallerne, Teatercentrum og Kulturprinsen. Målet med samarbejdet er at vidensdele og koordinere indsatser og tilbud om kulturelle læringstilbud til kommunerne i forlængelse af skolereformen. Derudover kan FOKUS også være et forum for udvikling af fælles projekter. FOKUS er endnu under udvikling, og Skoletjenesten sidder med i forretningsudvalget.

Kulturstyrelsen

Skoletjenesten deltager fortsat i Kulturstyrelsens følgegruppe for kunst og kultur i skolen, der blandt andet bidrager til at diskutere og kvalificere Kulturministeriets indsatser på området.

CFU'erne

Skoletjenesten har igennem mange år samarbejdet med CFU'erne på Sjælland, men i forbindelse med omstruktureringer af centrene har samarbejdet ligget i dvale i en periode. I skoleåret 2013-14 genoptog vi samarbejdet ved at afholde en række fælles møder for Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige og konsulenterne hos CFU/Titangade. Det resulterede blandt andet i en række konkrete kursusforløb på Skoletjenestens afdelinger udbudt gennem CFU's kursuskatalog samt til en besøgsdag, hvor CFU's konsulenter besøgte en række af Skoletjenestens afdelinger med henblik på et fremtidigt samarbejde.

Skoletjeneste
NETVÆRK

NATIONALT NETVÆRK AF SKOLETJENESTER

NATIONALT NETVÆRK AF SKOLETJENESTER

Undervisningsministeriet og Kulturministeriet besluttede i foråret 2013 at oprette Nationalt netværk af skoletjenester/ SkoletjenesteNetværk med forankring i Skoletjenesten. Forud var gået nogle møder med blandt andet undervisningsministeren til belysning af Skoletjenestens erfaringer med området. I forlængelse af beslutningen har etableringen af SkoletjenesteNetværk været den største nye opgave for Skoletjenestens arbejde i skoleåret 2013-14. Afdækning af eksisterende erfaringer og samarbejdspartnere blev prioriteret højt i opstartsfasen. På baggrund heraf blev der indgået samarbejdsaftaler med Randers, Esbjerg og Fredericia Kommune om ansættelse og lokalt værtskab for tre regionale koordinatore. Den lokale forankring er valgt for at sikre koordinatorene et pædagogisk fagligt miljø at arbejde ud fra. Koordinatorerne skal arbejde på både lokalt, regionalt og nationalt niveau for at styrke brugen af kulturinstitutionernes læringsressourcer i skolernes undervisning. Opgaven er centreret om fire konkrete indsatser:

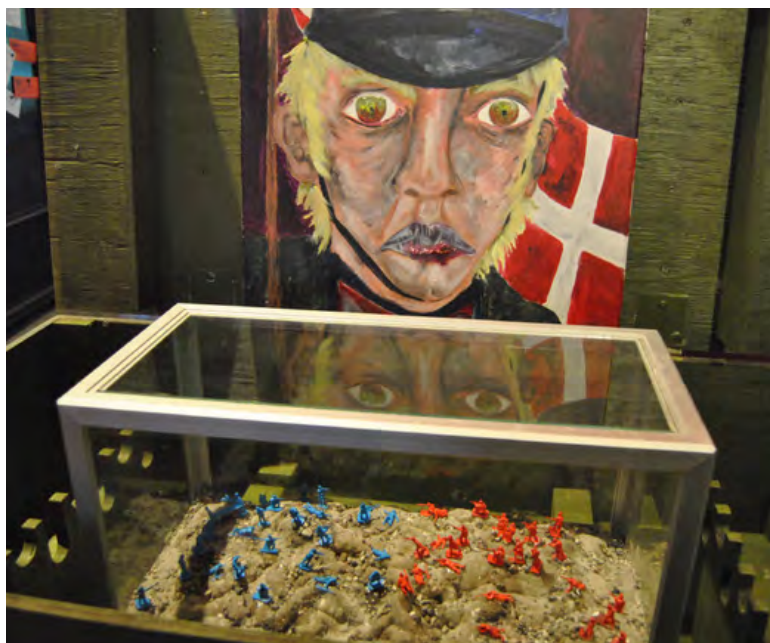
- Styrkelse af national sammenhæng og kontinuitet på området
- Styrkelse af pædagogisk udvikling af kulturinstitutionernes læringstilbud
- Forøgelse og kvalificering af skoleverdenens anvendelse af kulturinstitutionerne
- Styrkelse af samarbejdet mellem kulturinstitutionerne og skoleverdenen

Projektet SkoletjenesteNetværk refererer til en styregruppe med repræsentation fra Undervisningsministeriet og Kulturstyrelsen. Projektperioden løber fra 1/8 2013-31/7 2016 med et samlet budget på 9 millioner. Hertil kommer medfinansiering fra samarbejdskommunerne og Skoletjenesten. Skoletjenestens medfinansiering består af den arbejdstid, som leder og koordinatorene lægger i samarbejdet.

Til projektet er også tilknyttet en aktørfølgegruppe med en lang række aktører fra museer, kultur- og skoletjenester og organisationer som Naturvejlederforeningen, DAZA, MiD m.fl. Formålet med aktørfølgegruppen er at koordinere og drøfte planlagte indsatser, således at SkoletjenesteNetværks arbejde kan bygge oven på og spille sammen med de lokale og nationale indsatser, der allerede foregår.

Koordinatorerne tiltrådte i perioden 1/1-1/3 2014. I det første halvår har etablering af lokale og regionale samarbejder været fokus for koordinatorenes arbejde. Derudover har der været afholdt fire regionale netværksmøder, og der blev udviklet et katalog med studiegrupper for hele landet i samarbejde med andre aktører som ULF i Aarhus og Mmex. Endelig er der blevet udviklet en hjemmeside www.SkoletjenesteNetvaerk.dk, der samler relevant materiale for netværkets aktiviteter.

POP-UP1864 har givet Skoletjenesten en unik erfaring med at arbejde med partnerskaber og skoletjenesteaktiviteter på nationalt plan. Formen 'pop-up' betyder en aktivitet, der tidsbegrænset dukker op et sted med et aktuelt emne – gerne på overraskende vis.

POP-UP1864: UNGE FORTOLKER KRIG OVER HELE DANMARK

Skoletjenesten var i 2013/14 drivkraft bag det nationale partnerskabsprojekt POP-UP1864 i samarbejde med Tøjhusmuseet og Nationalmuseet. Målet var at give børn og unge en stemme i samfundsdebatten om krig, og målgruppen var folkeskolens udskolingsklasser, STX og HF med fagene dansk, historie, samfundsfag, billedkunst, musik, tysk og mediefag.

Krigen 1864 var det fælles afsæt for partnerskabet, og eleverne nutidsfortolkede krigen med alt fra malerier, moderne dans, installationer, happenings, digte og over 500 digitale værker, der blev vist på det sociale medie Instagram.

POP-UP1864 resulterede i 21 partnerskaber med klasser fra Struer i nord til Aabenraa i syd og Bogø i øst samt 120 minipartnerskaber på Tøjhusmuseet i København. Derudover lagde 13 kulturinstitutioner og kommuner over hele landet hus til elevernes udstillinger.

Projektet blev udvalgt som best practice af British Museums Association, fik omtale 14 gange i nationale medier, bl.a. med et program om projektet i P1, og projektgruppen afholdt 12 oplæg bl.a. for lærerstuderende og en temadag for 75 kolleger fra branchen.

Projektet var støttet af Kulturstyrelsens formidlingspulje.

ARBEJDERMUSEET

En eksperimenterende tilgang til historiebevidsthedsbegrebet med dertil hørende følgeforskning, konkrete tiltag og strategiske overvejelser i forhold til den kommende folkeskolereform og et talentprojekt, hvis erfaringer og resultater ikke blot førte til en udvidelse af vores pædagogiske og faglige ståsted, men også til afdelingens hidtil største ansøgning om økonomisk støtte til et læringsprojekt – dette og meget mere prægede afdelingens arbejde i skoleåret 2013-14.

Afdelingens samlede besøgstal var 21.848 elever fordelt på 16.100, der deltog i et undervisnings- og læringsforløb, og 5.748 elever, der besøgte museet på egen hånd. Det er en stigning på 3.428 elever i forhold til sidste skoleår.

Ud over afdelingens to undervisnings- og udviklingsansvarlige har der i løbet af året været tilknyttet to praktikanter (4 mdr.), fem lærerstuderende (3 uger), en projektmedarbejder og 12 timelønnede undervisere. Afdelingens medarbejdere har i skoleåret deltaget i Skoletjenestens studiegrupper: Historiepædagogik og Læring og har deltaget i temadage og planlægning af disse.

PROJEKTER

Talentprojekt: Os og fattigdom

Fra februar til maj 2014 udviklede, gennemførte og evaluerede afdelingen et såkaldt talentprojekt i samarbejde med afdelingens partnerskabsskole, Den Classenske Legatskole (DCL). Projektet blev støttet med 20.000 kr. af Skoletjenesten og havde til formål at eksperimentere med eksterne læringsmiljøers potentiale i forhold til at udfordre og stimulere elever med særlige forudsætninger. Elever, der ofte mangler faglige udfordringer i en normal skoledag. Afdelingen og

FOTO: ARBEJDERMUSEET.

DCL valgte, at projektet skulle omfatte elever med særlige forudsætninger samt elever, som var særligt motiverede af projektets karakter eller af muligheden for undervisning i et eksternt læringsmiljø. Projektet var frivilligt for eleverne, og den undervisning, eleverne gik glip af på skolen, var de selv ansvarlige for at indhente. 17 elever ud af en årgang på 49 meldte sig til projektet.

Projektet havde fattigdom som omdrejningspunkt. I første fase arbejdede eleverne med fattigdom i en historisk kontekst, hvor de arbejdede med museets udstillinger og samlinger. I anden fase arbejdede vi med fattigdom ud fra en nutidig kontekst, hvor vi bl.a. samarbejdede med organisationen "Gadens stemmer" og fik etableret et samarbejde med en hjemløs. I tredje fase skulle eleverne lave deres egen samtidsudstilling om fattigdom. Udstillingen åbnede fredag den 2. maj og blev taget ned den 12. august 2014.

Projektet gav en lang række erfaringer i forhold til nye måder at tænke understøttende undervisning på, men også erfaringer i forhold til at inddrage flere af museets ansatte i et skoletjenesteprojekt. Således indgik inspektører, scenograf, markedsføringsmedarbejder og konservatorer også i projektet. Projektet førte til en ansøgning hos Kulturstyrelsen om støtte til etablering af et valgfag på museet i det kommende skoleår.

Læs, leg og lær med historien

En stor del af årets arbejdstid har været allokert til projektet "Læs, leg og lær med historien". Et læseforløb til mellemtrinnet, der består af et undervisningsforløb på museet og et omfattende undervisningsmateriale, lærervejledning og lærerkurser. Projektet skal undersøge museernes potentialer for at understøtte den forkundskab og de visuelle stilladser, som forskning viser er afgørende for, at eleverne udvikler deres læse- og skrivekompetencer inden for den faglige genre.

Syv testklasser og Lærerruddannelsen på Metropol har været

FOTO: ARBEJDERMUSEET.

tilknyttet projektet. Konsulent på projektet var læsevejleder og lektor ved UCC Susanne Arne-Hansen, og Leon Dalgas, lektor ved Læring og Didaktik ved UCC, har varetaget følgeforskningen, der har haft særlig fokus på forløbet og udstillingens evne til at stimulere historiebevidsthed.

Projektet går i drift pr. 1. september 2014 og indgår i den pakke af gratis tilbud, som Københavns Kommune har valgt at indkøbe til kommunens skoleelever.

Unge stemmer – valgfag på skoleskemaet

Talentprojektet "Os og fattigdom" førte til ansøgningen "Unge stemmer". Et projekt, der skal eksperimentere med muligheden for at lave valgfagsundervisning uden for skolen. Hermed kommer vi til at arbejde med både den Åbne Skole og med understøttende undervisning.

Målet med projektet er at understøtte de deltagende elevers demokratiske selvtillid. Europæiske undersøgelser viser, at danske elever er blandt de mest kompetente demokrater i Europa, men når det kommer til troen på egne demokratiske evner, er danske unge placeret i den nederste ende af tabellen. 52 % af de adspurgte danske elever tror ikke på, at de har holdninger, andre synes er værd at lytte til. Projektet har derfor medborgerskab som omdrejningspunkt, og gennem brug af museets og arkivets samlinger skal eleverne opleve og få indsigt i, hvordan samfundet i dag er historie- og menneskeskabt. Herudover skal de selv udtænke, skabe og afvikle forskellige samfundsrelaterede debatter og aktiviteter og derigennem sætte ting til debat og skabe aktualitet. Projektet gennemføres i samarbejde med Københavns Kommune, område indre by/Østerbro, Kraftverket – Københavns Kommunes projektværksted for unge, Vesterlund efterskole og retoriker Signe Hegelund. Projektet er støttet med 755.000 kr.

DRIFT

Drift af afdelingens aktiviteter har udgjort den største del af arbejdet i årets løb. Opdateringer og vedligeholdelse af faste undervisningstilbud, markedsføring, samarbejder og brugerinddragelse, hjemmeside, nyhedsbreve, løn, vagtplaner, løbende supervision, nyansættelser af timelønnede undervisere og oplæring af disse m.m. optager en stor del af arbejdstiden. En række nye undervisningsforløb er iværksat i dette år.

Da bedste var barn

I foråret 2014 lancerede afdelingen et nyt undervisningsforløb til mellemtrinnet i udstillingen om 1950'erne. Afdelingen har ikke tidligere haft et målrettet tilbud til denne målgruppe, men med det øgede fokus på den nære historie og elevernes egen historie valgte vi at udvikle et sansebaseret forløb, hvor eleverne gennem udstillingen og sansekufferter kommer helt tæt på det at være barn på deres bedsteforældres tid. Til forløbet blev der ligeledes udviklet et undervisningsmateriale.

Der var engang en historie

Arkivformidling er et centralt omdrejningspunkt i den treårige visionsplan, som afdelingen udarbejdede ved årets begyndelse. Skoletjenesten får fremover en central rolle i forhold til at skabe synergi mellem museum, bibliotek og arkiv. I dette skoleår har vi derfor eksperimenteret med forskellige muligheder for arkivformidling. I samarbejde med afdelingens praktikant blev der udviklet et undervisningsmateriale og et omfattende digitalt kildesite målrettet gymnasierne og læreruddannelserne. Dette blev lanceret i januar 2014.

Ferie, ferie, ferie

I forbindelse med særudstillingen "Ferie, ferie, ferie..." blev der udviklet et undervisningstilbud til mellemtrinnet og produceret materialer. Herudover indgik udstillingen i Wonderful Copenhagens projekt, hvor børnene indtog byen på forskellig vis. Udstillingen blev brugt i et "elev til elev"-formidlingsforløb for elever fra Sølvgade Skole i København.

Da julen var hjemmelavet

Afdelingen har de sidste fem år haft stor succes med et juleforløb med særlig fokus på jul i 1950'erne. I indeværende skoleår valgte vi af ressourcemæssige hensyn at ændre på formen og indholdet. Dette førte til et nyt og mere aktualiseret juleforløb, hvor vi fokuserede på 50'ernes jul med dens hjemmelavede jul og julegaver i forhold til elevernes egen oplevelse af jul og gaver. Forløbet opnåede samme besøgstal og evalueringer som det oprindelige.

FOTO: ARBEJDERMUSEET.

UDVIKLINGSPLAN OG FOLKESKOLEREFORMEN

I 2014 udarbejdede afdelingen den treårige udviklingsplan i samarbejde med museets ledelse. Blandt de kommende indsatsområder vil være: Arkivformidling, innovation, faglig læsning, partnerskaber og historiefortælling. Museet står over for at skulle restaurere to faste udstillinger i perioden, og udvikling og implementering af undervisnings- og lærings-elementer i de nye udstillinger fylder ligeledes i den nye udviklingsplan.

Et gennemgående fokus i det forgangne år har været forberedelserne til den kommende folkeskolereform. Dette har bl.a. betydet udvikling af nye projekter og samarbejder, gennemgang af undervisningstilbuddenes beskrivelser set i forhold til de kommende ændringer af mål og fagbeskrivelser, møder med forskellige fagudvalg i forhold til potentielle samarbejdsmuligheder, oplæg for lærere og skolebestyrelser m.m. Arbejdet med implementering af folkeskolereformen vil også i det kommende år være i fokus og bliver et naturligt omdrejningspunkt for afdelingens kommende aktiviteter.

ARKEN MUSEUM FOR MODERNE KUNST

Skoletjenesten på ARKEN er en del af ARKEN Undervisning. Hele afdelingen tæller en afdelingsleder, en undervisnings- og udviklingsansvarlig, en museumsformidler med outreach-fokus, en leder af ARKEN BGK, to deltidsansatte bookere, periodevist 1-2 projektansatte samt 10-12 freelance undervisere/omvisere. Med udgangspunkt i ARKENs overordnede strategimål om at skabe vedkommende og involverende museumsoplevelser for alle borgere arbejder ARKEN Undervisning primært med fire indsatsområder: Skoletjeneste, outreach, talentudvikling og undervisnings-/formidlingsaktiviteter for øvrige målgrupper.

I overskrifter har årets arbejde med relevans for indsatsområdet skoletjeneste på ARKEN strakt sig over driftsopgaver, udviklingsprojekter og videns- og erfaringsdeling samt kvalitetssikring varetaget af den undervisnings- og udviklingsansvarlige og afdelingskolleger.

DRIFT

Udvikling og gennemførelse af undervisningsforløb er knyttet til ARKENs samling og særudstillinger. I dette skoleår er der udviklet både nye forløb og undervisningsmaterialer, og der er eksperimenteret med at indarbejde materialitet som understøttende faktorer i undervisningen i form af rekvisitter og ny indretning af undervisningslokalerne. Årets driftsopgaver omfatter desuden afvikling af kurser for lærere og pædagoger samt undervisning i eksisterende og nye partnerskabsforløb.

Frida Kahlo – Et liv i kunsten

I ARKENs store efterårsudstilling 2013 kunne man møde en af det 20. århundredes mest betydningsfulde kunstnere, Frida Kahlo. Udstillingen satte spot på, hvordan Kahlo brugte selviscenesættelsen som kunstnerisk strategi, både til at skabe sin egen identitet, men også til at styrke en fælles mexicansk, kulturel og politisk identitet. Selviscenesættelsesbegrebet er ikke mindre aktuelt i dag. I skoletjenestens forløb undersøgte elever Kahlos strategi gennem dialog og øvelser og perspektiverede undersøgelsen ved at arbejde med selviscenesættelse og diskussion af deres egen personlige, kulturelle og nationale identitet.

Hundertwasser – Kunstner og økoaktivist

Friedensreich Hundertwasser associeres af mange måske især med farvestrålende billeder og fabulerende linjer, men som det blev foldet ud i ARKENs særudstilling om fænomenet Hundertwasser i foråret og sommeren 2014, stod han også for alt muligt andet – en kompromisløs multikunstner, der drev af en utopisk vision om en bedre verden kæm-

FOTO: ARKEN, ELEVPROJEKT FRIDA KAHLO.

pede for individets frihed og for økologi og bæredygtighed. Midlerne var mange – maleri, arkitektur, manifest, aktivisme, idémageri og slet og ret mandens egen eksemplariske livsstil.

Netop Hundertwassers idéer om individ og samfund, hans aktivisme og handlekraft var oplagt at tage fat på med elever på alle alderstrin. Hundertwassers kunstneriske strategi blev undersøgt og blev afsæt for at diskutere boformer og livsstil. Den blev også afsæt for at udfolde elevernes egne idéer om en bedre verden og synliggøre dem som aktioner ude i verden. Udstillingens muligheder for tværfaglige vinklinger mundede gennem samarbejds- og partnerskabsforløb ud i alt fra design- og udsmykningsforløb til innovations- og entreprenørskabsforløb om bæredygtighed.

Modellen – En model for et kvalitativt samfund

Fra februar til december 2014 fyldte Palle Nielsens *Modellen* hele ARKENs kunstakse. For børn i alderen 3-12 år var installationen en legeplads til fri udfoldelse – springbassiner fyldt med skumgummi, et telt med udklædning, ansigtsmaling og kreative byggematerialer, et område med oppustede traktordækslanger mv. For personer over 12 år var den et symbolsk rum, der inviterede til refleksion over værdier, normer og samværsformer.

I tråd med værkets ånd inviterede ARKEN børnehavegrupper og klasser til fri legetid i installationen i samvær med de legeværter, der udgjorde en del af værket. Efter legetid kunne indskolings- og mellemtrinsskoler booke undervisningsforløb, hvor de gennem sanselige og praktisk-kreative tilgange reflekterede over deres egen konkrete oplevelse og over legen som værensform.

ARKENS samling

En af trådene i ARKENs samling er samtidskunstværker, der forholder sig til det moderne menneskes eksistens. Vi har i 2013-14 fortsat arbejdet med forløb, hvor samtidskunstværker bliver udgangspunktet for at undersøge begreberne identitet og fællesskab gennem både dialogiske og kropsligt-sanselige tilgange samt kreative udtryksformer.

I dette skoleår blev samlingen desuden sat i spil i form af ophængninger, der tematisk relaterede sig til særudstillingerne. "En køn historie" viste således samtidskunstværker, der på forskellig vis tematiserede selviscenesættelse, identitet og køn, mens værker i ophængningen "Naturligvis" tematiserede menneskets forhold til naturen. I forløb med de ældste elever blev ophængningerne en ressource, der kunne hjælpe med at trække tråde fra hhv. Frida Kahlos og Hundertwassers værker til vores samtid.

Undervisningsmaterialer

Under faste driftsopgaver hører også udviklingen af undervisningsmaterialer. Vi har i 2013-14 fortsat været optaget af at lade trykte materialer afspejle og understøtte vores vidensfelt, det æstetiske og det visuelle, samtidig med at de rummer fleksibilitet i forhold til brugen af dem. Vi har derfor arbejdet videre med et A5-postkortkoncept, hvor hver klasse får et sæt kort med hjem, der dels skal fungere som visuel fastholdelse af museumsoplevelsen, og dels er sam-

mensat, så de bedst muligt understøtter klassens videre arbejde efterfølgende.

Til Frida Kahlo-udstillingen var motiverne på fem kort i "kitet" selvportrætter af kunstneren, der tilsammen repræsenterede fem forskellige visuelle selviscenesættelsesgreb. Samtidig repræsenterede de eksemplariske hovedværker fra udstillingen, og kortene var således anvendelige for både lærere, der ønskede at lade eleverne arbejde med egne selviscenesættelser, og for lærere, der ønskede at opgive Frida Kahlo som eksamensemne.

Til Hundertwasser-udstillingen sammensatte vi et "kit" bestående af otte kort, der repræsenterede otte centrale dimensioner i Hundertwassers univers. Hvert kort var forsynet med et citat fra et Hundertwasser-manifest, der belyste den pågældende dimension. Igen var den visuelle forside tænkt som visuel fastholdelse for eleverne, mens citaterne var tænkt som inspiration til lærernes videre arbejde. Desuden blev citatkortene anvendt i undervisningsforløb for udskolingen og gymnasiet på museet, hvor de dannede afsæt for elevernes undersøgelser i grupper. Som noget nyt udviklede vi to mindre, enkle arbejdskort, hvis funktion var at få eleverne til at skabe visuelle udsagn i deres nærmiljø med afsæt i Hundertwasser-tankegods.

Rekvisitter i undervisningen

Som en naturlig følge af vores fokus på visuelle materialer samt et øget arbejde med en række både diskursive og sanselige, kropslige og æstetiske tilgange i undervisningen har vi udforsket brug af rekvisitter og objekter i undervisningen på museet. I Frida Kahlo-udstillingen blev inddragelse af bl.a. dukker og forskellige udstoppede dyr en måde at eksperimentere med iscenesættelse og symboler på, hvorved Kahlos brug af genstande, dyr og symboler i sine selvportrætter blev anderledes begribelige og diskuterbare for eleverne.

I Hundertwasser-udstillingen blev leg med snore og miniaturomøbler og -genstande på udstillingsgulvet til fysiske spiraluniverser, der fungerede som en slags oplukkere til Hundertwassers spiralmalerier.

Denne brug af materialitet i vores undervisningspraksis ser vi som en måde at tænke forankrende undervisningsmaterialer på.

Ny indretning af undervisningslokale

Interessen for materialitetens betydning for læring gav sig endvidere udslag i, at vi i skoleåret 2013-14 etablerede en ny praksis i den midterste del af vores undervisningslokale, nemlig at indrette det, så det visuelt og stemningsmæssigt relaterede sig til den aktuelle udstilling. Til Frida Kahlo-udstillingen blev rummet således indrettet med himmelseng og møblement à la Fridas, inklusiv et rekvisitskab til ovenfor omtalte rekvisitter. Til Hundertwasser-udstillingen blev rummet indtaget af plantekasser med "trælejere", så både elever, lærere og vi selv kunne forholde os til Hundertwassers idé om, at træer er de bedste lejere, fordi de betaler husleje med ilt, luftrensning, støjdæmpning og skønhed.

FOTO: ARKEN, REKVISITTER I UNDERVISNINGEN.

Lærerkurser i forbindelse med særudstillinger

Skoleårets to store lærerkurser afholdt vi i den form, vi havde udviklet året før, nemlig som en kombination af flere stemmer: Et inspektøroplæg med fokus på den udstillingsfaglige vinkel og en hands-on-stafet i udstillingen med fokus på den pædagogiske og læringsmæssige vinkel og på at afprøve greb og øvelser i praksis. Såvel Frida Kahlo- som Hundertwasser-lærerkurset trak fulde huse med hver 250 lærere fordelt på to dage.

Der blev desuden afholdt et antal lærer- og pædagogkurser i forbindelse med Ishøj Kulturpakke. Mere herom under *Udviklingsprojekter*.

Samarbejder med særlige faglærergupper

Billedkunstlærernes Dag afholdtes for andet år i træk på ARKEN i samarbejde med CFU, denne gang med Hundertwasser som udgangspunkt. 50-60 billedkunstlærere deltog i en dag med inspektøroplæg, undervisningsoplæg og praktiske workshops med ARKENs undervisere. Vi benyttede lejligheden til under forberedelsen af dagen at arbejde i undervisermakkerpar og videreudvikle på eksisterende workshopformater samt eksperimentere med formater, vi havde på tegnebrættet. Eksempelvis arbejdede en gruppe med GPS-spiraltegninger i Ishøj Strandpark, inspireret af Hundertwassers tanker om, hvordan vi tegner usynlige, men smukke tegninger, når vi bevæger os gennem verden.

Kickstartssamarbejder

En stadig større og vigtigere driftsopgave er det relationsarbejde, der ligger i fælles udvikling og afvikling af undervisning i partnerskabsforløb. ARKENs skoletjenestes partnerskab med Ishøj Kommune og dens fem folkeskoler er efterhånden så etableret, at vi i skoleåret 2013-14 kunne drifte 17 kickstartforløb (ugeforløb) med skoler i Ishøj. Hertil kommer et mindre antal kickstartforløb med skoler fra andre kommuner.

Partnerskaber med Ishøj-skolerne er opbygget over adskillige år, og relationen med den enkelte skole har udviklet sig forskelligt, således at vi med hver skole har et specifikt pædagogisk/læringsmæssigt felt, som vi undersøger og udvikler i fællesskab. Desuden får eleverne gennem de gentagne besøg et særligt forhold til en lokal kulturinstitution og lærer at møde kunst, kultur og omverden aktivt og deltagende.

UDVIKLINGSPROJEKTER

Kreativ innovation

I 2014 påbegyndte vi i samarbejde med Teknologisk Institut (TI) i Taastrup projektet "Kurser i kreativ innovation – undervisningsforløb med fokus på kunstneriske og teknologiske innovationsmetoder for erhvervsrettede gymnasieuddannelser", støttet af Kulturstyrelsen.

Idéen til projektet opstod i et pilotsamarbejde mellem ARKEN og TI om en workshop for elever fra KTS. Her var vi nysgerrige efter at undersøge, hvordan hhv. ARKENs og

FOTO: ARKEN.

TI's forskellige kernekompetencer og undervisningsprofiler kunne spille sammen, og om kunsten og kreative processer kunne bruges som kritisk sparring i de innovationsprocesser, som TI havde stor erfaring med. Vi var også nysgerrige efter at undersøge, om kunstmuseet gennem utraditionelle samarbejder kan blive relevant for grupper af unge, der statistisk set ikke besøger os. Målgruppen for projektet blev derfor elever fra de erhvervsrettede ungdomsuddannelser som HTX og HHX, og der blev søgt midler til at udvikle, gennemføre og evaluere 15 innovations-ugeforløb i en periode på halvandet år.

I foråret 2014 udviklede og gennemførte vi både en lærerworkshop med samarbejdspartnere og de første 8 forløb med elever. Erfaringerne dannede baggrund for den første devaluering.

ARKEN over broen

Et andet fondsstøttet projekt, der har løbet over skoleåret 2013-14, er outreach-projektet "ARKEN over broen", som har undersøgt, hvordan museet kan bygge bro til sit lokalområde ved at lade lokalområdets stemmer komme til orde på museet, bl.a. i form af ansættelse af lokale unge som flyvere. Projektet knytter primært an til aktiviteter for "frie børn" og familier – her skal blot nævnes, at flyverne i skoletjenesteregion har fungeret som hjælpere i forbindelse med afdelingens afholdelse af forældrearrangementer ved kickstartforløb med lokale skoler.

Kulturaftalerne i KMØ-regi:

Kreative børn > Ishøj kulturpakke

"Kreative Børn" er et projekt under KulturMetropolØresund. ARKENs UUA'er har i 2013-14 fortsat siddet med i arbejdsgruppen for "Kreative Børn" i Ishøj, nedsat af kulturudviklingskonsulenten i Ishøj Kommune. Projektet har i Ishøj udmøntet sig i etableringen af en kulturpakke, der skal sikre, at alle børn møder kulturtilbud flere gange i løbet af deres skoletid.

Arbejdsgruppen har lagt særligt vægt på en kulturpakkes "bæredygtighed". Herved forstår vi, at kulturpakketilbudene skal være gratis for skolerne, de skal være obligatoriske og hermed sikre, at alle børn møder kulturtilbud, de

skal involvere børn aktivt og inspirere til, at børn ser sig selv som kreative medskabere af kultur, og der skal i forbindelse med tilbuddene udbydes gratis, obligatoriske, forberedende workshops for pædagoger og lærere som en form for kompetenceudvikling. Sidstnævnte præmis stod på skuldrene af de erfaringer, der var gjort i 2012-13 i partnerskabet mellem ARKEN, Ishøj Kommune, et antal daginstitutioner og Sprogkorpset i Ishøj i forbindelse med udviklingen af børnehaveforløbet "Om bord på ARKEN".

Tilbuddene i Ishøj Kulturpakke 2013-14 var altså forhåndsindkøbt af kommunen og var både hentet i kulturinstitutioner inden for kommunegrænsen og fra eksterne partnere. ARKENs skoletjeneste stod for tre af tilbuddene i pakken, nemlig to forskellige børnehaveforløb og et værkstedsforløb for indskolingsklasser. "Om bord på ARKEN" var det ene børnehaveforløb, herudover udviklede vi et nyt, "Gå ind i billedet", hvor børnene i vores værksted skabte små alter egoer – figurer af sig selv set bagfra – som efterfølgende gik tur i 2D-værker på museet. Sprogkorpset indgik igen som sparringspartner. Til indskolingsbørn udvikledes et tretimersforløb om selviscenesættelse inspireret af Frida Kahlo. I alt afholdt vi 36 børnehaveforløb og 10 værkstedsforløb i kulturpakkeregion.

PARTNERSKABER OG SAMARBEJDER

ARKENs partnerskaber og samarbejder med skolerne er knyttet til de pædagogiske fokusområder, og det tilbagevendende arbejde med og videreudvikling af disse giver det karakter af udviklingsprojekter.

Museet som rum for projektopgavens kreative dimension

I skoleåret 2013-14 arbejdede vi for tredje år i træk sammen med Vibeholmskolens 9. klasser om projektopgaven. Intentionen med samarbejdet er at give eleverne redskaber til at arbejde kreativt og mere visuelt/æstetisk med projektopgavens produkt og fremlæggelse.

Samarbejdet har fra starten været udfordrende, fordi eleverne tydeligvis har fralært sig arbejdet med æstetiske og kreative processer i den fokusering på boglige fag og krav om målbare læringsresultater, som udskolingsklasser ofte er underlagt. Men gennem de tre år har samarbejdet udviklet sig, og skole og museum har nærmet sig hinanden i en gensidig læringsproces. Vi på ARKEN har fået en bedre forståelse af, hvad det præcis er, vi kan hjælpe eleverne med, og skolen har omvendt anerkendt vores ekspertise på det æstetiske felt og inddraget os i bedømmelse og karaktergivning af projekterne. Som del af samarbejdet indgår en vejledningsdel, som eleverne frivilligt kan vælge til. Vi har erfaret, at denne del i udpræget grad fremmer elevernes udbytte af samarbejdet.

Museet som rum for projekter om socialt og kreativt entreprenørskab

I begyndelsen af skoleåret 2013-14 gennemførte vi i samarbejde med to 9. klasser fra Vejlebroskolen, Ishøj Kommune, Copenhagen Art Run, Fonden for Entrepreneurskab og det interregionale EU-projekt CENTRES et udvidet kickstartprojekt, der havde socialt og kreativt entreprenørskab samt innovative læringsmetoder som læringsmål. Eleverne arbejdede i intensive idégenererings-, udviklings-, produktions- og testfaser med at skabe en oplevelse for løberne i Copenhagen Art Run. Det endelige "oplevelsesprodukt", som eleverne navngav *EYE-C-U*, bestod af en flash mob-inspireret koreografi, hvor eleverne, udstyret med store malede øjne på træskilte og ikklædt malerdragter, overraskede løberne på ruten.

Det samlede CENTRES-projekt med deltagelse af 8 europæiske lande blev afsluttet med et seminar i Bruxelles i foråret 2014. Her deltog ARKENs UUA'er og en af lærerne fra Vejlebroskolen med vores projekt som case. De ekstra midler fra CENTRES-projektet muliggjorde udvikling af konceptet for samarbejdet, og ARKEN, Vejlebroskolen og Copenhagen Art Run besluttede sig for at lade projektet fortsætte i det kommende skoleår som drift.

FOTO: ARKEN, PROJEKTER OM ENTREPRENØRSKAB.

Generation Grøn

I forbindelse med udviklingsprojektet "Øresunds Kulturlaboratorium" (initieret af bl.a. AAU og en række vestegns- og skånske kommuner), hvor ARKEN Undervisning er partner, blev pilotprojektet "Generation Grøn" sat i søen i foråret 2014. Her arbejdede udskolings elever fra Langhøjskolen i Hvidovre med at skabe kommunikative, bæredygtige løsninger for borgere og for en af COOP's filialer, Kvickly i Hvidovre. Klimaambassadørerne faciliterede workshops i projektet sammen med Langhøjskolens lærere og Hvidovre Bibliotek.

Eleverne præsenterede deres løsninger i Kvickly i Hvidovre, og projektet vandt Springfrøprisen 2014.

FOTO: ARKEN.

"Lort bliver til guld"

Et andet samarbejde opstod i kølvandet på Skoletjenestens tættere tilknytning til Pædagogisk Service i Københavns Kommune. Her kom vi i dialog med Kontoret for Bæredygtig Udvikling og skabte et tværfagligt forløb omkring Hundertwasser-udstillingen i samarbejde med Kalvebod Naturskole. Samarbejdet udmøntede sig i fem todagesforløb med københavnske folkeskoleklasser. Dag 1 foregik på Kalvebod Naturskole, hvor eleverne arbejdede med naturens affald og kredsløb og desuden fremstillede papir af fårelort og farver af diverse naturmaterialer. Dag 2 foregik på ARKEN, hvor eleverne arbejdede med Hundertwassers spiraler og aktioner/idéer relateret til naturens kredsløb, bl.a. det hjemmelavede muldtoilet, hvis indhold gøder "trælejerne" på hustage. Afslutningsvis forvandlede eleverne deres fårelortepapir og farver til små spiralkunstværker (nogle med påsyet forgyldt marsvinelort for at understrege budskabet!). Forløbet blev døbt med et Hundertwasser-citat: "Lort bliver til guld".

Alle involverede parter havde stort udbytte af samarbejdet, og vi er i dialog med Kalvebod Naturskole om eventuelle fremtidige projekter, der kan undersøge tværfaglige sammenhænge og læringspotentialer.

Samarbejde med læreruddannelsen

I skoleåret 2013-14 gennemførte vi to samarbejdsprojekter med billedkunstoffaget på Læreruddannelserne Blaagaard-KDAS/Zahle, hvor vi arrangerede fælles workshops over to torsdage. Den ene torsdag deltog såvel de lærerstuderende som ARKENs undervisere i et oplæg af Arvedsen om billedpædagogiske diskurser, og de lærerstuderende arbejdede med didaktiske design i Hundertwasser-udstillingen. Den næste torsdag vidensdelte de to grupper hhv. deres design/museumsundervisningspraksis og diskuterede de forskellige tilgange i forhold til de billedpædagogiske diskurser. Det andet samarbejdsprojekt udsprang af deltagelse i en fotoworkshop i NK13-regi, hvor ARKEN, Læreruddannelsen og Usserød Skole udarbejdede et projekt med det formål at undersøge det billedpædagogiske læringspotentiale i at arbejde tværinstitutionelt med det sociale medie Instagram. Projektet bestod af et par moduler på hhv. Usserød Skole og Læreruddannelsen, hvor elever og lærerstuderende undersøgte og definerede billedkategorier på Instagram. Derefter mødtes alle parter på ARKEN, hvor elever og lærerstuderende arbejdede sammen om at "anmelde" museet visuelt og diskutere visuelle kvaliteter og billedkategorier.

VIDENDELING OG KVALITETSSIKRING

ARKENs skoletjeneste har stort fokus på videns- og erfaringsdeling og på kvalitetssikring af vores aktiviteter. Indsatsen har været målrettet både internt i afdelingen, på tværs af Skoletjenesten og i forhold til lærere og pædagoger.

I afdelingen har vi styrket videns- og erfaringsdelingen bl.a. gennem studiekredse med fokus på pædagogiske, didaktiske greb ved at arbejde i undervisermakkerpar samt ved konsekvent inddragelse af eksterne fagpersoner i workshops for at kvalificere vores formidlingspraksis. Vi er optaget af læring i praksisfællesskaber og har i skoleåret 2013-14 eksperimenteret med dels at arbejde i teams baseret på målgrupper, dels at udvikle og vidensdele i mindre praksisfællesskaber i forbindelse med partnerskabsforløb.

Netværket på tværs af afdelingerne i Skoletjenesten er et vigtigt forum for videns- og erfaringsdeling. Dialogen er foregået i studiegrupper, på temadage og ved interne seminarer samt via fælles aktiviteter som publikationen *Rum for medborgerskab* samt konferencer og workshops.

I samarbejdet med lærere og pædagoger har vi bl.a. afholdt to store lærerkurser ved opstart af undervisningsaktiviteter i Frida Kahlo- og Hundertwasser-udstillingen, Billedkunstlærernes Dag på ARKEN samt lærer- og pædagogworkshops.

DANMARKS TEKNISKE MUSEUM

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

Overordnet har skoleåret 2013-14 været et godt år for Skoletjenesten på Danmarks Tekniske Museum. Vi har oplevet en betydelig vækst i antallet af elever og lærere, der har modtaget undervisning på museet, på næsten 1.400 sammenlignet med året før. I alt har vi haft 5.013 elever og lærere i undervisning fordelt på 377 undervisningslektioner. Det betyder, at næsten $\frac{3}{4}$ af alle skolebesøg på museet i årets løb har modtaget undervisning. Det samlede besøgstal er til gengæld gået en anelse ned, men det skal i den forbindelse bemærkes, at museet året før havde besøg af 1.300 elever i forbindelse med ottende klassernes "Kunst i projektopgaven". Hovedparten af de elever, der besøger museet, kommer fra grundskolen, men der er fortsat en stigning i besøg fra ungdomsuddannelser.

Museet har 15 faste undervisningstilbud, hvoraf ét tilbud er målrettet førskolebørn. Skoletjenesten har ud over den undervisnings- og udviklingsansvarlige også tre studerende ansat til den daglige undervisning og yderligere to studerende tilknyttet i forbindelse med vores trafikundervisning. Vi har i dette år revideret og videreudviklet vores faste undervisningstilbud samt udviklet nye undervisningstilbud og materialer til den kommende særudstilling "ROBOT".

ROBOT

I det kommende skoleår åbner Teknisk Museum en ny særudstilling om robotter. I den forbindelse modtog vi en bevilling fra Kulturstyrelsens formidlingspuljer til at afholde en række workshops. Museet inviterede i foråret 2014 to klasser fra Helsingør Gymnasium og Helsingør HTX til at deltage i fire workshops om robotter. Til den første workshop havde Teknisk Museum inviteret en lang række oplægsholdere, der fortalte om robotter. Jakob Iversen fra Teknologisk Institut havde medbragt en lang række eksempler på robotter, der bliver anvendt i dag. Eleverne kunne prøve robotsælen "Paro", som blandt andet bliver brugt til senildemente. Eleverne kunne også prøve at blive madet af den svenske spiserobot "Bestik".

Efterfølgende blev diskussion om brug af robotter i blandt andet velfærdssektoren sat på dagsordenen.

Museet havde inviteret sognepræst ved Mørdrup Kirke Anne Mia Lykner og professor på Danmarks Tekniske Universitet Henrik Hautrup Lund til at holde oplæg om emnet og diskutere vores brug af robotter. Både Teknologisk Institut og DTU viste eksempler på robotter, der er i brug i dag, men også nogle af de prototyper på robotter, som vi vil se i fremtiden. I de øvrige workshops havde museet inviteret tre

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

undervisere fra HUMTEK RUC til at undervise eleverne i selv at bygge og programmere robotter. På disse workshops har eleverne lært at bygge og programmere deres egne robotter.

Eleverne har deltaget aktivt ved at levere input til selve udstillingen og skal i efteråret 2014 fungere som formidlere af robotudstillingen til elever fra grundskoler i Helsingør. Naturvidenskabsfestivalen, som hvert år i uge 39 sætter forskellige naturvidenskabelige temaer på skoleskemaet, har i år temaet "Vejen til fremtiden". Under den overskrift vil eleverne fra Helsingør Gymnasium og HTX fortælle om robotter og robotteknologier.

Til selve udstillingen er der lavet et online undervisningsmateriale og undervisningsforløb til både grundskole og ungdomsuddannelser. I samarbejde med Helsingør kommunes uddannelseshus har vi udarbejdet en læse- og lærerplan for, hvordan man i skoleåret 2014-15 kan arbejde med temaet robot. Både ved at besøge Teknisk Museums udstilling, men også ved at inddrage andre kulturinstitutioner såsom kommunens Lego Education Centre, Billedskolen og biblioteket.

I uge 17 (2015) har vi sammen med Billedskolen inviteret 17 6. klasser til at deltage i "DYT-BLÅT-ROBOT", en billedworkshop i de gamle værfthaller ledet af Billedskolens undervisere. Inden disse billedworkshops vil klasserne i uge 15+16 modtage undervisning i vores robotudstilling. Der arrangeres endvidere robotdans i forbindelse med Dansens Dag 29. april 2015. Dette vil være et tilbud henvendt til indskolingsklasser.

TRAFIKUNDERVISNING

Museets trafikundervisning til 3. klasser i Helsingør fortsætter i uge 20+21. Interessen for trafikundervisningen har bredt sig, så Hillerød, Hørsholm, Fredensborg og Gribskov kommuner nu også har besluttet at tilbyde undervisningen gratis til deres 3. klasser. Øget efterspørgsel og udbud af denne undervisning har også medført, at vi har afvist en del forespørgsler om undervisning på disse tidspunkter. Fremadrettet skal der findes en løsning på bemanding af undervisningen, som efterhånden er så omfattende, er det svært at skaffe nok undervisere til projektet.

NETVÆRK OG VIDENDELING

Skoletjenesten Teknisk Museum prioriterer at deltage i en række relevante nationale og internationale netværk. Vi har i årets løb deltaget aktivt i det lokale netværk i Helsingør Kommune, især omkring Uddannelseshuset og børnekulturkonsulenten, og også i "H-H samarbejdet". Derudover er afdelingens undervisnings- og udviklingsansvarlige aktivt deltagende i faglige netværk som formand for Museumsformidlere i Danmark (MID) og som national korrespondent i

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

ICOM/CECA, og er desuden repræsenteret i Helsingør Kommunes naturfagsbestyrelse. Som national korrespondent i ICOM/CECA har han deltaget i den årlige konference i Alexandria i Egypten i oktober. Desuden deltog han i et møde for nationale korrespondenter i Europa i Zagreb i maj 2014.

Internt i Skoletjenesten styrkes videndeling bl.a. gennem deltagelse i studiegrupper om "Partnerskaber med skoler" og "Udstillingsdidaktik" samt fælles faglige temadage. Derudover har afdelingen i årets løb bidraget med artikel om "Det deltagende museum", oplæg om "Det digitale museum" og tv-indslag om museet.

UDVIKLING OG SPOR IND I 2015

Skoleåret 2014-15 kommer i høj grad til at handle om udvikling og evaluering af aktiviteter i forbindelse med vores robotudstilling. Det er vores håb, at netop denne udstilling kan åbne skolernes øjne for, hvordan man kan arbejde mere helhedsorienteret omkring brugen af museet. Året kommer også til at stå i skolereformens tegn, og i forbindelse med implementeringen af den nye reform ser vi gerne, at skolerne i højere grad indtænker museet i deres arbejde. Vi er derfor åbne for at indgå i længerevarende partnerskaber med skolerne og vil fortløbende arbejde for at få etableret disse kontakter i det kommende år.

DEN BLÅ PLANET

De fysiske rammer for undervisningen af elever på det nye Danmarks Akvarium, Den Blå Planet er fremragende. Underviserne råder over to store undervisningslokaler, som begge har plads til 28 elever. Hvert lokale har vandborde, koblet på akvariets store vandsystem, så havdyr fra både det kolde og det varme, det salte og det ferske kan inddrages i elevernes praktiske arbejde. I kombination med undervisningslokalerne bliver eleverne taget med i udstillingen i så stort omfang som overhovedet muligt. Udstillingen bruges desuden til særlige undervisningsforløb, som næsten udelukkende finder sted foran de store akvarier.

I skoleåret 2013-14 har vi arbejdet på at etablere en hverdag i de nye rammer, og vi er kun lige begyndt at opdage de mange muligheder for de andre typer af læringsaktiviteter, som Den Blå Planets unikke arkitektur og dyresamling byder på.

Medarbejderstaben tæller 6,5 årsværk fordelt på fire fastansatte og 14 timeansatte. De timeansatte undervisere er indskrevet på højere læreranstalter. Det samlede antal skoleelever, som har været på ekskursion til Den Blå Planet i perioden august 2013 til juli 2014, er 40.000. Heraf har ca. 13.000 elever modtaget undervisning.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

UNDERVISNING OG PÆDAGOGIK

I 2013-14 har lærere og pædagoger kunnet vælge mellem 11 forskellige undervisningstilbud, lige fra dukketeater for børnehaver, over kontrollerede forsøg med blinde hulefisk til evolutionsundervisning for gymnasier. Også elever med særlige emotionelle eller kognitive behov kan bestille undervisning. Forløbene er forankret i et fælles pædagogisk grundlag.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

Undervisningen på Den Blå Planet:

- Er dialogbaseret med fokus på elevernes begrebsudvikling og -forståelse
- Har dyrene som det naturlige omdrejningspunkt
- Vedrører naturvidenskabelige arbejdsmåder og tankegange
- Gennemføres af professionelle undervisere – både i forhold til biologisk specialviden og i forhold til didaktik og pædagogik
- Er beskrevet på en måde, så det er tydeligt for læreren, hvilke områder af Fælles Mål, lære- og læseplanerne undervisningen på Den Blå Planet understøtter.

I arbejdet med at formulere den overordnede strategi for undervisningen på Den Blå Planet er der i 2013-14 blevet arbejdet med at revidere og præcisere det pædagogiske værdigrundlag, som undervisningen hviler på. Den Blå Planets pædagogik står på to ben. Det ene ben er de levende dyr, som eleverne oplever i udstillingen, og de levende dyr, som de kan komme helt tæt på i undervisningslokalerne. Det andet ben er de undersøgelsesspørgsmål og aktiviteter, som eleverne udfordres til at arbejde med og diskutere. Det betyder, at undervisningen altid rummer elevernes oplevelse af de konkrete, levende dyr, som underviseren sætter i relation til naturfaglige begreber og principper. Denne dobbelthed mellem det meget konkrete og sanselige og det mere teoretiske og abstrakte naturfaglige begreb giver unikke muligheder for at udvide elevernes læring og forståelse. De stærke virkemidler, som de levende dyr er, kræver klart formulerede læringsmål og undersøgelsesspørgsmål, så elevernes involvering og engagement har en retning, som understøtter deres naturfaglige læring.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

UDVIKLING AF UNDERVISNINGSFORLØB

I udviklingsarbejdet er der arbejdet med at revidere eksisterende undervisning og udvikle helt nye forløb. I begge tilfælde har forholdet mellem det konkrete og det abstrakte været centralt i udviklingsarbejdet. Eksempelvis er der blevet arbejdet med begrebet 'Camouflage' i to meget forskellige undervisningstilbud.

Skjulte skabninger

De små elever i 0.-2. klasse gør sig i undervisningstilbuddet "Skjulte skabninger" førstehåndserfaringer med fladfisk, som de flytter fra sandbund til stenbund, og med deres egne øjne ser de fiskene skifte farve. Oplevelsen af fladfiskens farveskift er så konkret og sanseligt, som det kan blive, og for eleverne repræsenterer fladfiskene nu begrebet camouflage, og derfor udvider underviserne undersøgelsen til at rumme flere eksempler på dyr, der camouflerer sig, så eleverne kan udvide deres teoretiske forståelse af begrebet camouflage.

Fisk og formidling

I undervisningstilbuddet "Fisk og Formidling – med iPads som kreativt værktøj" til elever i 7.-10. klasse er temaet også camouflage, men mødet mellem det konkrete og abstrakte er struktureret på en anden måde. I udstillingen får eleverne, via iPads og små videosekvenser, repeteret centrale biologiske underbegreber, som relaterer sig til camouflage, eksempelvis "modskygning" og "formoplæsning", som bliver forklaret. Elevernes opgave er derefter at udvælge et begreb og udarbejde en kort video eller animation, som formidler begrebet og konkretiserer det i relation til et dyr. Målgruppen for elevernes produktion og formidling er elever fra et yngre klassetrin. Det er tydeligt, at eleverne i deres faglige diskussioner i produktionsfasen forbinder det teoretiske og abstrakte begreb, de skal formidle, til en konkret fisk og på den måde også arbejder med forbindelsen mellem de levende dyr og de naturfaglige begreber.

Interaktiv undervisning

Der er altså ingen tvivl om, at de levende dyr, som kan ses og iagttages, er det centrale element i elevernes arbejde med de faglige begreber, men i undervisningen bruger underviserne alle relevante redskaber og elektroniske hjælpemidler for at støtte læringen. I lokalerne er der interaktive tavler til at anskueliggøre faglige pointer og til at fastholde og analysere elevernes iagttagelser. I stadig flere af undervisningsforløbene erstatter iPads arbejds papiret, og eleverne bruger iPad'en som redskab til dataopsamling og til produktion af små formidlingsprodukter.

SAMARBEJDER

Skoletjenesten på Den Blå Planet har et tæt samarbejde med naturfagslærerne og naturvejlederne i Tårnby Kommune. Repræsentanter fra Skoletjenesten har i årets løb deltaget i Science-netværket på pædagogisk center i Tårnby. Science-netværket tæller repræsentanter fra børnehaver, grundskoler, gymnasier samt naturskoler og andre uformelle læringsmiljøer på Amager. Den Blå Planet samarbejder endvidere med Institut for naturfagernes didaktik på Københavns Universitet og bidrager her med undervisning, censur og faglig sparring.

Universitets- og ph.d.-studerende

Ph.d.-studerende Sigurd Gronemann Trolle, under DREAMS forskningsprogram "læring 2.0" på Roskilde Universitetscenter og Syddansk Universitet, påbegyndte i 2012 et forskningsprojekt med fokus på "Digital formidling hos 13-19-årige". Sigurd bidrager til udviklingen af interaktiv undervisning i Skoletjenesten og har allerede bidraget til undervisningstilbuddet "Fisk og Formidling – med iPad som kreativt værktøj". Projektet forventes afsluttet i maj 2015.

DESIGNMUSEUM DANMARK

Undervisningsafdelingen på Designmuseum Danmark udbyder en lang række undervisningstilbud til grundskoler, gymnasiale uddannelser og øvrige ungdomsuddannelser. Vores undervisningstilbud tager alle udgangspunkt i museets samlinger og udstillinger og danner således et solidt afsæt til at opleve, forstå og vurdere kunsthåndværk og design. Designmuseet tilbyder dialog- og hands-on-baserede undervisningsforløb inden for en bred vifte af temaer og fagområder, fx bæredygtighed og designprocesser. Vores undervisning foregår dels på museet, dels i museets Designværksted og tilstræber altid at møde eleverne der, hvor de er, således at undervisningen får så stor relevans for vores målgrupper som muligt.

Vi tilbyder 10 faste undervisningsforløb. Hertil kommer to digitale læringsspil.

Foruden den undervisnings- og udviklingsansvarlige består undervisningsafdelingen af fem studerende, der varetager den daglige undervisningsdrift. Størstedelen af medarbejderne er blevet ansat i 2013.

DRIFT

Driften fylder meget i hverdagen på Designmuseum Danmark, og der er fra foråret 2014 sat et ekstra fokus på at optimere og strukturere vores daglige driftsopgaver. Blandt de primære driftsopgaver kan nævnes:

- Ansættelse, oplæring og supervision af undervisere
- Markedsføring og opdatering af undervisningstilbud på museets website og øvrige formidlingsplatforme
- Etablering og opdatering af museets lærernetværk
- Opfølgning på bookinger
- Kurser for underviserne

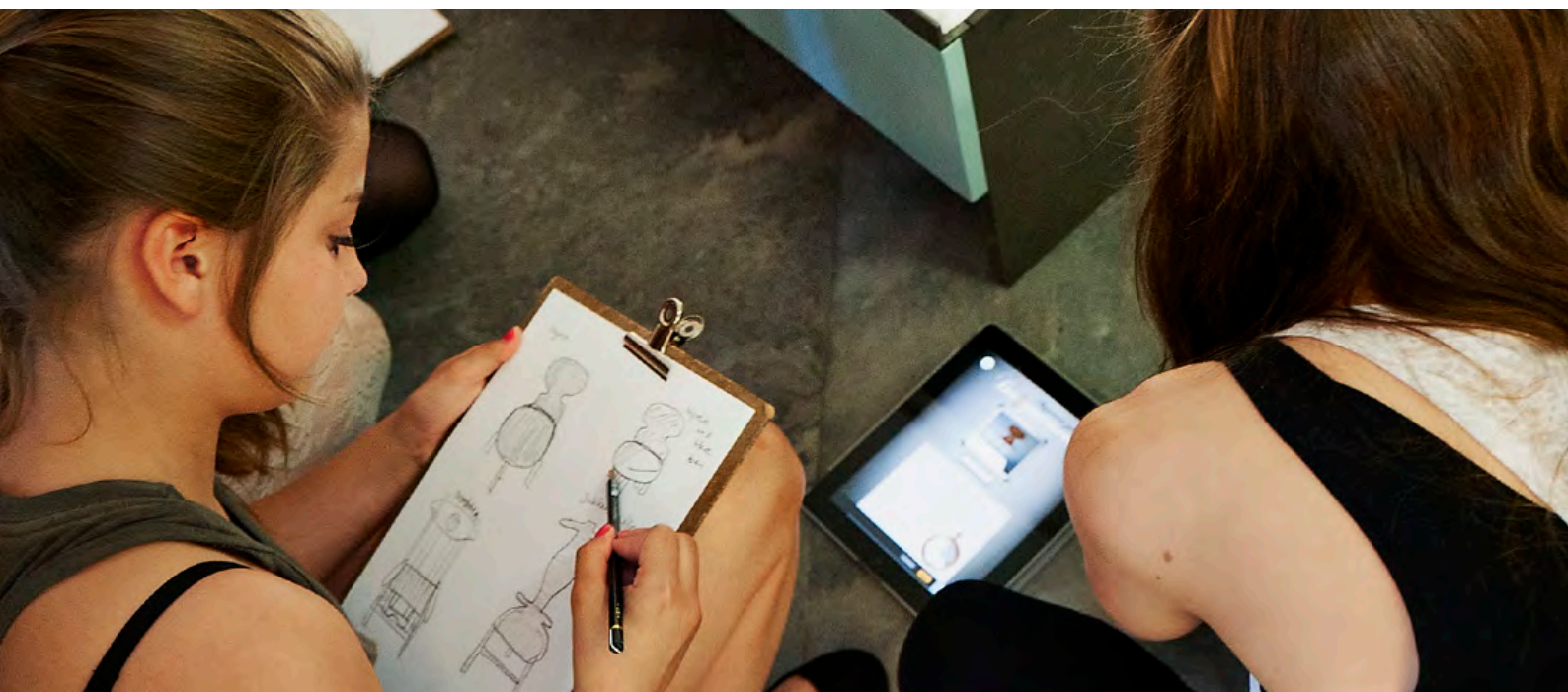
FOTO: PERNILLE KLEMP, DMD.

- Opfølgning og besvarelser på særlige lærerhenvendelser
- Bidrag til Skoletjenestens og museets nyhedsbrev
- Godkendelse af timesedler
- Godkendelse af materialeindkøb til undervisning
- Vedligeholdelse af undervisningslokaler

Elektronisk bookingsystem

For at yde en bedre service for de mange lærere og undervisere, der gerne vil booke undervisningsforløb på museet, har vi i 2013 implementeret et nyudviklet online booking-system. Det nye system gør det muligt for skoler at booke online og betale direkte. Museets booking yder stadig telefonisk rådgivning. Bookingsystemet gør det også muligt at udtrække statistik til Skoletjenesten. Museets booking-system er stadig forholdsvis nyt og skal implementeres og rettes til løbende.

FOTO: DMD.

FRA TRONSTOL

TIL SLÆNGESTOL

DESIGNMUSEUM DANMARK

SKUFFER, SKABE OG SKRIN

– HJEMMETS OPBEVARINGSMØBLER FØR OG NU

DESIGNMUSEUM DANMARK

WEGNER

– BARE EN GOD STOL

DESIGNMUSEUM DANMARK

UNDERVISNINGSFORLØB OG -MATERIALER

I skoleåret 2013-14 udviklede vi fire nye undervisningsforløb med tilhørende undervisningsmaterialer:

Fra tronstol til slængestol

En stol opfylder ofte mere end en siddefunktion. En stol kan have ører, krop og ben og kan se enten magtfuld eller ydmyg ud. Stole har ofte et mere personligt udtryk end mange andre møbeltyper. Stole kan være forbundet med magten, såsom kejserstole, tronstole eller ministertaburetter. De kan i deres udtryk være dominante, som fx barokkens stole med løvefodder, eller de kan være lette og spinkle med slanke hjorteben. Andre kan være hverdagsprægede og ydmyge, fx de svenske pindemøbler. Stole kan også være flippede, som fx 1960'ernes hænge- og slængestole.

I undervisningsforløbet undersøger eleverne forskellen på de mange stole, afprøver stole og beskriver stolens udtryk. I Designværkstedet konstruerer eleverne små stolemodeller.

Skuffer, skabe og skrin

– hjemmets opbevaringsmøbler før og nu

Vis mig dit skab, og jeg skal fortælle dig, hvem du er! Vi har altid fortalt historier igennem måden, vi indretter vores bolig på. Opbevaringsmøblets udvikling er også historien om boligkulturens udvikling. Men hvordan har møbeltyper ændret karakter, i takt med at mængden af ejendele gennem tiden er vokset? I Designværkstedet konstruerer eleverne selv små opbevaringsmøbler.

Wegner – bare en god stol

Hans Jørgen Wegners (1914-2007) møbler er kendt i hele verden. Han er blevet kaldt "Stolekongen" og nåede at teg-

ne mere end 500 stole. Hvad gjorde Wegners stole så berømte? Hvilke materialer er de lavet af, og hvordan sidder man egentlig i dem? Vi undersøger og afprøver forskellige af Wegners stole og diskuterer, hvad der gør en stol til en *god* stol. I Designværkstedet konstruerer eleverne små stolemodeller inspireret af Wegners stole.

Matematik og design

I en designproces indgår der mange overvejelser, som i en eller anden form er matematikrelaterede: Hvilke former passer bedst til en bestemt funktion? Hvordan arbejder man med skalaforhold? Hvordan formidler man en idé? Hvilken konstruktion er bedst egnet til industriel fremstilling? Hvordan optimerer man materialeforbruget? Hvordan får man æstetik og teknik til at gå op i en højere enhed? I museets samlinger undersøger eleverne, hvordan matematik indgår som et led i designprocessen, og løser undervejs konkrete opgaver i forhold til forskellige genstande.

I Designværkstedet samarbejder eleverne om at analysere og løse praktiske, designmæssige problemstillinger ved hjælp af matematiske færdigheder og kreativ tænkning.

Det er planen, at der i 2014-15 udvikles et undervisningsmateriale til *Matematik og design*.

Visuelle øvelsesark

I maj 2014 påbegyndte vi udviklingen af en række visuelle øvelsesark, der skal bruges i vores 1 times undervisningsforløb. Øvelsesarkene består af en række små opgaver og øvelser, der kan bruges til at skabe variation og dialog i undervisningen. Øvelsesarkene kan både bruges af museets undervisere og kan efter aftale også udleveres til skoler, der besøger museet på egen hånd. Der er indtil videre udviklet øvelsesark til grundskolens mellemtrin.

FOTO: DMD.

Designværkstedet

I 2013-14 er vores Designværksted for alvor blevet taget i brug. Alle vores 2,5 timers værkstedsforløb afholdes i værkstedet, der som oftest er fuldt booket i dagtimerne. Evalueringer fra de skoler, der har modtaget undervisning i værkstedet, viser, at eleverne særligt lægger vægt på, at de kan kombinere deres viden om museets samlinger med designmæssige, praktiske læreprocesser, hvor de selv er medskabende. I værkstedet afholdes desuden lærerkurser og øvrige undervisningsrelaterede workshops, oplæg m.m. Det skal også nævnes, at der er blevet udvist stor national og international interesse for Designværkstedet, der med sin arkitektoniske ramme og fuldt bæredygtige materialer kan være en stor inspiration for andre interessenter, der arbejder med undervisning og evt. har planer om et etablere et lignende projekt.

Designværkstedet vil i det kommende skoleår blive profileret yderligere.

FILM-X / DET DANSKE FILMINSTITUT

UNDERVISNINGSFORLØB OG AKTIVITETER

I skoleåret 2013-14 er der gennemført undervisning for omkring 6.300 skoleelever og 160 børnehavebørn, med en belægning på omtrent 100 % for begge målgrupper.

Der blev udbudt fem faste skoleforløb til varierende klassetrin, hvoraf to var nye (karakterarbejde og gyserfilm), to var populære gengangere (filmdramaturgi og filmiske virkemidler) og et var en nyudviklet version af forløbet i reklamefilm. Ud over de faste skoleforløb blev der som et nyt tiltag afholdt temaforløb alle tirsdage med nye temaer hver femte til sjette uge. UUA'eren havde hovedansvar for at udvikle forløbene, men de seks faste undervisere blev med stor succes inddraget i at idéudvikle, skrive oplæg og finde filmeksempler. Fire af forløbene blev udviklet og afviklet i samarbejde med en ekstern gæstelærer. Alle temaforløb var målrettet afgrænsede klassetrin.

FILM-X lancerede i august 2013 seks faste forløb til børnehaver. Børnehaverne har fået øjnene op for tilbuddet, og børnehaveforløbene blev udsolgt på niveau med skoleforløbene. Vi oplever mange gengangere blandt pædagoger, der giver udtryk for stor tilfredshed og relevans i de faste tilbud, hvor forløbene med live-action filmproduktion er mest populære både blandt børn og voksne.

DFI har fra januar 2014 bevilliget ekstra driftsmidler til, at UUM-stillingen kan fortsætte som en fuldtidsstilling, efter at Skoletjenesten i tre år har finansieret 9,75 timer. Timerne anvendes fortsat primært på pædagogisk udviklingsarbejde samt en fast overtagelse af de af UUA'erens driftsopgaver, der ligger uden for det pædagogiske felt.

Sygdom og orlov har gjort det nødvendigt at bruge uforud-

FOTO: © DFI.

set mange ressourcer på arbejdsplanlægningen og supervision af vikarer. På den baggrund har DFI bevilliget faste vikartimer til en standbyvikarordning, som træder i kraft pr. 1/8 2014.

KOMPETENCEUDVIKLING

I forbindelse med lanceringen af forløbet om karakterarbejde fik alle FILM-X-undervisere et dagskursus med en skuespiller, der introducerede til udvalgte skuespiløvelser. Kurset blev ledsaget af et opslagskatalog med gennemgang af øvelserne samt pædagogiske refleksioner og pointer. Derudover blev der i august, i forbindelse med indkøringen af forløbet, afholdt temaforløb om improvisation med samme gæstelærer, så alle medarbejdere fik lejlighed til at opleve øvelserne praktiseret med elever. Processen har givet god inspiration til at inddrage improvisation som metode bredt i FILM-X' forløb, hvilket udfordrer elevernes idéarbejde og innovative tilgang til filmproduktionen.

FYSISKE RAMMER

Som et led i moderniseringen af FILM-X bevilligede DFI lige under 100.000 kr. til ombygning af animationsstudierne. Studierne blev moderniseret med ny hardware, FILM-X' online animationsprogram, der gør det muligt at arbejde videre på en film efter besøget, samt ny sceneopsætning med mulighed for at optage i 3D. Animationsstudierne har fået et løft, der kan mærkes på elevernes engagement i processen, ligesom filmproduktionerne nu har et langt mere professionelt og varieret udtryk.

FOTO: ROBIN SKJOLDBORG.

Derudover er der i de øvrige studier udskiftet diverse bagvedliggende tekniske installationer med henblik på at stabilisere den tekniske platform frem mod en gennemgribende modernisering inden for 3-4 år.

SÆRLIGE INDSATSER OG STØRRE UDVIKLINGSPROJEKTER

Film i kufferten

– FILM-X stopmotion-app til de yngste brugere

Skoletjenesten er fortsat tæt involveret i projektet "Film i kufferten". Den projektansvarlige medarbejder i DFI stoppede ved udgangen af 2013 sin ansættelse efter længere tids fravær, hvorfor projektet i efteråret havde en periode uden fremdrift. Skoletjenestens UUA'er har sammen med afdelingschefen ført projektet videre, og projektet har netop modtaget 380.000 kr. fra Kulturstyrelsen til udvikling af en endelig tilrettet filmkuffert, der tager højde for erfaringerne med testkufferterne og de behov, brugerne har gjort opmærksomme på.

Som et led i det videre projekt har DFI bevilliget 175.000 kr. til en FILM-X animation-app målrettet børnehavebørn og indskolingen. App'en blev under ledelse af UUA'eren udviklet i løbet af foråret og lanceret i juni 2014. App'en er koblet sammen med FILM-X online animationsprogrammet, således at film optaget på iPad'en kan redigeres online med mere avancerede funktioner til rådighed, hvilket gør app'en relevant for hele grundskolen.

FILM-Y i Riga

I forbindelse med EU-formandskabet i Letland indgik FILM-Y i en kulturudveksling med det danske institut i Riga. FILM-Y var udlånt i seks uger i foråret 2014, og Skoletjenestens UUM'er var pædagogisk koordinator på projektet og udviklede i den forbindelse et nyt forløb omkring FILM-X online animation, således at FILM-Y-besøget kunne rumme en hel klasse. Letland har med sin rige tradition inden for animationsfilmen varetaget denne opgave på fornemste vis og har inspireret til at arbejde med animationsfilm i undervisningen på nye måder. Programmet findes nu på lettisk og anvendes fortsat af samarbejdspartnerne.

FILM-X i fremtiden

En mere gennemgribende modernisering af FILM-X har været på tegnebrættet i en længere årrække. I 2010 sendte DFI en ansøgning til Egmont vedr. projektet FILM-X ONLINE, men valgte på baggrund af afslag at gennemføre en række mindre projekter, der har været med til at holde teknikken up to date i en trinvis proces for interne midler.

DFI har i det seneste år atter taget visionerne op om at udvikle FILM-X med henblik på at give flere adgang til FILM-X – dels via online aktiviteter, dels gennem fysiske besøg i lokale FILM-X-studier.

FOTO: ROBIN SKJOLDBORG.

I november 2013 gennemførtes en brugerundersøgelse blandt lærere, elever og medarbejdere i FILM-X. Undersøgelsen skulle belyse brugernes behov for modernisering og hjælpe DFI til at prioritere blandt de udviklingstiltag, der har været drøftet.

I foråret indledte DFI et samarbejde med et eksternt norsk firma, Expology, der skulle give nye input til særligt de tekniske udfordringer og ønsker for FILM-X' fremtidige løsning. Processen afsluttes efteråret 2014, hvorefter der skal findes finansiering og samarbejdspartnere til projektet. Skoletjenesten har en central rolle i forhold til både at modernisere, justere og fastholde pædagogiske rammer og tanker i konceptet, når det skal udfoldes online og i nye arenaer.

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

I efteråret 2013 kunne vi indvie Garderhøjfortet i Gentofte som undervisnings- og besøgssted. Det er Befæstningens andet undervisningssted, hvor vi kan afvikle undervisning året rundt.

Derudover har vi ligesom sidste år haft undervisningsaktiviteter på Vestvolden i Hvidovre, Kastrupfortet og Trekroner Søfortet. Vi har i år også afprøvet forløb på skibet Peder Skram og i kommandocentralen under Frederiksberg Rådhus.

4.304 elever har modtaget undervisning på befæstningen i dette skoleår, hvilket desværre er en nedgang fra sidste år. Det ser dog ud til at vende set ud fra de nuværende bookinger for det kommende skoleår. Nedgangen i dette skoleår kan skyldes, at vi i år ikke havde særlige elevarrangementer i forbindelse med åbninger af nye undervisningssteder, hvilket de tidligere år har trukket et stort antal ekstra elever. Derudover har overgangen til drift betydet, at vi ikke har haft de samme ressourcer til markedsføring som tidligere.

En skoletjeneste i drift

Siden 1. juli 2013 har Befæstningen fungeret som en afdeling i drift, hvor den nye driftsgruppe har udført arbejdet og fundet frem til en daglig praksis. Driftsopgaverne kræver stadig en del ressourcer at koordinere, da vores grundpræmis med de mange lokationer medfører en konstant uforudsigelighed i vores arbejdsdag.

Organisatorisk er skoletjenesten Københavns Befæstning direkte organiseret i Skoletjenesten med fysiske kontorfa-

ciliteter og administration på Artillerivej og undervisning på fem forskellige lokationer.

Skoletjenesten på Befæstningen består af to undervisnings- og udviklingsansvarlige, der deler en fuld stilling, samt en underviserstab på syv undervisere.

NYE UNDERVISNINGSFORLØB

På Garderhøjfortet

Med åbningen af Garderhøjfortet d. 27. september 2013 fik vi vores andet helårsundervisningssted. Her kan vi undervise hele året, vi har vores eget opbevaringsrum, egne undervisningslokaler og en kontorplads.

Med de gode undervisnings- og driftsrammer, som Garderhøjfortet har givet os, har det været en fornøjelse at få sat vores to specialudviklede Garderhøjforløb i drift.

Vi udbyder således nu både rollespillet "Rigets Overlevelse" og værkstedsforløbet "Soldat for en dag". I december afviklede vi også et par juleforløb, og forløbet kan nu sættes fuldt ud i drift.

I Ejbybunkeren og på volden

I foråret 2014 er der blevet udviklet og afprøvet ny matematikundervisning i Ejbybunkeren, hvilket har resulteret i et nyt matematikforløb, der benytter sig af Djeeo-game-konceptet.

FOTO: BYSTED.

På Peder Skram

Der er i løbet af foråret blevet udviklet og afviklet et pilot-projekt på Peder Skram i samarbejde med Kaya Toft, der gjorde dette som led i sin uddannelse som projektpionér i Københavns Kommune. Forløbet var en succes, og vi har derfor valgt at hyre Kaya til at færdigudvikle forløbet, så vi kan afvikle det igen i det kommende skoleår.

På Frederiksberg

I efteråret 2013 begyndte vi udviklingen af to nye undervisningsforløb på Frederiksberg i samarbejde med Frederiksberg Stadsarkiv og Third Ear. Det er blevet til en lyd/lysfortælling i bunkeren på Madvigs Allé, der sammen med en byvandring skal fortælle historien om fejlbombningen af Den Franske Skole under 2. Verdenskrig.

Derudover er vi i gang med at udvikle et dilemma-rollespil om det civile beredskab, der holdt til i bunkeren under rådhuset under Den Kolde Krig.

Begge forløb har ligget stille i foråret, men forventes at blive færdigudviklet og sat i drift i løbet af det kommende skoleår.

NYT BOOKINGSYSTEM

Et nyt system til booking er blevet udviklet og implementeret og har fungeret siden oktober 2013. Systemet har i høj grad levet op til vores forventninger om at kunne lette den daglige drift og professionalisere bookingen på stedet til glæde for både medarbejdere og brugere.

SYNLIGHED OG MARKEDSFØRING

Som ny undervisningsafdeling har vi i årets løb arbejdet målrettet med at skabe synlighed omkring vores aktiviteter og markedsføre vores undervisningstilbud. Det har resulteret i følgende aktiviteter:

- Afholdelse af arrangement på Garderhøjfortet i forbindelse med "History Day" på Ordrup Gymnasium.
- Afholdelse af "Fårekasse"-kurser for pædagoger.
- Udvikling af et nyt fælles undervisningsmateriale sammen med Kristine Adler Nissen og Garderhøjfortet.
- Deltagelse i Kulturstyrelsens Grundlovsseminar i anledningen af næste års jubilæum.
- Deltagelse i radioprogrammet "Må man lege krig?" i Alle tiders historie på P1.
- Deltagelse med afvikling af workshops på temadagen om "Ethiske fordringer i formidling af krig til børn".
- Afholdelse af workshop for lærerstuderende i Ejbybunkeren.
- Oplæg og deltagelse på Læringsmessen i Bella Centret.
- Turboforløb med Tagensbo Skole.
- Kursus for pædagogiske konsulenter i Ejbybunkeren, med fokus på bevægelse.

FOTO: JEPPE CARLSEN.

- Afvikling af test i kommandocentralen på Frederiksberg Rådhus, med deltagelse af diverse politikere.
- Afvikling af kursus med omdrejningspunkt i mobilspillet "Regn med Krig" for pædagogiske konsulenter fra Syddjylland.
- Åbning af Garderhøjfortet.

NY SKOLEREFORM – ÅBEN SKOLE

Skolereformen og implementeringen af denne har været et tema, skoletjenesten på Befæstningen har arbejdet med i hele foråret. Det har blandt andet ført til en ny partnerskabsaftale med Valhøjskole i Rødovre. I aftalen ligger en gensidig forpligtelse for parterne til at samarbejde, og det er nu skrevet ind i årsplanerne for alle klasserne på skolen, at de skal benytte sig af Befæstningens tilbud. Det giver en unik mulighed for at gøre nogle vigtige erfaringer med den del af reformen, og vi har en aftale med Bo Uggerholdt, der er reformkonsulent på skolen, om, at vi foretager løbende evaluering, så erfaringerne opsamles og kan bruges i etablering af lignende partnerskaber andre steder på Befæstningen. Internt i skoletjenesten har reformen ført til øgede dialoger om samarbejdsmuligheder på tværs af institutioner og skoletjenesteafdelinger. Det har konkret betydet, at UUA'eren har siddet med i initiativgruppen omkring "Åben Skoletjeneste", der skal være et månedligt tilbagevendende åbent hus-arrangement for lærere og pædagoger. Hensigten er, at arrangementet skal gå på skift mellem de københavnske afdelinger i løbet af det kommende skoleår.

KØBENHAVNS MUSEUM

Skoleåret 2013-14 har været præget af store organisatoriske forandringer i formidlingsenheden og skoletjenesten på Københavns Museum:

I starten af året tiltrådte en ny leder for formidlingsenheden og i foråret en ny undervisnings- og udviklingsansvarlig i museets skoletjeneste.

I juni 2014 blev det offentliggjort, at Københavns Museum skal sammenlægges med Thorvaldsens Museum, Københavns Stadsarkiv og Nikolaj Kunsthal, og Københavns Museum skal flytte til Stormgade 18-20 i indre by. Museet står hermed over for to store forandringer, og arbejdet med disse fylder meget i skoletjenesten såvel som for resten af museet. Den nærmeste fremtid byder derfor på nye muligheder for skoletjenesten på Københavns Museum.

NYT BOOKINGSYSTEM

I efteråret 2013 blev bookingsystemet Gecko indført på Københavns Museum. Det har medført, at lærere og andre kunder selv kan booke besøg via museets hjemmeside. Der er stadig behov for vejledning i at bruge bookingsystemet, og mange lærere ringer stadig til museet for at blive vejledt, men overordnet set har det frigivet ressourcer, at bookingen nu ligger online.

UNDERVISNING OG PROJEKTER

Byens natur

I foråret åbnede udstillingen "Byens natur" inden for og uden for Københavns Museum. Udstillingen lægger op til debat om, hvad vi skal bruge naturen i byen til i dag, og den anlægger tre vinkler på bynaturen: Den bynatur, vi primært dyrker for afgrødernes og for det sociale samværs skyld, den bynatur, vi nyder i fred og ro eller til et aktivt udeliv, og den bynatur, vi bruger som byggeklodser i infrastrukturen for at tøjle naturens kræfter.

Til mellemtrin, udskoling og gymnasieklasser er udviklet forløb, som igangsætter diskussioner om naturen i byen, hvor eleverne undersøger forskellige måder at bruge bynaturen på og forskellige indgange i forhold til at styrke og understøtte naturen i byen. Ved weekendaktiviteter og med mellemtrinsklasser er der blevet lavet frøbomber, som eleverne har kunnet smide på vej hjem fra museet, hvorved de har kunnet tilføre byen natur i form af spirende blomster.

Indskolingsklasser og børnehaver, der ønsker at arbejde med natur i byen, inviteres til at besøge udstillingen "Drømmen om en by", hvor Shane Brox har skabt en drømmeby af et udvalg af museets samling af gammelt legetøj, elementer fra modelbyen fra museets forplads samt legoklodser. I udstillingen inspireres børn og voksne til at bygge fremtidens huse, miljøvenlige skyskrabere, grønsagshaver i storbyen og meget mere med tusindvis af LEGO-klodser.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

I forbindelse med "Byens natur" er der blevet udviklet to nye byvandring med fokus på det grønne København på Refshaleøen og på Christianshavns vold.

Som en del af "Byens natur" åbnede haveprojektet "Intersections" af den amerikanske kunstner Barbara Cooper. Haven følger et forløb, der starter med den kultiverede og ordnede have og gradvist bliver mere vild natur. Haven er både et rum for ophold og fordybelse og en installation med lag, historier og referencer til Københavns og til kunstnerens eget arbejde. I haven står et bistade, og bier og honningproduktion indgik som en del af undervisningsforløbene i projekt "GrowFlow", som beskrives herunder.

GrowFlow og partnerskaber

Som en optakt til at arbejde med den nye skolereform og partnerskaber med et fokus på at styrke relationerne til lokalområdets skoler har museet samarbejdet med tre lokale skoler (samlet set otte skoleklasser) i projekt "GrowFlow". Tilknyttet projektet har også været fire unge beboere med særlige behov samt en socialfaglig medarbejder tilknyttet de unges bosted. Fra april til oktober har museum, skoleklasser og beboere samarbejdet om at skabe en urban have på museets forplads, hvor grøntsager er blevet dyrket, passet, høstet og spist. Det centrale i undervisningen har været at gøre eleverne bevidste om madens vej "fra jord til bord" koblet med en historisk og nutidig viden om urbane haver, sociale fællesskaber og bæredygtighed.

Udstillingen "Byens natur" har sammen med den urbane museumshave været omdrejningspunkt for besøgene. Læringsprojektet forløb for skoleklassernes vedkommende over fire gange på museet a to til tre timer. Besøgene vekslede mellem minioplæg fra museets underviser og dialog med elever og beboere. Der blev lagt vægt på hands-on samt besøg af eksterne undervisere, bl.a. en biavler, som varetog pasning af bierne i "Intersections". En kvalitet ved de mange besøg har været, at eleverne har opnået et større tilhørsforhold til museet. Museet har også lært lærerne bedre at kende og har derfor i større grad kunnet trække på deres ressourcer i undervisningen. Projektet var støttet af Kulturstyrelsen.

Kierkegaard, kærlighed og krop

Med midler fra Kulturstyrelsen udviklede skoletjenesten sammen med danseformidler Thomas Nørskov og undervisere fra henholdsvis SOSU C Brøndby og UCC Sydhavn en todages bevægelsesworkshop om filosofien Kierkegaard med udgangspunkt i udstillingen og med kroppen som centralt læremiddel. Museet ønskede at undersøge, hvordan Kierkegaard, begrebet "selvrefleksion" og kroppen kunne sættes i spil for elever, der i et læringsperspektiv lå uden for rammerne af, hvad Kierkegaard traditionelt bruges til. Målgruppen var social- og sundheds elever og pædagogiske assistenter fra hele Sjælland, som museet ikke havde stor erfaring i at samarbejde med.

På første dag underviste vi ude på skolen i en tretimers workshop, hvor oplæg, dialog og gruppearbejde var i cen-

trum. Den anden gang foregik på museet a fire timer, hvor kropslige oplæg og øvelser var i centrum med fokus på at få nogle redskaber til at bevæge sig og blive bevidst om egen krop, og hvad den signalerer, fordi vi hele tiden aflæser hinanden kropsligt. Elevernes arbejde med egen krop betyder, at ny viden forankrer sig i den på en anden måde end via mundtlig dialog, fordi kroppen husker på en anden måde. Igennem undervisningsforløbet oplevede eleverne, at deres tillid til hinanden og fællesskab i klassen blev styrket.

Skoletjenesten på Københavns Museum har gennem en længere årrække arbejdet med at inddrage nye målgrupper i undervisningen, bruge kroppen som læringsredskab og undersøge, hvad det museale rum kan i forhold til det mere formelle læringsrum. Dette projekt har været en videreførelse af det arbejde.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

Andre undervisnings- og formidlingsaktiviteter

Sideløbende med tilbud i "Byens natur" og "Drømmen om en by" fra maj 2014 er der hen over skoleåret udbudt byvandring samt aldersdifferentierede undervisningsforløb i museets særudstillinger "At blive københavnere", "Kierkegaard – kærlighedens genstande og gerninger" og "Fortiden under os". I efteråret har vi udbudt undervisning i "Under demokratiets vinger", en fast udstilling, som var på museet indtil foråret 2013. Der blev også udbudt undervisning i forløbet "Velfærdssamfundets udvikling". I efterårsferien, påskeferien og juleferien er der gennemført forløb i udstillingerne til besøgende børn og deres forældre. Til "Byens natur" er der desuden udviklet et børnespor i børnehøjde rundt i udstillingen.

KØS – MUSEUM FOR KUNST I DET OFFENTLIGE RUM

Kvalitetssikring af undervisningen samt kompetenceudvikling af Skoletjenestens medarbejdere har været dette skoleårs primære fokus. Det faglige og pædagogiske arbejde har således haft størst prioritet, hvorimod markedsføring af undervisningstilbud har spillet en mindre rolle. Det vidner besøgstallet også om. I skoleåret 2013-14 har 2.158 børn og unge fra børnehaver, grundskoler og ungdomsuddannelser besøgt museet – 1.648 af dem har modtaget undervisning og deltaget i workshops. Det faldende besøgstal kan måske forbindes med følgende faktorer: Bjørn Nørgaards gobelinkartoner har været nede – dels pga. stormskade og dels pga. den kinesiske samtidskunstner Wang Qingsongs installation på 3. salen. Dertil kommer det faktum, at vores store arbejdsindsats i forbindelse med forberedelserne til KØS' Danmarkstour ikke resulterede i det ønskede og estimerede antal tilmeldinger/workshopbookinger ude hos de lokale samarbejdspartnere (museer, kulturhuse og biblioteker). Det var hensigten, at skoleworkshops skulle foregå ude hos vores lokale samarbejdspartnere.

I maj 2014 tiltrådte ny UUA i Skoletjenesten på KØS. Skoletjenesten har siden januar 2014 bestået af en fastansat medarbejder (UUA 16 timer/UUM 5 timer ugentlig) plus to timelønnede undervisere.

UDSTILLINGER OG UNDERVISNINGSFORLØB

I dette skoleår har vi vist fire udstillinger på museet. Til alle udstillinger har vi tilbudt en times dialogbaseret undervisningsforløb (gratis), samt værkstedsforløb på 2,5 time til 600 kr.

Bjørn Nørgaards gobelinskitser

- Otte forskellige undervisningsforløb i Bjørn Nørgaards gobelinskitser målrettet forskellige målgrupper (børnehaver, grundskole og ungdomsuddannelse).

Niels Larsen Stevns, "Slagmaleri"

- Portrætværksted, udbudt til grundskole.

"Nye kunstværker i samlingen"

- Magt og demokrati i vores kunst. Et nyt undervisningsforløb om kunstens rolle i samfundet. Målgruppen er ungdomsuddannelserne. Forløbet blev udviklet i samarbejde med billedkunstlærer Lena Rønsholt og samfundsfaglærer Claus Frederiksen fra Køge Gymnasium og HF.

Wang Qingsong, "Follow you"

- Iscenesættelse af virkeligheden – mødet med det kinesiske skolesystem. Udstillingen lagde sig op af 200-året for den danske folkeskole og de forandringsprocesser, som er i gang omkring folkeskoleformen.

PROJEKTER OG SAMARBEJDER

Mindesmærker og Danmarkstour

Første halvdel af 2014 har stået i mindesmærkets tegn. KØS har været på bustur rundt i landet for at debattere lokale mindesmærker med danskerne. Ti byer fik besøg af det mobile KØS i foråret 2014, og det var planen, at lokale skoler skulle deltage i workshops, når KØS var i byen. Det lykkedes desværre ikke at få lavet workshops i alle ti byer. I alt blev det til seks workshops på Nørrebro, i Odense og Fredericia. Vinderen af den landsdækkende skolekonkurrence, hvor 5. og 6. klasser indsendte skitseforslag til nye lokale mindesmærker, blev Ullerup Bæk Skolen fra Fredericia. Deres vindermodel – et monument for religionsfrihed – bliver vist på hovedudstillingen "Magt Minder Mennesker – Mindesmærker i dag" på KØS.

FOTO: HANS SØNDERGAARD.

Digital undervisning

I forbindelse med Danmarkstouren og hovedudstillingen er der også blevet arbejdet på at udbygge det digitale undervisningssite "Kunsten er din". Ti lokale mindesmærker med videoer, billeder samt opgaver og spørgsmål er blevet tilføjet sitet. Dog mangler en underdel af sitet at blive færdiggjort. Det er planen, at det bliver gjort i løbet af efteråret 2014.

FOLKESKOLEREFORMEN OG ÅBEN SKOLE

I forbindelse med folkeskolereformen og indsatsområdet Åben Skole har Køge Kommune givet KØS midler til at igangsætte et pilotprojekt, der undersøger mulighederne i reformen/den åbne skole. Projektet består af udvikling og gennemførelse af et introduktionsforløb til museet – et slags museumskørekor. Målet er at sikre, at museet kommer til at indgå som en naturlig del af skolens undervisningsaktiviteter.

MUSEET FOR SAMTIDSKUNST

På Museet for Samtidskunst møder eleverne samtidskunst, der eksperimenterer med nye medier og udtryksformer, som udfordrer sanserne gennem rum, lyd, lys og bevægelige billedudtryk. Skoletjenesten på Museet for Samtidskunst har som formål at skabe rammerne for et relationelt møde – et møde mellem eleverne og samtidskunst, et møde eleverne imellem og et møde mellem eleverne og museumsunderviseren. For at skabe disse rammer anvender museets undervisere eksperimenterende metoder og praktiske øvelser, hvor elevens stemme fylder lige så meget som underviserens. Museet tilbyder et til to timers opgavebaseret undervisningsforløb og tre timers undervisningsworkshops. Museets undervisningsworkshops har fokus på, at eleverne erfarer en kreativ bearbejdning og kritisk refleksion over deres møde med samtidskunsten. Det sker gennem arbejdsprocesser fra idé til produkt med lyd, animationsfilm, fotografi og video. Målet er, at undervisningen efterlader en udvidet forståelse af samtidskunstens udfordrende og eksperimenterende karakter, der som kulturformidlende og debatskabende bliver et mødested for refleksionsprocesser, kreativ udvikling og kritisk debat. Dette er grundlaget for de daglige undervisningsaktiviteter og for de længerevarende projekter og samarbejder i det forløbne skoleår.

UNDERSVISNING

Museet tilbyder læringsdifferentierede undervisningsforløb for børnehaver, grundskoler, ungdomsuddannelser, læreruddannelser, universiteter og andre undervisningsinstitutioner. Undervisningstilbuddene relaterer til museets udstillinger og faciliteter.

I det forløbne skoleår har vi haft glæde af at undervise ca. 1.400 elever, og 549 har besøgt museet på egen hånd. Aktiviteter og undervisningstilbud til børn, unge og studerende er vigtige for museet. I forbindelse med museets strategi og handlingsplan for 2013-2015 er det gymnasiesamarbejde, der er i fokus. Formidlings- og undervisningsafdelingen har høj prioritet, ikke mindst i forhold til Roskilde Kommunes børne- og kulturpolitik. Museet arbejder hele tiden med at udvikle tilbud til nye målgrupper. De aktuelle tiltag og arrangementer kan læses nedenfor.

LÆRERNETVÆRK

Skoletjenesten på museet udbygger løbende sit netværk, og mange tilmelder sig via museets hjemmeside eller ved besøg på museet. Lærerkurserne tilbydes ofte i forbindelse med udstillingsåbninger, hvor metodiske greb og værkneds-lag illustrerer, hvordan udstillingen kan bruges i undervis-

FOTO: MUSEET FOR SAMTIDSKUNST.

ningsregi. I løbet af skoleåret 2013-14 har museet tilbudt lærerkurser i forbindelse med vores skiftende udstillinger – tre i alt. Museet har været med til at afholde lærerkurser i forbindelse med KUNSTREJSEN både i efteråret 2013 og foråret 2014. Lærernetværket har på nuværende tidspunkt 512 medlemmer.

SAMARBEJDSPROJEKTER OG PARTNERSKABER

Learning Museum

I 2013 gik vi ind i fjerde og sidste fase af projektet, hvor der har været fokus på implementering, udbredelse og synliggørelse af Learning Museum. Derfor er året blevet brugt på refleksion, dokumentation og opsamling på de mange aktiviteter, projektet har genereret, herunder undervisnings- og praktikforløb og bachelorrappporter, der har taget udgangspunkt i tværfaglige museale problematikker og undervisningspraksis. I april 2014 udgav vi bogen *Learning Museum. Praksismanual. Samarbejde mellem museer, læreruddannelser, skoler*.

På baggrund af midler fra Kulturstyrelsens udviklingsmidler blev det muligt i 2014 at fortsætte arbejdet og implementeringen af Learning Museums koncept om lærende partnerskaber i samarbejde med SkoletjenesteNetværket. Forår 2014 har projektleder således været i dialog med SkoletjenesteNetværket om mulige samarbejdsmuligheder. Projektleder har deltaget i regionale møder og ved præsentationen af studiegrupper i SkoletjenesteNetværks regi. Arbejdet vil fortsætte året ud.

Besøg af lærerstuderende

Museet har løbende besøg af lærerstuderende fra UCSJ, der kommer i forbindelse med enten billedkunstoffaget, faget klasseledelse eller andre fag. Efterår 2013 havde museet to lærerstuderende i praktik. Museet og museerne i Roskilde generelt udbygger løbende kontakten til læreruddannelserne, og i efteråret 2014 implementeres museer som et fast tilbud for lærerstuderende, der vil i praktik i deres obligatoriske praktikforløb.

KUNSTREJSEN

Siden 2012 har museet været en del af KUNSTREJSEN, som er et samarbejde mellem Sorø Kunstmuseum, Odsherreds Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst. KUNSTREJSEN er et tretimers undervisningstilbud målrettet 4.-6. klasse. Tilbuddet indeholder en workshopdel, der varetages af en aktuel samtidskunstner i samarbejde med museernes undervisningsansvarlige. I 2014 blev KUNSTREJSEN udbudt på Museet for Samtidskunst i april måned. Jan Danebod var KUNSTREJSENS kunstner. Her lavede eleverne "flag" med udgangspunkt i den aktuelle udstilling "Sort Mælk". KUNSTREJSEN er støttet af Kulturregion Midt- og Vestsjælland, Region Sjælland, Kulturministeriet samt Kultur- & Skoletjenesten Midt- og Vestsjælland. Sorø Kunstmuseum er projektleder.

FOTO: MUSEET FOR SAMTIDSKUNST.

Til KUNSTREJSEN er udgivet et undervisningsmateriale, og der er oprettet en blog, som eleverne kan arbejde med både før, under og efter museumsbesøget. Undervisningstilbuddet er derudover en opfordring til skolerne om at tage på en fysisk rejse mellem de tre museer i Kulturregion Midt- og Vestsjælland.

Kulturbussen

Støtte fra Nordea-fonden og et samarbejde mellem Museum Vestsjælland, Sorø Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst i Roskilde gør det nu muligt at tilbyde grundskolerne i syv midt- og vestsjællandske kommuner gratis transport i tre år i forbindelse med museumsbesøget. Alle tre museer har et stort og spredt geografisk opland og har oplevet, at brugen af museerne har begrænset sig til de skoler, som lå i de større byer, hvor transport ikke er en udfordring. Kulturbussen har til hensigt at løse de transportvanskeligheder, som skoler og museer oplever i forbindelse med ønsket om at inddrage museerne som et alternativt læringsrum, samt styrke og udvide samarbejdet med skolerne i de involverede kommuner samt de tre kulturinstitutioner imellem.

Praksisfællesskab med Absalons Skole, Roskilde og en gruppe ældre frivillige

I foråret 2014 tog museet initiativ til et samarbejds- og undervisningsprojekt med Absalons Skole i Roskilde, som tog afsæt i billedkunstner Mette Kit Jensens kunstneriske virke. Mette Kit Jensen definerede konceptet for projektet, som hun kaldte "BYT BLIK PÅ BYEN". Konceptet gik blandt andet ud på, at 8. klassen skulle møde en gruppe ældre mennesker og udveksle fortællinger fra offentlige steder i Roskilde. Projektets undervisning blev varetaget i en vekselvirkning mellem klassens dansklærer, Mette Kit Jensen og museets undervisnings- og udviklingsansvarlige. Nu hvor "BYT BLIK PÅ BYEN" er afsluttet, har Absalons Skole og Museet for Samtidskunst indgået et formaliseret partnerskab. Vi har et godt fundament for partnerskabet, da vi via "BYT BLIK PÅ BYEN" har fået et begyndende fælles sprog og en fælleskultur, samt en åbenhed over for vores respektive fagligheder og institutionskulturer.

Gymnasiesamarbejde

I 2013-14 er museets samarbejde med Roskilde Gymnasium yderligere styrket, hvilket er resulteret i et samarbejdsprojekt mellem Museet for Samtidskunst, Roskilde Gymnasium, Sorø Kunstmuseum og Sorø Akademi med titlen "Samtidskunst som en læringsressource i gymnasiet – Et samarbejde på tværs af kunstmuseerne og gymnasierne". Samarbejdsprojektet realiseres med midler fra Kulturstyrelsen og Kultur- & Skoletjenesten, Midt- og Vestsjælland. Ud over at styrke samarbejdet mellem institutionerne er projektets formål i 2014 at udvikle et undervisnings-kit samt en række undervisningsforløb. Udgangspunktet er samtidskunst og at understøtte Ny skriftlighed, Innovation og Almen Studieforbereelse, som er fag og indsatsområder i gymnasieskolen. Museet har ydermere i 2013 samarbejdet med en billedkunstlærer fra Kongsholm Gymnasium & HF og en samfundsfagslærer fra Ørestad Gymnasium i forbindelse med udarbejdelsen af inspirationsmaterialet *Samtidskunst – fra relationel æstetik til det radikale demokrati*.

Roskilde Kommune og den nye skolereform

I forbindelse med den nye skolereform afholdt Roskilde Kommune to workshops for skoleledere og kultur- og fritidsinstitutioner som opstarten på nye samarbejder, der kan understøtte reformen. Museets undervisnings- og udviklingsmedarbejder samt museumsinspektør med ansvar for undervisning deltog i de to workshops og er involveret i de nye initiativer. Museet indgår derudover i kommunens børnekulturnetværk, og museet samarbejder med skolekonsulenten og Skoletjenesten i Roskilde Kommune og tilbyder i denne forbindelse et gratis undervisningstilbud på 1 time til alle folkeskoler i Kommunen.

SAMTIDSKUNST &

HOLOCAUST

Inspirationsmateriale til lærere
i udskoling og på ungdomsuddannelserne
i forbindelse med udstillingen

Sort Mælk – Holocaust i ny kunst
på Museet for Samtidskunst
18. januar - 27. april 2014

Udstillingens titel *Sort Mælk* kommer fra den rumænske forfatter og Holocaust-overlever Paul Celans digt *Dødsfuga* og afspejler både en overlevendes personlige oplevelser og udstillingens modsætningsfyldte værker.

Tretten internationale kunstnere fra Bolivia, Danmark, Israel, Polen, Sydafrika og USA sætter på vidt forskellig vis fokus på Holocaust ud fra hver deres kulturbaggrund og personlige perspektiv.

Kunstværkerne i udstillingen lægger op til:

- Et nutidigt perspektiv på det historiske folkekrig Holocaust.
- Et supplement til den faktuelle historieundervisning.
- En kunstnerisk erfaring, der berører sanserne og sindet.

The Nazis (Nazisterne), 1998
Kunstner: Piotr Uklański

MUSEET FOR SAMTIDSKUNST

SKOLETJENESTEN

SAMTIDSKUNST
- fra relationel æstetik til det radikale demokrati

Inspirationsmateriale til gymnasielærere

MUSEET FOR SAMTIDSKUNST

SKOLETJENESTEN

NYE UNDERVISNINGSMATERIALER

Samtidskunst

– fra relationel æstetik til det radikale demokrati

Målgruppe: undervisere i gymnasieskolen

Materialet er et inspirationsmateriale til undervisere, der er interesserede i, hvad samtidskunst kan bidrage med i samfundsfag på B-niveau og billedkunst på C-niveau på STX. Materialet fokuserer på relationel æstetik og brugerinddragende social kunst.

Samtidskunst & Holocaust

Målgruppe: undervisere i grundskolens udskoling og gymnasieskolen

Materialet er udviklet lige før årsskiftet 2013/2014, så det er klar til udstillingen "SORT MÆLK – HOLOCAUST I NY KUNST" (18. jan – 27. april 2014).

Materialet er et inspirationsmateriale til lærere, der underviser i dansk, historie eller billedkunst.

MUSEUM VESTSJÆLLAND

Museum Vestsjælland blev pr. 1. januar 2014 en del af Skoletjenesten. Museet er en fusion mellem det tidligere Sydvestsjællands Museum, Holbæk Museum, Kalundborg Museum, Ringsted Museum og Arkiv samt Museum Ods-herred. Museet har 11 besøgslokaliteter fordelt over seks kommuner på Vestsjælland.

Næsten 3.000 elever har i løbet af det forgangne skoleår deltaget i forskellige undervisnings- og projektorløb eller besøgt museet på egen hånd. Fra januar 2014 blev en central del af Skoletjenestens arbejde at samle og udvikle eksisterende og nye undervisningsaktiviteter i tråd med museets øvrige fusion.

Foruden museets undervisnings- og udviklingsansvarlige og faste undervisere er der ansat to ekstra medarbejdere til at varetage undervisningsaktiviteter i Skoletjenesten.

DRIFT

Fusionen mellem de ovennævnte museer på Vestsjælland og udviklingen hen imod en fælles koordinering af projekter, undervisningsaktiviteter og underviserressourcer er påbegyndt. Hver enkelt afdeling har fortsat sine individuelle aktiviteter, der efterfølgende integreres i afdelingens års- og udviklingsplaner.

En central del af driften af undervisningen på Museum Vestsjælland har været at koordinere udbuddet af undervisningsforløb og projekter med museets øvrige opgaver. I forlængelse heraf har vi etableret en fælles besøgsbestilling

med det formål at koordinere skolebesøgene og lade denne arbejdsopgave overgå til undervisningsafdelingen. Derudover har Kulturbusprojektet fordret en fælles koordinering af undervisningsbesøg på de enkelte besøgssteder, som har fyldt i dette skoleår.

VISION OG PROFIL

Arbejdet med afdelingens visioner og pædagogiske profil er indledt i tråd med museets og Skoletjenestens målsætninger og praksisser.

Dette arbejde har dels til hensigt at skabe en samlet profil som regionens lærere og pædagoger kan orientere sig mod, dels skal den pædagogiske profil og visionsarbejdet skabe en fælles forståelseshorisont og praksisfællesskaber indadtil i organisationen.

På et to-dags kick off seminar i september 2014 vil dette arbejde fortsætte i kombination med fremtidige undervisnings- og læringsprojekter.

UDVIKLINGSPROJEKTER

Skoletjenestens arbejde har i det forgangne skoleår været præget af større og mindre projekter. Særligt Kulturbussen er det projekt, der indleder samlingen af den fælles skoletjeneste – tiltag, som Kulturstyrelsen med midler i 2013 ligeledes valgte at støtte over en kommende treårig periode.

FOTO: KAREN MUNK NIELSEN, MUSEUM VESTSJÆLLAND.

Kulturbussen

Kulturbussen er et samarbejdsprojekt med Museet for Samtidskunst og Sorø Kunstmuseum, der vil løbe frem til slutningen af skoleåret 2016-17.

Projektet sætter fokus på de transportvanskeligheder, som regionens elever oplever i forbindelse med at bruge museerne i deres undervisning.

Med støtte fra Nordea-fonden er tilbuddet blevet gratis for skolerne at benytte, og indledningsvis vil Kulturbussen transportere eleverne fra skolerne ud på museerne. Fremadrettet vil projektet også danne grundlag for at inddrage naturen og andre lokaliteter i længerevarende projekt- og læringsforløb.

En stor del af arbejdet med Kulturbussen har indtil nu bestået af logistik og koordinering af køredage og kørsel mellem de forskellige kulturinstitutioner og skoler.

FOTO: MUSEUM VESTSJÆLLAND.

Ud over logistikken har vi i 2013-14 arbejdet med indhold og formidling, i forbindelse med at eleverne benytter Kulturbussen i deres undervisning. Dette har resulteret i en lydmontage, som eleverne lytter til på vej til museet. Montagen sætter fokus på regionens kultur, kunst, historie og natur. Eleverne vil igennem montagen blive introduceret til museerne, hvor områdernes fortællinger udfoldes. Lydfortællingen leger ligeledes med forståelsen af, at eleverne selv er en vigtig del af dette område og med deres fortælling(er) er med til at forme områdets udvikling, som tidligere generationer før dem.

Besøget afsluttes med, at eleverne får udleveret et refleksionspostkort, hvor de gennem en række spørgsmål i fællesskab kan sætte ord på dagens oplevelser.

Den nye skolereform er indtænkt i Kulturbussens planlægningsfase, dvs. hvordan projektet kan bruges i forlængelse af reformplanerne.

Kulturbussen lanceres i skoleåret 2014-15.

GEOKIDS

Geokids er et nyt undervisningstilbud, der kombinerer alle Geoparkens elementer: geologi, natur, fødevarer, kulturhistorie og kunst på en sanselig, sjov og inddragende måde. Undervejs møder børnene kunstnere, sagnfortællere, geologer, naturvejledere samt kultur- og kunsthistorikere.

I april 2014 var første hold af geokids fra Fårevejle Friskole igennem et forløb på Vejrhøj. Børnene besøgte otte poster fra stranden og hele vejen op på toppen af Vejrhøj. På posterne gravede de ler op, lavede deres egen gletcher, malede landskabet som Odsherredsmalerne, lavede ramsløgpesto og tegnede motiver på et skind til en bronzealderhøvding. Alle geokids vil komme igennem et forløb i landskabet i deres nærområde og efterfølgende lave en lermaske sammen med kunstnerne Martin Nybo og Henrik Boe. Maskerne er lavet af den ler, børnene selv graver op, blandet med stentøjsler, der er mere robust. Maskerne bliver efterfølgende opsat som et samlet kunstværk. Hver eneste maske kommer til at have en QR-kode på, der linker til en lille film om det barn, der har lavet masken.

AKTIVITETER OG PARTNERSKABER

Foruden de større projekter har alle afdelinger deltaget i forskellige samarbejdsformer, der har eksisteret før museets fusion. På Slagelse Museum har man afholdt et læseprojekt i samarbejde med Antvorskov Skole, der vil fortsætte det kommende skoleår. På Ringsted Museum er der blevet arbejdet med undervisningsmateriale tiltænkt de elever, der besøger museet på egen hånd. Materialet vil blive udbudt på museets og Kulturbussens hjemmeside.

Sorø Museum fortsatte sit partnerskab med Pedersborg Skole, der har eksisteret siden 2007. Dette år var det skolens 2. klasser og 5. klasser, der deltog i et tilrettelagt projekt- og læringsforløb mellem museet og lærerteamet. Samarbejdet resulterede blandt andet i forløbet "Absalon kom fra min by". Her sættes der fokus på middelalderen i kombination med lokalkendskab og identitet. Forløbet afsluttedes med et middelaldermarked på skolen i juni måned.

MUSIKMUSEET

Skoletjenesten | Musik varetager de udviklingssamarbejder og projekter, som Skoletjenesten er involveret i inden for musikområdet. Projekterne varierer i karakter og er kendetegnet af såvel samarbejder med nogle af de store institutioner inden for området samt af mere flygtige samarbejder affødt af festivaler, kulturelle indsatsområder mm.

MUSIKMUSEET

1. november 2012 påbegyndte Skoletjenesten et projektsamarbejde med Musikmuseet/Nationalmuseet om opbygningen af undervisningsprogrammet på det nye Musikmuseum. Projektsamarbejdet er ikke mindst et resultat af pilotprojektet "Det Klingende Museum" afviklet i et samarbejde mellem bl.a. Musikhistorisk Museum og Skoletjenesten i 2002-03. Efter pilotprojektet har Skoletjenesten været i kontinuerlig dialog med Musikmuseet om etableringen af rammer for et nyt museum, med nye udstillinger samt etableringen af et Klingende Museum. Musikmuseet er en del af Nationalmuseet, og samarbejdet er derfor forbundet med Skoletjenestens øvrige samarbejde med Nationalmuseet. I opstartsperioden vil Musikmuseet være forankret i enheden Nyere tid og Verdenskulturer og ikke i Nationalmuseets formidlingsenhed. Denne organisering afprøves og løber frem til og med udgangen af 2015.

Musikmuseet vil danne base for det kommende udviklingsarbejde i Skoletjenesten | Musik. En del af arbejdet vil koncentrere sig særligt om undervisningsaktiviteterne i Musikmuseets egne faciliteter. Musikmuseet vil kunne udbyde undervisningstilbud til både førskole, folkeskole og ungdomsuddannelser. Undervisningsprogrammet vil blive udbudt fra oktober 2014 efter en testperiode i september 2014.

UDVIKLING AF UNDERVISNING

Musikmuseet åbner for publikum i september 2014, og Skoletjenesten forestår i denne sammenhæng udviklingen af det samlede undervisningsprojekt for museet. Projektet er fokuseret omkring følgende tre indsatsområder:

1. Konkrete undervisningstilbud og -materialer.
2. Pædagogisk forankring og kvalificering af undervisning.
3. Netværk, samarbejdspartnere og partnerskaber.

Det Klingende Museum

Musikmuseets særlige satsning Det Klingende Museum giver i veletablerede rammer eleverne indblik i musikken og musikinstrumenters musikfaglige og kreative verden. Med

VIOLINA ARPA. © MUSIKMUSEET.

Det Klingende Museums rammer lægges også grunden for etableringen af et samarbejde mellem museet og de to konservatorier i København, DKDM og RMC. Som et helt nyt tiltag af sin art vil samarbejdet fokusere på mødet mellem de unge studerende og elever fra grundskole og gymnasium. I disse forløb er målet, at begge parter indgår i en gensidig læringsproces – eleverne præsenteres på en sanselig måde for ellers utilgængelige musikinstrumenter af kompetente "peers". Og de studerende kan i trygge rammer udforske og udvikle deres formidlings- og undervisningskompetencer. Projektet vil grundlæggende kunne bidrage til musikundervisningen på helt nye måder.

Faciliteter og testforløb

I skoleåret 2013-14 har arbejdet været centreret om forbedelse af aktiviteter på det kommende museum samt om at indrette og afprøve faciliteter. Derudover har Skoletjenestens medarbejder deltaget i diverse mødefora og projektgrupper omkring museets opbygning og faciliteter samt møder omkring etablering af samarbejder med eksterne parter.

I foråret har Skoletjenestens medarbejder i samarbejde med undervisere og studerende fra Det Kgl. Danske Musikkonservatorium og Rytmask Musikkonservatorium afholdt testforløb i museets faciliteter i Det Klingende Museum. Testforløbene fik rigtig gode evalueringer fra både studerende, lærere og elever, og disse gav nogle brugbare fingerpeg i forhold til de justeringer, der skal til, inden projektet sættes i drift i efteråret 2014. Det er fortsat planen, at forløbene skal inkorporeres i de studerendes studie på konservatorierne. Løsningen er endnu ikke på plads.

SAMARBEJDE OG MATERIALER

I foråret 2014 har Musikmuseet/Skoletjenesten desuden arbejdet for etableringen af et udviklingsprojekt med fokus på lytteprocesser og kvalificering af lydoplevelser. Dette sker i samarbejde med en ekstern forsker, Ingeborg Okkels/Lydværk.dk.

Det planlægges desuden, at Musikmuseet/Skoletjenesten indgår et samarbejde med musikuddannelsen på Metropol/UCC omkring museets kommende undervisningsmaterialer. Samt samarbejde med studerende fra Musikvidenskab/KU omkring inddragelse af museet i kurser.

DR SymfoniOrkestret/Musikariet

Samarbejdet med DR SymfoniOrkestret runder med denne sæson sit 12. år. Samarbejdet har bestået af flere forskellige typer af forløb, primært til folkeskolen. I den forrige og den indeværende sæson har samarbejdet fokuseret på de store besøg ved generalprøver for 3.-6. klasse (200 elever pr. besøg). Alle besøg involverer overværelse af prøver og dialog med musikerne fra orkestret. Forud for dette kan elever og lærere modtage et undervisningsmateriale på Skoletjenestens hjemmeside om den aktuelle musik. Antallet af disse besøg er generelt øget gennem de sidste sæsoner.

I de seneste sæsoner har orkestret tildelt orkestermusiker Dorte Bennike arbejdstimer til at udvikle projektet Musikariet, som skal varetage forskellige børn/unge-formidlings-tiltag i DR Koncerthuset. Under dette område indgår også samarbejdet med Skoletjenesten. Dette tiltag har kvalificeret arrangementerne på flere måder: Dorte Bennike indgår kontinuerligt i dialogen med eleverne. Samtidig har dette bevirket en generelt tættere kontakt med orkestret og opmærksomhed på disse arrangementer. I forhold til det fremtidige samarbejde ses dette tiltag som en opprioritering og styrkelse af samarbejdet.

Samarbejde med Københavns Kommune

I samarbejde med Københavns Kommune og konsulenter fra Pædagogisk Service har Skoletjenesten | Musik også indgået i et samarbejde om at udvikle og kvalificere særlige tiltag til skoleelever i Københavns Kommune i DR Musikariets faciliteter. Dette resulterede i en række koncerter for skoleklasser i Københavns Kommune.

Det planlægges således for det kommende skoleår 2014-

15, at Skoletjenesten | Musik i højere grad indgår på konsulentbasis i samarbejdet, og at DR Musikariets egen medarbejder overtager opgaverne omkring drift og afvikling i samarbejdet.

GLOBAL Copenhagen og Verdensmusikbanken.dk

Undervisningssitet www.verdensmusikbanken.dk har nu eksisteret i 4 år og blev etableret i et samarbejde med bl.a. Gymnasieskolens Musiklærerforening (Gmlf). Projektet fokuserer overordnet på formidling af verdensmusik til elever på gymnasialt plan. Dette sker i forhold til såvel koncerter som veludbyggede undervisningsmaterialer inden for området. Skoletjenesten | Musik fungerer pt. som projektleder på projektet og redaktør af sitet.

Siden foråret 2012 har spillestedet Global Copenhagen været en aktiv part i projektet og bidraget med koncerter med kunstnere fra forskellige dele af verden inden for verdensmusik. I det foregående år har projektet forsøgt at etablere et netværk af spillesteder inden for området, med etablerede turneer af gymnasiekoncerter på spillesteder i hele landet. Dette har desværre ikke haft den ønskede medvind. Derfor vælger vi i projektet at vende tilbage til grundydelsen med koncerter en til to gange årligt for gymnasieklasser på Global Copenhagen. Derudover ønsker vi i det kommende år at fokusere på koncerter til folkeskolens indskoling og mellemtrin. I forbindelse med tidligere projekter har Skoletjenesten | Musik og Global Copenhagen samarbejdet om denne målgruppe, og netop disse kontakter og erfaringer vil nu genoptages. Dette sker bl.a. i forbindelse med Københavns Kommunes tiltag Åben Skole.

Det Kongelige Teater

Samarbejdet med Det Kongelige Teater er i de sidste skoleår blevet varetaget i samarbejde med Skoletjenesten | Teater og er et af afdelingens ældste samarbejder. Samarbejdet med Det Kongelige Teater blev i 2014 endeligt overdraget til Skoletjenesten | Teater og vil fremover ikke blive varetaget af Skoletjenesten | Musik.

Medborgerskabsprojektet

Medborgerskabsprojektet "Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab" afsluttedes i foråret 2013. I forbindelse med afslutningen af projektet bidrog Skoletjenesten | Musik sammen med Det Kongelige Teaters Operas outreach-medarbejder med en artikel til publikationen *Rum for medborgerskab*. Artiklen bidrager med erfaringer og perspektiver på de organisatoriske forandringer, som har været en del af teatrets arbejde med større fokus på brugerinddragende aktiviteter. I denne sammenhæng faciliterede Skoletjenesten | Musik og samme medarbejder desuden en workshop på Kulturstyrelsens seminar d. 26.-27. maj 2014 med samme tema.

NATIONALMUSEET

ETablering af ny afdeling og nye dogmer

Nationalmuseet har oprustet på undervisningsfronten med nye medarbejdere, ny organisationsstruktur og en styrkelse af sammenhængen mellem undervisning og udstillinger. Tidligere hørte undervisning til under Undervisning & Aktiviteter, nu er navnet for den nye enhed Undervisning & Udstillinger. Den nye enhed har samtidig fået en daglig leder, som selv er undervisningsansvarlig museumsinspektør.

Der er etableret et nyt undervisningsteam, fastlagt ny undervisningsstrategi, og samtlige undervisningsforløb er gennemgået i den nye enhed. Det har blandt andet affødt en liste med syv dogmer, som skal danne grundlag for alle undervisningsaktiviteter i enheden. I forbindelse med reorganiseringen er Danmarks Oldtid fastholdt som ansvarsområde i Skoletjenesten, mens antikken er byttet ud med Danmarks Middelalder og Renæssance.

Udvikling af undervisning

I dette forår har vi sat fokus på at udvikle vores kerneydelse, undervisningen, og det har resulteret i mange nye idéer og tiltag.

Det har været nødvendigt at ansætte seks nye undervisere i perioden før og efter sommerferien. Tre nye om- og undervisere er blevet ansat til Danmarks Oldtid, og tre nye er blevet ansat som om- og undervisere i Middelalder og Renæssance.

Skoletjenesten på Nationalmuseet har løbende deltaget i de pædagogiske temadage, kurser, studiegrupper, studieture og interne seminarer i skoletjenesteregion for at sikre kompetenceudvikling og videndeling mellem kollegaer. Derudover har vi deltaget i ODM's internationale formidlingsseminar "Why exhibitions?".

Faciliteter og udvikling

I foråret 2014 blev det hidtidige undervisningslokale for jernalder og vikingetid nedlagt. De fire forløb, der hørte til inden for de to perioder, skulle fremadrettet kun foregå i udstillingen. Det har givet anledning til at gentænke forløbene, der nu ligger klar som tre nye undervisningsmanualer, der drejer sig om "Guldhorn og moselig" (3.-6. klasse), "Vikinger" (3.-6. klasse) samt "De nordiske guder" (1.-6. klasse).

ASK YGGDRASIL SLÅR ROD I DANMARKS OLDTID

I august 2014 foldede Ask Yggdrasil sine grene ud over Nationalmuseets vikingeutstilling. Livets træ fra den nordiske mytologi danner nu rammen om et nyt undervisningsområde placeret centralt i udstillingerne. Mellem grenene kan man gå på opdagelse i vikingetiden og sen jernalders mystiske motivverden. Balder og Odins død udspiller sig ved siden af ridende valkyrier, farlige slanger og ofrede mænd. Det nye område skal især bruges til at understøtte undervisningstilbuddet "De nordiske guder".

Det nye undervisningsområde er lavet i et samarbejde mellem Skoletjenesten, Nationalmuseet og arkitekten bag den nuværende udstilling om Danmarks oldtid.

PROJEKT VIKING

Efterårets særudstilling "VIKING" indeholdt undervisningstilbud til både grundskolen og gymnasiet. Udviklingen af tilbuddene til gymnasiet er sket i samarbejde med gymnasielærere, der har indsigt i, hvordan udstillingen gøres relevant for dem og deres elever. Det har været betydningsfuldt,

FOTO: NATIONALMUSEET.

at undervisningen er blevet prioriteret og tænkt ind i denne særudstillings design fra starten. I udstillingen er der bl.a. bygget et undervisningsområde, hvor det er muligt at samle 30 elever og opbevare undervisningsmaterialer.

Vinkler på vikingetiden

I sommeren færdiggjorde vi gymnasieantologien *Vinkler på vikingetiden* med tilhørende elevopgaver og kildemateriale online. Tanken med antologien er at producere et materiale, der også kan bruges, efter at særudstillingen er væk, samt at undervisningstilbuddene kan versioneres, så de også kan fungere i museets permanente vikingeutstilling.

Redaktionsgruppens sammensætning af undervisningsansvarlige på Nationalmuseet, Vikingeskibsmuseet og gymnasielærere har gjort det muligt at målrette antologiens form og indhold til ungdomsuddannelsernes kernestof. Efterspørgslen på antologien har været enorm. Oplaget på 7.000 eksemplarer var allerede udsolgt i august 2013.

Markedsføringen af "VIKING" har primært været rettet mod ungdomsuddannelserne, da det er en målgruppe, der ikke normalt bruger Nationalmuseet i forhold til vikingetiden. Vi har annonceret i gymnasielærernes fagblad *Gymnasieskolen* og i historielærerforeningens fagblad *Noter*. Derudover har alle ungdomsuddannelser i landet modtaget en undervisningspakke med tre eksemplarer af antologien, og vi har afholdt arrangementer for læreruddannelserne, hvor vi går bag om de didaktiske overvejelser i forløbet.

MIDDELALDER OG RENÆSSANCE

Som led i overtagelsen af Danmarks Middelalder og Renæssance har vi brugt ressourcer på at samle undervisergrup-

pen, diskutere, hvordan de nye dogmer kan implementeres i området, og finde fælles læringsmål, som de enkelte tilbud skal støtte op om.

I forbindelse med oplæringen af de nye om- og undervisere i Middelalder og Renæssance har vi sammen med underviserne gennemgået de eksisterende undervisningsforløb. I forbindelse med gennemgangen er forløbene blevet ændret og justeret, så de i højere grad kan gennemføres i udstillingerne og nu indeholder flere elevinddragende aktiviteter.

UNDERSVINGSFILM

I løbet af 2012-13 gennemførte vi første delprojekt af "Danmarkshistorien på Youtube". Delprojektet resulterede i en undervisningsfilm om Jellingstenen og trosskiftet, et samarbejde om lærervejledninger med Clio Online samt en evalueringsrapport om projektets potentialer. Anden del af projektet er nu i gang og indebærer udarbejdelsen af fire nye film, som skal tage udgangspunkt i Jellingstenen og henholdsvis åbner op for emnerne centralmagt, historiebrug, vikingernes alfabet og Jellings historie. Forskellige fortælle-måder skal prøves af i filmene, og vi vil herefter evaluere på, hvilke film der opleves som mest relevante hos målgruppen, 4.-6. klasse.

Samtidig skal det undersøges, om der er potentiale for at udvikle yderligere undervisningsfilm.

KONSULENTOPGAVER

Symposion

I forbindelse med gymnasiereformen gældende fra 2005 blev faget oldtidskundskab ændret, så lærerne nu kun skal arbejde med et kunsthistorisk emne, og da der samtidig er kommet krav til, at de behandlede emner skal kunne perspektiveres, er vaserne nærmest røget ud af undervisningen til fordel for arkitekturen og skulpturerne. Da Nationalmuseets Antiksamling primært består af græske vaser, er der derfor behov for at gentænke områdets læringspotentiale. Antiksamlingen står selv for udviklingen af et nyt online undervisningsmateriale samt undervisningsforløb til oldtidskundskab, men i et tæt samarbejde med Skoletjenestens medarbejder. Implementeringen af undervisningsforløbet skal samtidig resultere i en nytænkning af et af Antiksamlingens udstillingsrum, som delvis skal fungere som undervisningsrum.

Folkeviser

I forbindelse med udarbejdelsen af et nyt undervisningstilbud om folkeviser indgår vi i et sparringsforløb. Forløbet er tænkt til dansk og historie i to differentierede forløb for henholdsvis mellemtrinnet og udskoling. Forløbet giver mulighed for masser af elevinddragelse, hands-on-oplevelser, dans og dragtafprøvning.

NIKOLAJ KUNSTHAL

Skoleåret 2013-14 har været præget af en velfungerende drift i det lille team af løst ansatte medarbejdere og undervisere, som sammen med den undervisnings- og udviklingsansvarlige udgør undervisningsafdelingen. Vi har løbende arbejdet med undervisningsaktiviteter målrettet børn og unge og voksne lærende i forbindelse med husets skiftende udstillinger, ligesom vi har været engageret i og arbejdet fremadrettet med flere udviklingsprojekter.

MEDBORGERSKABSPROJEKTET SATTE AFTRYK

Afslutningen af medborgerskabsprojektet har affødt konkrete og systematiske retningslinjer for, hvordan møder mellem børn, unge og samtidskunsten mest hensigtsmæssigt finder sted i kunsthallens læringsrum.

Ved siden af basisarbejdet har vi oplevet, at undervisningsperspektivet har fået plads som en integreret del af forskellige prægante projektindsatser, ikke blot internt i kunsthallen, men også på tværs af institutioner og fagligheder. Det kommer i særlig grad til udtryk i tre af det forgangne års aktiviteter og projekter:

Flokkene – et partnerskabsbaseret performance- og filmprojekt i samarbejde med Zoologisk Have, billedkunstneren Marika Seidler og tre københavnske skoleklasser, som den undervisnings- og udviklingsansvarlige er projektleder af.

Pixelade – den årlige "børneudstilling", der nu er under afvikling og er udviklet og forberedt i tæt samarbejde mellem kurator, kunstnere, spiludviklere og Nikolajs undervisningsteam samt eksterne lærere og brugere.

pArt of Valby: Nikolajs outreach-kunstprojekt i bydelen Valby, som er et samarbejde mellem Nikolaj Kunsthall, Københavns Kommune, Kultur Valby, Helhedsplanen for Valby, billedkunstneren Tina Enghoff og beboere i tre boligsociale områder. I 2013-14 har projektet blomstret med endnu to brugerudviklede kunsthaller, og der er videreudviklet væsentlige læreprocesser for kunsthallen om deltagelse og outreach. Den undervisnings- og udviklingsansvarlige har i 2013 måttet reducere engagementet i projektet, men er fra 2014 tilbage i projektledelsen.

TILPASNINGER AF ARBEJDSOPGAVER

I 2013 var arbejdsmængden i Nikolajs undervisningsafdeling væsentligt større end kapaciteten. Betydelige ekstraopgaver medførte mange udfordringer og forskelligartede opgaver i undervisningsafdelingen, som i stort omfang involverede den undervisnings- og udviklingsansvarlige både internt og uden for kunsthallen. Konsekvensen blev en række organisatoriske forandringer internt i kunsthallen, herunder beslutningen om, at en række opgaver og ansvarsområder i 2014 er reduceret eller helt bortfalder, indtil eksterne midler fx tillader frikøb af den undervisnings- og udviklingsansvarlige.

Undervisningsafdelingen har fortsat den udfordring, at der en ustabil adgang til et undervisningslokale. Det er en tilbagevendende udfordring ift. en kvalificering af de værkstedsaktiviteter, vi løbende udbyder, og derfor arbejder vi på at finde en optimal og mere stabil løsning.

FLOKKENE ET FILMPROJEKT. FOTO: HILDE ØSTERGAARD, NIKOLAJ KUNSTHAL.

UNDERVISNINGSAKTIVITETER I RELATION TIL ÅRETS UDSILLINGER

Nikolaj Kunsthal har i skoleåret 2013-14 vist i alt fem større udstillinger samt videokunsthifestivalen "FOKUS", som gentoges for fjerde år i træk. Til alle skoleårets udstillinger har der været tilbudt undervisningsforløb med både rent dialogiske og mere workshopbaserede aktiviteter, ligesom vi har afholdt læringskurser i forbindelse med alle udstillingsåbninger. Vores undervisningsaktiviteter har været designet med afsæt i deltagernes forudsætninger, deres både faglige og personlige erfaringer og konkrete oplevelser i udstillingen. Alle aktiviteter har udfordret et tværfagligt, socialt, kreativt og performativt møde med kunsten. Endelig har undervisningsafdelingen tilrettelagt Nikolaj Kunsthals offentlige omvisninger om lørdagen som en metodisk variant over den dialogiske undervisning for børn og unge samt voksne lærende. Både undervisning og omvisninger er afviklet af Nikolajs timelønsansatte undervisere. Der er blevet trykt undervisningsmateriale til tre af årets udstillinger, som alle rummer værk- og udstillingsnære opgaver og øvelser med afsæt i medborgerskabsprojektets nøgleværdier.

ROGER BALLE: RETROSPEKTIV

Skoleåret indledtes med en udstilling af den amerikanske fotograf Roger Ballen. Roger Ballen har boet de sidste 30 år i Sydafrika og produceret sine kendteste værker med udgangspunkt i landets marginaliserede, især hvide landbefolkning. Hans udgangspunkt var en Magnuminspireret fotojournalistisk og dokumenterende tilgang, men langsomt udviklede han en egen, mere subjektiv praksis.

Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb og performative fotoworkshops a 1, 1,5 og 2,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 5. klasse. Her skulle eleverne arbejde med gruppebaserede læsninger af Ballens værker i

en geologisk, psykologisk og semiotisk optik, og i foto- og videobaserede workshops arbejdede de med dokumentar-fiktion, iscenesat fotografi, performance og tableau vivant.

Til udstillingen blev der udviklet og trykt et omfattende undervisningsmateriale målrettet elever fra 8.-10. klasse, VUC og ungdomsuddannelser. Materialet blev tilsendt gratis som klassesæt i forbindelse med besøg og booking af undervisningsforløb, og desuden kunne alle besøgende i kunsthallen få et gratis eksemplar.

MARIKA SEIDLER: HUMAN ANIMAL

Udstillingen bestod af tre store videoinstallationer, der på forskellig vis undersøgte relationer mellem det instinktive, det menneskelige og det dyriske, iscenesat som et krydsfelt mellem journalistisk dokumentar, antropologisk feltarbejde og billedkunst.

Gennem værkerne afspejledes tematikker såsom grænser, magt og ritualer, bl.a. hos mennesker, der udvikler identitet gennem kontakt med dyr eller gennem personalisering af dyr.

Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb og performative fotoworkshops a 1, 1,5 og 2,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 3. klasse. Her skulle eleverne arbejde med forskellige narrative indgange til værkerne som udgangspunkt for tolkninger af relationerne mellem dyr og mennesker, og i workshops skulle de inddrage deres egne

erfaringer med dyr som afsæt for arbejdet med konstruktioner af små performede dyrefabler.

Der blev trykt et mindre undervisningsmateriale med arbejds-spørgsmål relateret til alle tre videoinstallationer samt generel information om kunstneren. Udstillingen dannede desuden afsæt for partnerskabsprojektet "Flokkene" (se mere nedenfor), indledtes med besøg på udstillingen af de tre projektdeltagende klasser. Her blev de introduceret for kunsthallen og til projektet gennem et 2-timers workshopforløb.

KARIN SANDER: ZEIGEN

– EN AUDIOTUR GENNEM KØBENHAVN

Udstillingen "ZEIGEN – en audiotour gennem København" bragte mere end 150 kunstnere sammen, alle med tilknytning til København. Den internationalt anerkendte tyske kunstner Karin Sander havde inviteret hver enkelt til at fremstille et lydværk, som kunne oversætte deres arbejde og arbejdsproces til lyd, afspillet i mobile headsets i det aldeles tomme øvre galleri. Hver gæst kunne således opleve lydværkerne ved at vælge de enkelte titler som numre i en audioguide og på den måde skabe sin individuelle udstilling af lyd og "indre billeder".

Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb a 1 og 1,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 3. klasse. Her skulle eleverne gennem forskellige dialogbaserede øvelser undersøge forholdet mellem det visuelle og det auditive, ligesom de skulle udvælge og diskutere enkelte lydværker og derefter præsentere deres personligt funderede visuelle og sproglige fortolkning af det hørte.

FOKUS VIDEOKUNSTFESTIVAL 2014

For fjerde gang præsenterede kunsthallen "FOKUS" videokunsthøjtid som en tilbagevendende begivenhed i København, og endnu en gang blev det understreget, at "FOKUS" er en platform for fordybelse, oplevelser og diskussioner om videokunst som en genre med et mangfoldigt potentiale og en enestående tiltrækning af mange forskellige målgrupper. Videogenrens forskelligartede udtryk blev præsenteret i hele kunsthallen med bidrag fra danske og internationale kunstnere gennem et stort open call-program og screeninger og præsentationer af diverse inviterede kunstneres værker. 2014 bød på et særskilt ægyptisk program og danske premierer af Mads Lynnerup, Katja Børn og Tina Enghoff. Sidstnævnte med den deltagerbaserede film *Løgn detektor*, hvor Tina Enghoff og en gruppe børn og unge fra Folkehaven i fællesskab reflekterer over løgn og sandhed og de forventninger, vi har til hinandens historier. *Løgn detektor* blev skabt i relation til projektet "pArt of Valby" gennem SKIS – se mere nedenfor.

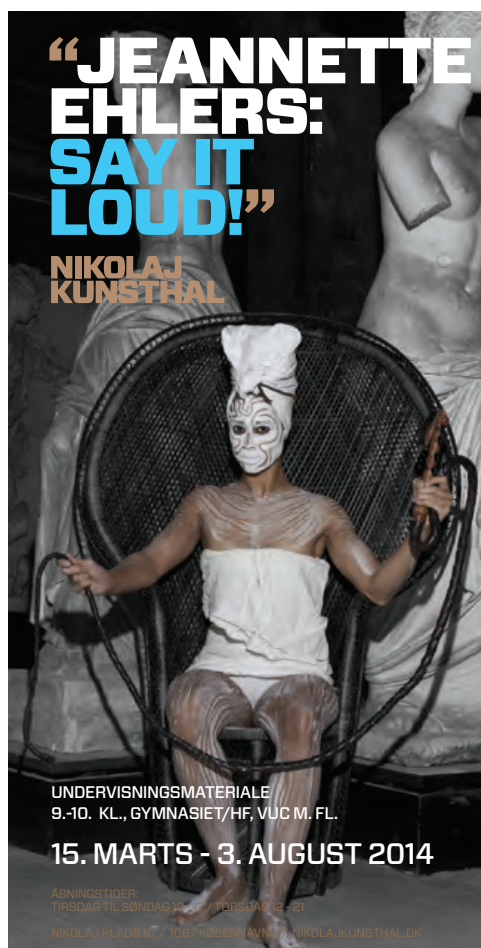
Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb og videoworkshops a 1, 1,5 og 2,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 3. klasse. Tre forskellige videologiske formater blev videreudviklet fra de forrige festivaler. En video-

cruise, som på kort tid gav et overordnet indblik i hele festivalen og videomediets mangfoldighed, en videoworkshop, som gik tæt på udvalgte værker og lod eleverne producere små videosekvenser, og endelig en særlig videoworkshop i *Skammekrogen* for de største elever, se ovenfor.

BIRGIT JOHNSEN OG HANNE NIELSEN: DRIFTING

Udstillingen var en videoinstallation, der som et gigantisk triptykon udfoldede brudstykker af historien om den mand, der blev fundet på en tømmerflåde i Skagerak i 2006. Drifting handlede om spørgsmål om identitet, nationalitet, tilhørsforhold, eksistentialistiske og socio-politiske problemstillinger og blandede bevidst fiktion og dokumentar. Udstillingen var skabt og formidlet af Fotografisk Center, som gæstede Nikolaj Kunsthal.

Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb a 1 og 1,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 5. klasse, med afsæt i det digitale undervisningsmateriale som FC havde produceret og tilgængeliggjort fra Nikolajs hjemmeside.

JEANNETTE EHLERS

Udstillingen med den dansk-vestindiske videokunstner Jeanette Ehlers udfoldede med afsæt i kunstnerens egen dobbelte baggrund et samlet projekt om den historiske slavehandels betydning for nutidens opfattelse af race, identitet, køn og historie i Vesten. En række videoinstallationer

afspejlede kulturelle receptioner og fortolkninger af Danmarks historiske relation til De Vestindiske Øer – herunder ikke mindst vores delvist uerkendte status som kolonimagt og slavehandlarnation frem til 1917, da øerne blev solgt til USA.

Aldersdifferentierede, dialogiske undervisningsforløb og videoworkshops a 1, 1,5 og 2,5 times varighed blev tilbudt til målgrupper fra 3. klasse. Undervisningen tog udgangspunkt i paradokserne mellem nutidens demokratiske historie- og menneskesyn og det faktum, at Danmark ikke har taget et åbent opgør med fortiden. Elevernes egne erfaringer var centrum for en fælles undersøgelse af, hvordan vores sociale verden reproducerer race- og kønsfremstillinger fra vores historie, og hvordan vi selv kan være med til at ændre denne fortælling.

Til udstillingen blev der udviklet og trykt et omfattende undervisningsmateriale målrettet elever fra 8.-10. klasse, VUC og ungdomsuddannelser. Materialet blev tilsendt gratis som klassesæt i forbindelse med besøg og booking af undervisningsforløb, og desuden kunne alle besøgende i kunsthallen få et gratis eksemplar.

PROJEKTER

Vi har i tråd med erfaringerne fra medborgerskabsprojektet arbejdet strategisk og målrettet med tilrettelæggelse af en stadig større del af vores udstillings- og undervisningsaktiviteter via tværfaglige samarbejder, brugerinddragelse og deltagelse i kunstneriske processer, der samtænker det kunstneriske indhold, formidling og kuratering.

Nikolajs undervisnings- og udviklingsansvarlige var i skoleåret 2013-14 projektleder for "Flokkene". Desuden har undervisningsafdelingen lagt et større forberedende arbejde i børneudstillingen 2014 samt forskellige initiativer, der kommer skolereformen og Åben Skole i møde. Der er endelig lagt et arbejde i en større ansøgning til et sprogscoleprojekt, der dog desværre ikke er blevet imødekommet af Sportgoodsfonden, men vi vil i skoleåret 2014-15 gentænke ansøgningen og potentielt tænke den ind i et samarbejde mellem undervisningsafdelingerne i den nye museumsfusion.

Flokkene

"Flokkene" er navnet på et spektakulært og deltagerbaseret kunst- og undervisningsprojekt, som undervisningsafdelingen i Nikolaj Kunsthall har igangsat i efteråret 2013, og som fandt sted fra april 2014 med konkrete videooptagelser, der pt. efterbearbejdes. "Flokkene" er et samarbejde mellem Nikolaj Kunsthall, Zoologisk Have, billedkunstner Marika Seidler og elever og lærere fra tre københavnske grundskoler – Kaptajn Johnsens Skole, Kirsebærhavens Skole og Bordings Friskole. Nikolaj Kunsthalls undervisnings- og udviklingsansvarlige var projektleder. "Flokkene" får premiere som videoværk på Nikolaj Kunsthalls videokunsthifestival "FOKUS" i februar 2015, og premieren ledsages af en række

elevperformances tilrettelagt af Marika Seidler i samarbejde med to af de deltagende klasser og undervisningsafdelingen i Nikolaj Kunsthall.

"Flokkene" handler om børn og unges identitetserfaringer gennem performances og kommunikation med og om både levende dyr og fabeldyr. Projektet havde til formål at give eleverne erfaringer med dels socialt, kulturelt og biologisk betinget adfærd hos dyr og mennesker i flokke, og dels førstehåndsoplevelser af kunstneriske skabelsesprocesser i Zoologisk Haves unikke omgivelser.

Undervisningsafdelingerne og skoletjenesterne i henholdsvis Zoologisk Have og Nikolaj Kunsthall har bidraget til projektet med faglig specialviden og dialogisk undervisning om zoologi og kunst, mens Marika Seidler har stået for i samarbejde med børnene at udvikle og producere den narrative og visuelle sammenhæng i både videoværk og i de kommende performances.

Projektet er støttet af Huskunstnerordningen, Statens Kunstråd og Billedkunstudvalget under Københavns Kommune.

SPROGUNDERVISNING OG SAMTIDSKUNST

Samtidskunsten har mulighed for at kommunikere på tværs af sprog, generationer, fag og vidensområder og via sanselege, taktile og emotionelle udtryk stille spørgsmål til eksistentielle forhold, som berører alle mennesker, uanset hvor de er født, og hvad deres baggrund er. Nikolaj Kunsthall har gennem længere tid arbejdet på at skabe det økonomiske grundlag for et partnerskabsprojekt, som i løbet af de kommende år kan udvikle og etablere et blivende og forankret undervisningstilbud for sprogkursister ved især de københavnske sprogcentre, designet til brug i forbindelse med Nikolajs skiftende udstillinger. Det er ønsket at skabe en stærk relation til sprogcentre og dermed nye danske medborgere gennem samarbejdet med sproglærere, kursister og udvalgte samtidskunstnere om udvikling af et kunstnerisk og pædagogisk greb, der kan lægges ned over kunsthallens forskellige udstillinger.

Vi ansøgte Sportgoodsfonden i maj om midler til at gennemføre projektet, men fik afslag og forventer at arbejde videre med nye ansøgninger og potentielt at indlede et samarbejde på området med vores nye samarbejdspartnere fra hhv. Københavns Museum, Stadsarkivet og Thorvaldsens Museum, som for sidstnævntes vedkommende allerede løfter denne opgave forbilledligt gennem et nyligt udviklet format. Vi arbejder pt. på, at undervisningstilbud til sprogskoler bliver et vigtigt fokusområde i et undervisningssamarbejde på tværs af de fire institutioner, der fusioneres hen over årsskiftet.

SKOLEREFORMEN OG ÅBEN SKOLE

Især initiativet Åben Skole giver anledning til forskellige tiltag i undervisningsafdelingen. Åben Skole vægter det lokale

og forpligtende samarbejde med kulturlivet om aktiviteter, der inddrager, styrker og danner elevernes erfaringer med omverdenen gennem partnerskaber med forenings- og kulturlivet.

I skoleåret 2013-14 har skoletjenesten i Nikolaj Kunsthal indledt forberedelsen af et pilotprojekt, der kan skabe erfaringer for partnerskabsprojekter, som udnytter fagligheden hos henholdsvis skolerne og Nikolajs undervisningsafdeling. Vi planlægger et samarbejde med 10 skoleklasser og billedkunstner Lilibeth Cuenca Rasmussen i januar 2015. Tanken er at tilrettelægge en erfarings- og læringsproces, der danner grundlag for et fremadrettet og permanent undervisningstilbud, hvor Nikolaj Kunsthal tilbyder længerevarende undervisningsforløb til skolerne om samtidskunst, der både foregår på skolerne og i kunsthallen. Desuden ønsker vi at inddrage en gruppe af unge projektdeltagere fra "pArt of Valby" som undervisningsassistenter i dette format, både i pilotprojektet og fremadrettet.

Derudover ønsker vi sammen med kolleger fra skoletjenesterne på Thorvaldsens Museum og Statens Museum for Kunst samt et antal københavnske billedkunstlærere at udvikle et tilvalgsfag i billedkunst for 7.-9. klassetrin, som er baseret på museernes samlinger, udstillinger, undervisningsfaciliteter og læringsrum. Tanken er at skabe et tilbud, hvor de tre kunstinstitutioner står for ca. 1/3 af timerne i et skoleår. Udviklingsprojektet såvel som driften af tilbuddet er afhængigt af ekstra ressourcer, som bl.a. søges hos BUF. De helt indledende drøftelser af dette format er indledt i 2014 og forventes taget op senere på året.

OUTREACH – PART OF VALBY

Nikolaj Kunsthal har igennem de seneste 6 år arbejdet målrettet med outreach-strategier som et svar på behovet for et stærkere kulturelt demokrati i Danmark, der inkluderer

flere og mere forskellige stemmer og fagligheder i samtidskunsten og kunsthallens arbejde. Det har vi gjort i projekter, som har udnyttet brudfladerne mellem undervisningsfaglige, kunstneriske, kuratoriske og museologiske fagligheder i mødet med borgere i deres lokale miljøer, der hvor de lever, arbejder og går i skole.

I 2012-2016 deltager kunsthallen i SKIS (sæt kulturen i spil), som skaber lærende praksisfællesskaber på tværs af kunst- og kulturinstitutioner og kommuner sammen med borgere i boligsociale områder, der normalt ikke opsøger institutionerne. I alt seks kommuner bidrager og medvirker. Nikolaj Kunsthal samarbejder med Københavns Kommune, Kultur Valby, Helhedsplanen for Valby og beboere i tre boligsociale områder i bydelen under navnet "pArt of Valby". Den specifikke målgruppe for projektet er 9-13-årige og deres familier, som via diverse initiativer involveres i skabende, sociale og videnproducerende relationer til bydelen, hinanden og til institutionerne. Til projektet er knyttet kunstnere, boligsociale aktører, bibliotekarer, kunst- og kulturarbejdere fra institutionerne og på sigt muligvis sociologer og etnologer i et forskningsperspektiv. En realisering af ambitionerne i "pArt of Valby" er afhængig af eksterne fondsmidler, som løbende søges.

FRA PROJEKTER TIL UNDERVISNING

Nikolaj Kunsthal arbejder i de kommende år med udvikling af en model for, hvordan vi kan begynde at involvere unge deltagere fra kollaborative kunstprojekter som fx "pArt of Valby" som assistenter i formidlings- og undervisningsarbejdet tilknyttet kunsthallen. Vi ønsker, at ovennævnte pilotprojekt på Kirsebærhaven Skole kan bane vej for udviklingen af elementer i flere forskellige faste formater for grundskoler, ungdomsuddannelser og sprogcentre, der inddrager deltagernes viden og erfaringer, ligesom vi håber på sigt at engagere deltagere som assistenter i forbindelse med læringsaktiviteter som fx offentlige lørdagsomvisninger, Kulturnatten m.m.

TILKNYTTET FORSKNING

Kunsthallen forventer at fortsætte sit engagement i området, såfremt vi kan opnå fondsmidler. Det er intentionen at søge midler til et flerårigt kunst- og byudviklingsprojekt med arbejdstitlen "pArt of Valby – deltagerbaseret samtidskunst som medborgerskabsdriver i udsatte boligområder" med en tilknyttet forskningsdel. Forskningen tager afsæt i medborgerskabsbegrebet fra det tværmuseale projekt og resiliens teorier i både en evidensbaseret og en aktionsforskningsorienteret retning. Nikolajs undervisnings- og udviklingsansvarlige er sammen med Nikolajs leder af det kuratoriske team og forventer at have en frikøbt rolle som projektleder af et kommende fondsstøttet projekt.

pART OF VALBY. FOTO: TINA ENGHOF, NIKOLAJ KUNSTHAL.

SAGNLANDET LEJRE

Som forudset stod skoleåret i skolereformens tegn med stormøder, netværk og projekter. Sagnlandet bød helhedsskolen velkommen og tilbyder alle skoler et ekstra klasseværelse med højt til loftet. Det blev, som ønsket i sidste arbejdsplan, et farverigt og spændende år med nye tiltag, udfordringer og travlhed, og også et år fyldt med arbejdsglæde.

En ny treårig aftale med Skoletjenesten blev iværksat i år. Det affødte en udviklingsplan, og vi ser frem til at kunne hilse en ny kollega velkommen, der kan være med til at kvalificere og udvikle paletten af lærings tilbud i Sagnlandet.

SAGNLANDETS LÆRINGSLANDSKAB

“Fortæl mig, og jeg glemmer, vis mig, og jeg husker, involver mig, og jeg forstår” var igen drivkraften i Sagnlandets virke. Som Videnspædagogisk Aktivitetscenter, der altid har en aktiv deltagelse for alle brugergrupper, fik mange elever igen i år mulighed for både indøvelse og udøvelse.

Læringsforløb blev i skoleåret 2013-14 afholdt i alle historiske miljøer. Både børn og voksne træder lige ind i den historiske ramme og får fortiden ind under huden. I Athra, Lethra,

Ravnebjerg og Krikkebjerg huse møder eleverne formidlere i roller, der er tidsvidner fra stenalderen op til nyere tid. Eleverne får sig en oplevelse og gør sig førstehåndserfaringer, som er umiddelbare, sanselige og kropslige.

UNDERSVINGSFORLØB

Forløbene varer fra 1½ time op til et femdages ophold i vores lejrskole i vikingeområdet på Ravnebjerg som omrejsende viking og som fastboende.

Sagnlandets tilbud lægger op til tværfagligt arbejde i skolen i fagene historie, dansk, hjemkundskab, natur/teknik, samfundsfag, billedkunst, sløjd, biologi, geografi, håndarbejde og kristendom. Tilbuddene understøtter Fælles Mål og Slutmål i henhold til folkeskoleloven og er i tråd med forskellige punkter i historiekanonen og litteraturkanonen.

Til “småfolkene” fra daginstitutionerne er der i henhold til Pædagogiske Læreplaner rig mulighed for at færdes i naturen, at udvikle sociale kompetencer, udvide sin begrebsverden med sproglig opmærksomhed og at udfordre sin krop med forskellige fysiske gøremål samt at stifte bekendtskab med en fremmed kultur fra fortiden.

FOTO: OLE MALLING SAGNLANDET LEJRE.

Stenalderområdet Athra

De tre nye stenalderforløb, der er udviklet i 2013, blev forankret i år. Rammen er et nyt område, hvor elever kan stifte bekendtskab med de første jægere efter istiden. Ertebøllekulturen bliver også belyst og arbejdet med. Der er mulighed for at få kronologi- og teknologiforståelse for denne spændende historie i Danmarks fortid. Stenalderfeltet havde sin ilddåb med to klasser samtidig. Vi afprøvede også et lejrskoleforløb med en overnatning og måtte sande, at Athra i silende regn ikke egner sig til at huse en hel skoleklasse, når alt bliver vådt og klamt.

Jernalderlandsbyen Lethra

I Jernalderen er alle forløb i 2013 blevet omarbejdet og forankret med omdrejningspunkt omkring håndværk og det at skulle holde hus. Forløbene er funderet i religion, nordisk mytologi og internationale kontakter til romerne mv.

Vikingedområdet Ravnebjerg

Ravnebjerg gennemgår forhåbentlig de næste år store forandringsprocesser. Såfremt fondsfinansiering lykkes, skal her skabes et helt nyt formidlings- og undervisningsområde med en rekonstruktion af en af de store haller, der er fundet i Gl. Lejre. Her skal sagn, historie og arkæologisk fundmateriale forenes. Elementer med krigskunst og våbenkunst er allerede i år indarbejdet i forløbene på Gården.

Krikkebjerg huse

Forløbene med årstiderne er velbesøgte.

- Litteraturforløbet "Giv historien kød og blod" (H.C. Andersen og Pontoppidan) venter på at blive brugt af henholdsvis småfolk og udskolingen.
- Et nyt forløb om Grundloven er blevet søsat.
- "Udvandring til Amerika", et forløb, der er i udvikling i et partnerskab med lærer og elever fra Allerslevskole og en medfinansiering fra Kultur- og Skoletjenesten Vestsjælland, skal prøve sin gang på jorden med andre klasser.
- Arbejdet med sprogskolerne fortsættes i samarbejde med sprogskoler og andre kulturinstitutioner, og vi vil gerne transformere konceptet til børn med anden etnisk baggrund.

Båldalen

I Båldalen arbejder vi videre med idéen om et oldtidseksperimentarium. Derudover fortsætter vi med udviklingen af undervisningsforløb til udskolingen omkring ressourcer som fx flint, tørv og træ som råstof. Forløbet blev desuden afprøvet på en 8. klasse. Der er endvidere planer om at arbejde med landskabets historie til udskolingen. Området gæstede også store grupper af elever, der var på skoleudflugt. Her har vi lavet særlige tilbud udformet som stjerneløb og forskellige dyster. En fin måde at nå mange elever med et indholdsrigt og oplevelsesmættet program.

Tilbud til førskolebørn

Næsten alle undervisningstilbud er tilpasset denne alders-

FOTO: OLE MALLING SAGNLANDET LEJRE.

gruppe og bliver også brugt. Især i Krikkebjerg huse bliver arbejdet med denne aldersgruppe intensiveret. Her er det særligt de årstids- og højtidsbestemte tilbud, der udvikles videre på i samarbejde med områdekoordinatoren.

Udeaktiviteter, der indtil nu kun var tiltænkt pædagognetværket, er tilbudt til alle institutioner. De er dog ikke slået igennem endnu.

Børnehaven Røglebakken har igen i år brugt Sagnlandet Lejre til at gøre børnene skoleparate. Den ramme, Sagnlandet kan byde, bliver flittigt brugt til at kunne modtage fælles beskeder, at øve sig i turtagning, arbejde med sproglig opmærksomhed, at kunne tage vare på sig selv, styrke motorikken m.m.

STRUKTUR, DRIFT OG KVALITETSSIKRING

Sagnlandet Lejre er en sæsonbetonet institution. Hvert år skal der ansættes nyt personale, overvejende studerende fra forskellige fagområder. Her er der brug for oplæring og udfordringer for både nye og erfarne formidlere. Det finder sted i april måned, hvor vi bruger 40 timer på i bogstavelig forstand at klæde vores formidlere på til at kunne gennemføre undervisnings- og formidlingsforløb. Dette projekt binder alle afdelinger sammen og styrker fællesskabet. I 2013 ansatte vi i hovedsæsonen personale i 32 timersstillinger, der var knyttet til et primærområde. Det har givet ro og gode resultater. Vi har valgt at fortsætte med denne ordning.

PRAKTIKANTER

I lighed med tidligere har vi igen haft praktikpladser til bl.a. lærerstuderende, virksomhedspraktikanter og erhvervspraktikanter. Der var 2 lærerstuderende, 6 elever i skolepraktik. Indtil november 2014 er der tilknyttet 1 praktikant i et revalideringsforløb, der bliver uddannet til naturvejleder i Friluftsrådets regi. Derudover startede en ung mand i arbejdsprøve i 2014.

SYNLIGHED OG MARKEDSFØRING

I lighed med tidligere blev "Levende fortid" revideret og offentliggjort på Sagnlandets og Skoletjenestens hjemmesider. På samme tid blev undervisningstilbuddene udbudt via Skoletjenestens infohæfter og på Skoletjenestens hjemmeside. Derudover er der sendt en særlig mail ud igen med "Levende fortid" og vores tilbud i Krikkebjerg huse, hvor vi har åbent for undervisning hele året rundt.

Sagnlandet Lejre deltog i læringsfestivalen på Skoletjenestens stand og i standen ved de Videnspædagogiske Aktivitetscentre.

Sagnlandet Lejre var som Videnspædagogisk Aktivitetscenter med til folkemøde på Bornholm i år. En god mulighed for netværk og erfaringsudveksling med menige mennesker og politikere. Der blev lavet oplysende virksomhed om VPAC, Sagnlandet og Skoletjenesten. Ved den lejlighed blev der lavet en fortælling, og der blev holdt et oplæg.

SKOLEREFORM OG SAMARBEJDE MED LOKAL-OMRÅDET

Skoleaftalen med Lejre Kommune

Skolereformen har fyldt godt i år. Her har vi koncentreret vores indsats i første omgang i nærområdet til omkringliggende skoler i Lejre Kommune. Skoletjenesten var med til stormøder i kommunen og på enkelte skoler.

I denne sammenhæng kom en skoleaftale i hus sidste forår. Denne blev genforhandlet i foråret og er nu også gældende for skoleåret 2013-14. Både Skoletjenesten og kommunen er glade for ordningen som led i et samarbejde mellem skolerne og Sagnlandet Lejre. Aftalen med Lejre Kommune består igen dels af et åbent tilbud, hvor klasserne til hver en tid kan komme på egen hånd for at arbejde i Sagnlandet, dels er der købt et fast årligt antal forløb, hvor klasserne kan prøve fortidens liv for en dag sammen med instruktører. Med til aftalen hører også minikurser for skolernes lærere, hvor de kan erhverve sig det såkaldte Sagnlandskørekort, hvor lærere bliver forberedt til at kunne tilrettelægge egne undervisningstilbud i Sagnlandet Lejre.

Lærerkurser og kørekort

I august blev der afviklet tre lærerkurser, hvor lærere fra Lejre Kommune fik erhvervet sig et Sagnlandskørekort. Til dette projekt, der havde indskoling, mellemtrinnet og udskoling som målgruppe, fik vi tilskud fra Kultur og Skoletjeneste (CFU Sjælland). Derudover har vi holdt informationsmøder og oplæg med Lejre Kommunes læringscentre.

Sagnlandet har her allerede fået gode kontakter til enkelte skoler, hvor samarbejde og partnerskaber styrkes. I foråret 2014 afholdt vi et lærerkursus for en lokal skole, der valgte Sagnlandet Lejre som en samspilspartner i udviklingen af deres helhedsskole. Også disse lærere blev stolte indehavere af et Sagnlandskørekort.

Lærerne har sidste skoleår udnyttet alle "købte" undervisningsforløb og har benyttet sig af at have fri adgang til stedet. Her kommer kørekortet dem til gode, når de vil tilrettelægge egen undervisning.

I den sammenhæng fik vi sidste vinter udviklet et sæt nyt undervisningsmateriale, der venter på at blive afprøvet.

Børnekulturfestival

Samarbejdet med Lejre Kommunes årlige Børnekulturfestival fortsætter. I november 2013 blev der afholdt to pædagogkurser til institutioner og indskolingen om emnet kulturhistorie i børnehøjde. Vi brugte vikingetiden og 1850'erne som udgangspunkt, lavede øvelser i fortælleteknikker, introducerede indesidning i Krikkebjerg huse og vikingers idræt.

Da Danmark blev til

Samarbejdet med projektet fortsætter de kommende år. I støbeskeen er "den virtuelle viking", hvor en klasse digitalt kan kommunikere med en viking på hver side af skærmen. Dette forløb blev afprøvet i år. Et interessant projekt, der kræver, at teknikken virker.

Pædagogiske oplæg

I dette skoleår er der afholdt en række oplæg om vores pædagogiske praksis, metoder og forløb, fx for ungdomsskoler på Sjælland, for kulturchefer i Region Sjælland, for Madkulturen, for studerende og på årets folkemøde.

Læreruddannelsen Zahle

Samarbejdet med Læreruddannelsen Zahle blev genoptaget igen og mandede ud i et forløb med lærerstuderende i Krikkebjerg huse. Det var et tredages internatkursus, hvor de studerende fik både en oplevelse, mulighed for en medlevelse og en indlevelse. De deltog i et undervisningsforløb, levede som fortidsfamilie på andendagen, fik en faglig og praktisk oplæring og forberedte et undervisningsforløb, der blev afprøvet med en prøveklasse på sidstedagen med efterfølgende refleksion.

HV-samarbejde

For de Historiske Værksteder var sidste år noget særligt. Vi ville markere og fejre Sagnlandets 50 års fødselsdag og 35 års samarbejde i de Historiske Værksteder. I den sammenhæng blev der fremstillet en lille filmsekvens af Ole Mallings med forskellige bidrag, der afspejler mangfoldigheden i vores arbejde. En hyldest til et samarbejde i et fagligt netværk, hvor en "frivillig" arbejdsgruppe i mange år har formået helt uformelt hvert år at samle alle Historiske Værksteder i Danmark, at afholde kurser, seminarer og træf. For at fremtidssikre dette samarbejde og for at have en fælles platform i HV-regi blev det på træffet i februar besluttet, at den kommende struktur og organisationsform skal udmønte sig i dannelse af en forening, der vil varetage de Historiske Værksteders interesser.

SKOLETJENESTEN | TEATER

DET KONGELIGE TEATER

Skoletjenesten og Det Kongelige Teater har gennem tiden haft et stærkt samarbejde om undervisningsmateriale til deres forestillinger. 2013-14 har været præget af udviklingen af en ny grundform for Det Kongelige Teaters undervisningsmaterialer. På baggrund af en foregående brugerundersøgelse har der været fokus på at gøre teatrets undervisningsmaterialer mere involverende og relevante i forhold til undervisningsdelen før, under og efter et besøg.

Udviklingssamarbejdet er foregået løbende i 2013-14, og det nye format ligger klar til teatrets sæson 2014-15 med hovedvægt på målgruppen ungdomsuddannelser.

SPARRING MED TEATRE OG MEDARBEJDERE

Skoletjenesten | Teater har i løbet af skoleåret 2013-14 fungeret som sparringspartner i en række forskellige udviklingsopgaver omkring undervisningsmateriale og -forløb.

Undervisningsmaterialet Polar Bear

I efteråret indgik Skoletjenesten | Teater som sparringspartner i udvikling af undervisningsmateriale til danseteaterforestillingen "Polar Bear". Et undervisningsmateriale til målgruppen 0.-2. klasse med temaet klimaforandringer. Materialet indeholder en række kreative øvelser med fokus på en æstetisk læringsproces i forhold til før, under og efter forestillingen.

Rollespil i 1864

Skoletjenesten | Teater indgik ligeledes i dette skoleår i sparring med Tøjhusmuseet omkring undervisningsforløbet "POP-UP 1864" i forhold til udvikling af et mindre rollespil i forløbet. Målgruppen var udskolingsens 7.-10. klasse, og der var fokus på en forforståelse for krigen i 1864 gennem identifikation.

Teatercentrum og skolereform

Skoletjenesten | Teater og Teatercentrum indgik i skoleåret 2013-14 et samarbejde med henblik på formidling af den nye skolereform til teatre.

Det resulterede i et oplæg på Teaterfestival 2014 i Holstebro, hvor Skoletjenesten | Teater deltog sammen med SkoletjenesteNetværk – Nationalt netværk af skoletjenester omkring Skoletjenestens rolle i forhold til reformen, og hvordan teater kan tænkes mere ind i undervisningen. Oplægget resulterede i flere enkeltstående samarbejder med forskellige teatre og organisationer omkring en styrkelse af deres undervisningsprofil.

Skoletjenesten | Teater og Teatercentrum gik ligeledes i samarbejde om to workshops med fokus på scenekunst i den Åbne Skole. Første workshop blev afholdt i Aarhus og nummer to i København. Workshoppen bestod af en række oplæg, som berørte den nye skolereform, det gode eksempel på undervisningsforløb med teater i centrum samt oplæg fra en lærer omkring deres virkelighed og brug af kulturtilbud uden for skolen. Idéen med workshoppen var mødet mellem undervisere og teaterfolk. Der var stor interesse for de to workshops, med en overvægt af teaterfolk som deltagere. Efter evalueringen af de to workshops er Skoletjenesten | Teater og Teatercentrum blevet enige om et fortsat samarbejde omkring lignende aktiviteter med fokus på undervisning og teater.

STUDIEGRUPPER

Fortælling som metode

Skoletjenesten | Teater afsluttede i efteråret 2013 studiegruppen "Fortælling som metode". Efter et år med teori og praktiske eksempler på fortælling som metode i undervisningsforløb samlede studiegruppen til slut sine erfaringer med fremgangsmåde og redskaber til inspiration for kollegaer, der arbejder med eller ønsker at arbejde med samme metode.

PARTNERSKABER

Skoletjenesten | Teater deltager i 2014 i studiegruppen "Partnerskaber" med fokus på skolereform og mulige partnerskaber mellem skoler og kulturinstitutioner. Skoletjenesten | Teater vil med deltagelse i denne studiegruppe afprøve og påbegynde mulige partnerskaber i løbet af 2014.

SKOLETJENESTEN ÖRESUND

Skoletjenesten Öresund har bakom sig två år med nya samarbetspartners, Malmö Högskola och Malmö Kulturförvaltning. Samarbetet har reglerats i avtal som gällt ett år åt gången. I maj 2014 lyckades det att få klart ett treårigt samarbetsavtal, som ger ett betydligt bättre utgångsläge för fortsatt verksamhet.

SkjÖ är som tidigare bemannad med en undervisnings- og udviklingsansvarlig, med anställning i Skoletjenesten och med huvudarbetsplats på Artillerivej 126. En arbetsplats till har funnits hos Pedagogenheden på Malmö Museer. I samband med att det nya samarbetsavtalet blev till beslutades denna arbetsplats ska flyttas till Kulturförvaltningens enhet Kultur för barn och unga.

Samarbetet med denna enhet inleddes under juni månad med planering av kulturdagar på Torup utanför Malmö för elever i klass 8 och 9.

SAMARBETE KRING "FLYKTEN ÖVER ÖRESUND"

Skoletjenesten Öresund och Malmö Museer deltog i planering och genomförande av arrangemang till minnet av oktober 1943, då det var 70 år sen den danska judiska befolkningen tvingades fly över Öresund. Initiativtagare och organisatör var Museum Amager. I anslutning till detta fick även två skolklasser från Söderkullaskolan i Malmö delta i ett historiskt rollspel i Dragør, som genomförs varje år för Dragørs skolkasser. Ett samarbete kring kompetensutveckling för lärare fortsätter nästkommande år då Malmö Stadsarkiv och Dansk Jødisk Museum också deltar.

KULTURINSTITUTIONER OCH STUDENTERS LÄRANDE

Skoletjenesten Öresund har en kontinuerlig dialog med sin samarbetspartner Malmö Högskola om hur kulturinstitutionerna kan användas inom deras kurser, framförallt lärarutbildningen. På hösten förbereddes och genomfördes ett besök för blivande gymnasielärare i historia hos Skoletjenesten på Nationalmuseet i samband med utställningen Vikinger. Under våren arrangerades två besök på Malmö Museer för en grupp lärarstudenter i samhällskunskap-geografi kring lärande för hållbar utveckling.

SkjÖ arrangerade i november 2013 ett seminarium för kulturpedagoger i Skåne och undervisare på Malmö Högskolas lärarutbildning. På seminariet fick deltagarna information om projektet Learning Museum från projektledning, Skoletjenesten och UCC Sjælland, och man fick möjlighet att diskutera behov av och möjligheter för ett liknande samarbete på svensk sida. En uppföljningsdag var inplanerad, men kunde inte realiseras med Malmö Högskola under innevarande år. Alla var eniga om att fortsätta diskussionen. Seminariet finansierades med bidrag från Clara Lachmanns fond.

SPRÅKFÖRSTÅELSE

Tillsammans med Skoletjenesten Københavns Befæstning och Kultur för barn och unga i Malmö utarbetades en projektidé för arbete med språkförståelse, historia och berättelse.

FOTO: SKOLETJENESTEN ÖRESUND.

tande och man ansökte om pengar hos Öresundskomiteen, fick avslag och letar efter andra bidragsgivare.

UTVIDGADE SAMARBETEN

I början av verksamhetsåret tog SkjÖ kontakt med den nybildade grundskoleförvaltningen i Malmö och fick ett möte med dess utvecklingschef och representanter från den egna styrgruppen. Det fanns uttalat intresse för fortsatt samverkan, men detta måste vänta tills förvaltningens organisatoriska process har kommit längre.

SkjÖ och Malmö Högskola utarbetade under hösten en idé om en kompetensutveckling för lärare som involverade olika städer runt Öresund som lärmiljö. Man lyckades få möte med ett par kommunala förvaltningar samt skolgruppen inom Helsingør-Helsingborgssamarbetet för att presentera denna. Kommunerna hade dock andra långtgående planer för sin personal och denna idé (arbetsnamn "Byens rum") var inget man kunde prioritera.

Idén hade fötts efter ett välbesökt möte i nätverket "Arkitektur och stadsplanering för skolor" i augusti, med Mania Teimouri, arkitekturkonsult i Västra Götalandsregionen i Sverige, som gästföreläsare. De följande nätverksmöten (som SkjÖ tog initiativ till) kunde inte genomföras av olika skäl, men SkjÖ fortsätter att bevaka området, som nu blivit intressant för fler aktörer genom debatten kring hållbar stadsutveckling.

Det utvidgade klassrummet

Under året har Skoletjenesten Öresund deltagit i en arbetsgrupp, tillsatt av Kulturförvaltningen i Malmö, där man arbetat med en projektidé som går under arbetsnamnet "Det utvidgade klassrummet" – med syftet att vetenskapligt undersöka och stimulera arbete med lärande utanför skolhuset. I arbetsgruppen ingick också representanter från Miljöförvaltningen, Grundskoleförvaltningen och Malmö Högskola. Arbetsgruppens arbete sammanställdes i en rapport som förts vidare till politisk nivå. Om detta blir till ett konkret projekt hoppas man på samarbete med en dansk forskningsinstitution.

Andra projekt

SkjÖ deltog i en förberedande workshop inför Eurovision School Contest.

SkjÖ har under året deltagit i en arbetsgrupp i Skåne som arbetat för att få igång en undersökning av pedagogiska metoder på kulturinstitutionerna i Skåne. Man lyckades få medel till en förstudie som görs av Malmö Högskola.

KOMPETENSUTVECKLING INTERNT OCH EXTERNT

Under året genomfördes två insatser för lärares vidareutbildning; båda var heldagskurser, med anknytning till den danska historien på platser i Skåne.

På grevens tid – nøgler til en bys historie.

Om Malmö under reformationstiden. I samarbete med det skånska museipedagogiska nätverket Uppsökarna och Malmö Museer. Heldagskurs den 26 september 2013. 25 deltagare varav 6 danska.

Sild, salt og snavs – da Skåne var Nordeuropas centrum.

Om den medeltida sillmarknadens betydelse. Med Malmö Högskola, Falsterbonäsets Museiförening, Trelleborgs Museum och Malmö Museer. Heldagskurs den 3 april 2014. 23 deltagare varav 4 från Danmark.

Under våren 2014 planerades och marknadsfördes en heldagskurs på Torup utanför Malmö, med Statarmuseet, Uppsökarna och Malmö Naturskola.

SkjÖ har för andra året i rad varit "tovholder" på en studiegrupp, där man undersöker och utvecklar bruket av dockteater som en pedagogisk metod för mindre barn. I gruppen ingår både medarbetare från Skoletjenesten samt från Malmö Museer och Malmö Konsthall.

SkjÖ har haft en konsulentuppgift i samband med utformandet av ett skolhistoriskt program på Malmö Museer, bl. a initierat ett studiebesök till Den Gamle By i Århus.

SÖDERKULLASKOLAN I MALMÖ TESTAR ROLLSPELET "FLYKTEN ÖVER ÖRESUND".
FOTO: SKOLETJENESTEN ÖRESUND.

STATENS MUSEUM FOR KUNST

OPLÆRING OG KOMPETENCEUDVIKLING

Vi har i dette skoleår haft besøg af 29.177 elever i forbindelse med bookede undervisningsforløb og 11.313 elever på egen hånd. I august 2013 ansatte vi 11 nye undervisere og gennemførte i efteråret et oplæringsforløb. Forløbet bestod af tre introduktionsdage: to dage med fokus på dialogbaseret undervisning, afprøvning af øvelser i samlingerne og introduktion til undervisningsvisioner samt praktiske forhold vedr. jobbet, og en dag med introduktion til hele museet og besøg i alle afdelinger. Oplæringsforløbet bestod derudover af "mesterlære", hvor de nye undervisere observerede de rutinerede undervisere, samt af en individuel samtale med den undervisningsansvarlige og undervisningsmedarbejderen inden første forløb. Forløbet afsluttedes med supervision ved den undervisningsansvarlige med mundtlig og skriftlig feedback.

Vores kompetenceudviklingsforløb for undervisere (20 undervisere i alt) har i 2013-14 fortsat haft fokus på kernebegreber i dialogbaseret undervisning, og vi har bl.a. deltaget i undervisningsforløb på Københavns Museum og DAC som udgangspunkt for refleksioner over andres og egen praksis. I foråret 2014 gennemførte vi et forløb med partnerskaber mellem underviserne, hvor de to og to observerede hinanden og gav hinanden feedback.

Vi har haft tre praktikanter fra læreruddannelser i København. Ud over praktikanter fra læreruddannelsen har vi haft tre udskolings elever i erhvervspraktik.

FOLKESKOLEREFORM

En vigtig del af B&U-enhedens arbejde i det forgangne år har været folkeskolereformen. Vi har holdt møder med folkeskoleledere, lærere og medarbejdere fra Undervisningsministeriet og planlægger en række undervisningstiltag målrettet den nye folkeskole, deriblandt allerede eksisterende forløb som "Kunstkatapult".

Besøg af kulturminister Marianne Jelved

I marts 2014 havde vi besøg af kulturminister Marianne Jelved, der deltog i et undervisningsforløb i børneudstillingen "Frihed" og i et efterfølgende møde med museets B&U-enhed. Vi diskuterede bl.a. efteruddannelse for pædagoger og lærere samt museernes rolle i den kommende folkeskole-reform.

Studietur B&U – New York og Boston

I september 2013 var B&U-enheden på Statens Museum for Kunst (seks medarbejdere) på studietur til New York og

DANH VO: "WE THE PEOPLE" (DETAIL), 2012. FRAGMENT AF FRIHEDSGUDINDEN. SMK FOTO.

Boston. Det overordnede mål var inspiration, erfaringsudveksling, internationale kontakter, udbredelse af kendskab til bogen *Dialogbaseret undervisning*. *Kunstmuseet som læringsrum* samt et oplæg på Harvard, Museum Studies om projektet "Museer og kulturinstitutioner som ramme for kulturelt medborgerskab". Vi havde møder med museumsrepræsentanter inden for undervisning og formidling.

PRISER OG OPERA

Children in Museums award

SMK modtog i marts 2014 den årlige Children in Museums award for vores overordnede indsats for børn, deriblandt

SMK FOTO.

vores børneudstillinger, undervisning og familiezoner i samlingerne.

Undervisningsmiddelprisen 2013

Læringsstet "Klatværket", som SMK har udviklet i samarbejde med DR Undervisning, vandt i 2013 Undervisningsministeriets undervisningsmiddelpris.

Billederne synger – en opera for børn på museum

I oktober 2013 lagde SMK hus til operaen "Billederne synger" for indskolingsbørn. Operaen var en samproduktion mellem Operaen i Midten og Den Ny Opera, og historien tager afsæt i tre malerier, som i forestillingen bliver levende. Bl.a. museets Matisse-værk "Zulma". Operaen blev set af mere end 1.100 børn med deres klasser, og projektet var støttet af Københavns Kommune.

UNDERVISNINGSFORLØB OG UDSILLINGER

Vi har i skoleåret 2013-14 udviklet forløb til følgende særudstillinger:

- "Frihed": 1-times forløb til henholdsvis indskoling, mellemtrin, udskoling samt to timers værkstedsforløb.
- "Jorn – rastløs rebel": 1-times forløb til henholdsvis indskoling, mellemtrin, udskoling samt to timers værkstedsforløb til alle målgrupper.

Derudover har vi løbende udviklet nye øvelser til de faste forløb og nye forløb i samlingerne:

Barokekspeditionen

– et samarbejde med Concerto Copenhagen

Concerto Copenhagen og SMK tilbød i januar og marts et helt anderledes undervisningsforløb, der blandede musik, billedkunst og fortællelyst. Med udgangspunkt i museets samling af kunst fra 1600-tallet udviklede børnene sammen med professionelle musikere nye fortællinger i ord og musik til udvalgte værker. Højdepunktet var den afsluttende koncert, hvor musikerne ledsagede elevernes fortællinger i salene foran værkerne. Ud over elevernes bidrag spillede Concerto Copenhagen små stykker fra 1600-tallet på originalinstrumenter. Forløbet gentages i efteråret 2014.

Frihed! – en udstilling for børn

"Frihed!" åbnede i september 2013. I udviklingsfasen havde vi tre praktikanter tilknyttet fra henholdsvis DPU, Kunsthistorie og Designskolen. Vi har inddraget børn i forhold til værkudvalg og til at komme tættere på målgruppens (0.-6. klasse) definitioner og forståelse af begrebet frihed.

Og hvor har du så hjemme?

– en udstilling for børn

I januar 2014 påbegyndte vi arbejdet med den kommende børneudstilling, som åbner oktober 2014. Målet med udstillingen er at give børn redskaber til at reflektere over, hvad hjem er (psykologisk, socialt, globalt), hvordan hjem føles (æstetisk, formmæssigt, sanseligt), og hvordan hjem kan folde sig ud i tegning, maleri, videokunst og installationer på tværs af kunsthistorien.

BØGER, UNDERVISNINGSMATERIALER OG WEB

Bog: B&U årbog

Vi har igen i år produceret en årbog for Børn & Unge-enheden på museet, hvor vi har samlet særlige projekter for 2013 i billeder og korte tekster. Bogen rummer undervisningsprojekter, ulk-projekter og projekter for børn i fritiden. I år har vores fokus været på medborgerskab og demokratisk dannelse. Bogen er på dansk og engelsk.

Sex og Samfund

Vi har igen i år i samarbejde med Sex & Samfund udviklet undervisningsmaterialer til brug på skolen (enten som forberedelse til et besøg på museet eller som del af et forløb på skolen) og på egen hånd ved besøg på museet. Materialerne er udviklet til Sex & Samfunds grundmateriale om identitet, køn og krop og som del af Sex & Samfunds Uge sex-kampagne.

Flip flap

Vi udviklede en flip flap, der bandt børneudstillingen "Frihed" til museets samlinger gennem en række spørgsmål, der opfordrer til at gå på opdagelse i samlingerne.

Arbejdshæfte

Vi udviklede et arbejdshæfte til Jorn-udstillingen til indskoling og mellemtrin til brug i undervisningen og af familier på egen hånd.

Undervisning og web

Vi har omlagt undervisningssiden på web og gennemført en mindre brugerundersøgelse med undervisere fra grundskoler og ungdomsuddannelser.

PROJEKTER OG SAMARBEJDER

Projekt Velkomstpakker for Sprogskoler

I efteråret 2013 igangsatte vi projektet "Velkomstpakke til sprogskoler" i samarbejde med Thorvaldsens Museum og Københavns Sprogcenter. Vi har bl.a. afholdt workshops med billedkunstner Lise Harlev og udviklet faste undervisningsforløb for DU2 og DU3. Vi har gennemført en række testforløb. Derudover har vi gennemført et ansættelsesforløb med tre sprogslekursister, der gennem to måneder har været ansat på SMK (og fire kursister på Thorvaldsens Museum) og udviklet små formidlingsfilm om deres favoritværk. I juni havde vi filmpremiere og reception med taler af museets nye direktør Mikkel Bogh og kursist Vahid Abassi. Vi har løbende blogget om projektet på www.smk.dk. Museets UUM'er har netop holdt oplæg om projektet på Inclusive Museum-konferencen i Los Angeles.

Kunstkataapult

Forløbet "Kunstkataapult", som er et partnerskab mellem skoler og Statens Museum for Kunst, er nu del af vores fa-

SMK FOTO.

ste tilbud og er foreløbig indskrevet i årsplanerne for Øster Farimagsgade Skole og Det Kgl. Vajsenhus. Derudover er "Kunstkataapult" udvalgt som gratis tilbud til fem skoler gennem Københavns Kommunes Åben Skole-portal.

I Care – Children, Art, Relationship, Education

Projektet, som er et samarbejde med Prinsessestgårdene (børnehave, vuggestue og fritidshjem) i Valby, Centro per l'Arte Contemporanea Pecci i Prato (Italien) og tre børneinstitutioner i Firenze om udvikling af arbejdsmetoder til førskolebørn, blev afsluttet i juni 2014. Igen i år har museets værkstedsleder deltaget i rejser til Firenze og været vært for de italienske deltagers besøg i Danmark. Samarbejdet med Prinsessestgårdene fortsætter som et almindeligt partnerskab med kurser for pædagoger.

Øbro Fri Skole

I foråret 2014 gennemførte Øbro Fri Skole et billedskoleforløb med fokus på samtidskunst. Vi arbejdede med en bred vifte af medier og udtryksformer og afslutter med en workshop med billedkunstner Nikolaj Recke, der netop nu er repræsenteret på museets børneudstilling med et videoværk. Vi havde afsluttende fernisering på museet i maj.

Gefion Gymnasium – partnerskabsklasser

Ud over deltagelse i kortere forløb ("Kuratering og museologi"; "Jorn – rastløs rebel"; "Samtidskunst – en stopmotion workshop") har en af vores venskabsklasser fra Gefion Gymnasium deltaget i en lydmontageworkshop med kunstneren Astrid Lomholt. Forløbet var et ugeforløb. Det færdige produkt afspilles på Radio24/7 i september 2014.

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM

Skoleåret 2013-14 har budt på en mangfoldighed af forløb, arrangementer og udviklingsprojekter på undervisningsområdet. I skoleåret deltog over 28.000 elever og studerende i undervisning og undervisningsarrangementer på Statens Naturhistoriske Museum (SNM).

PERSONALE OG UNDERVISNING

Ud over afdelingens UUA, som er ansat af Skoletjenesten, er der en UUM/naturvejleder i en stilling samfinansieret af Skoletjenesten, SNM og Friluftsrådet. Museet indgår aktivt i Skoletjenestens netværk, studiegrupper og temadage med stort fagligt udbytte.

Undervisningen på SNM varetages af fastansatte undervisere, der ud over den daglige undervisning også varetager forskellige drift-, projekt- og udviklingsopgaver. Museet har fem fastansatte undervisere samt fem til syv projektansatte. Derudover deltager flere ansatte på museet, både formidlingspersonale og videnskabeligt personale, aktivt i flere undervisningssammenhænge, fx som foredragsholdere, idéudviklere eller i medieproduktioner.

Afdelingen har undergået en omstrukturering i 2014, så formidlingsafdelingen (herunder Skole- og gymnasietjenesten) og udstillingsafdelingen er delt op i to selvstændige, men fortsat tæt knyttede afdelinger. Pernille Hjort er nu øverste

leder af formidlingsafdelingen. Hun er i den forbindelse indtrådt i museets direktion. Undervisning af skoler og gymnasier har fortsat høj prioritet og bevågenhed på museet og i museets ledelse.

UNDERVISNING OG PROJEKTER — GRUNDSKOLEN

Af det samlede antal underviste elever er der ca. 12.000 elever fra grundskolen. Det er et lidt lavere tal end året før. Tallene for museerne er stort set uændrede, men i 2013-14 har museet ikke deltaget i Forsknings Døgn, hvilket giver et lavere samlet besøgstal for grundskolen.

Botanisk Have

Undervisningen i Botanisk Have er under fortsat udvikling. Ud over undervisningen i "Botanisk værksted" er der igangsat et større udviklingsarbejde, som bl.a. omfatter etablering af overdækkede udendørsfaciliteter til undervisning. Målet er at udvikle hele området omkring undervisningsvæksthuset, så flere skoleelever og børn i dagtilbud kan benytte området og modtage undervisning.

I foråret 2014 lancerede vi et nyt undervisningsmateriale, "Fugle i byen", som en del af vores fokus på udeundervis-

FOTO: LENNART SØGÅRD-HØYER, SNM.

ning. Som supplement til materialet kan lærerne låne kikkerter og andet udstyr til fugletur i Botanisk Have eller omgivende parker.

Zoologisk Museum

I oktober 2013 åbnede særudstillingen "Mammutter – kæmperne fra Rusland". I den forbindelse udviklede vi et undervisningsmateriale med tilhørende museumsgenstande såsom mammuttænder, stødtænder, horn og gevir. Materialet kunne bookes og bruges i udstillingen sammen med forskellige opgaver.

I efteråret 2014 åbner udstillingen "Det dyrebare", som bliver den største udstilling i Zoologisk Museums historie. I den forbindelse har vi i løbet af året udviklet på forskellige undervisningsforløb og -tilbud i udstillingen.

Geologisk Museum

"KRIDT" er et flerårigt samarbejdsprojekt mellem museet og Sølvgades Skole. To 8. klasser fra Sølvgades Skole var i april på feltarbejde med forskere og formidlere fra SNM og Museum Østsjælland. Med på turen var en journalist fra Københavns Lærerforening, hvilket resulterede i en fin flersiders artikel i KK bladet.

Geologisk Museum var rammen om et pilotprojekt med elev-til-elev-formidling på initiativ af Wonderful Copenhagen og Skoletjenesten. Med udgangspunkt i Mineralsalen på Geologisk Museum udviklede en 6. klasse fra Skolen ved Søerne forskellige læringsaktiviteter, som de efterfølgende afprøvede på to 3. klasser. Eleverne udviklede bl.a. forløb om "Minecraft", selvlysende mineraler og mineralernes værdi.

Naturen i byen

I 2013 satte vi fokus på byens træer med en landsdækkende skolekonkurrence, hvor skoleklasser fra 4. til 9. klassetrin blev inviteret til at arbejde tværfagligt om naturen i byen. De udvalgte bidrag fra skolerne indgår i bogen *Byens træer*, som kan købes på museet eller hentes gratis som e-bog.

Bioblitz 2014

Den 13. juni deltog over 200 skoleelever i endnu en omgang BioBlitz arrangeret af museet. Denne gang på Kalvebod Fælled i samarbejde med Naturcenter Amager. Sammen med museets forskere og formidlere fandt elever fra Humlebæk Skole, Skelgårdsskolen, Utterslev Skole og Langelinieskolen 412 forskellige arter af planter, dyr, svampe mv. Vi administrerer hjemmesiden bioblitz.dk, hvorfra BioBlitz arrangementer i hele landet koordineres og annonceres – og hvor erfaringerne fra de forskellige events samles.

FOTO: SNM.

UNDERSVISNING OG PROJEKTER – UNGDOMSUDDANNELSERNE

Museet har over de sidste fem år haft en konstant og markant stigning i antallet af besøgende gymnasieelever. Igen i år er der sket en forøgelse i antallet af elever fra ungdomsuddannelserne, der har deltaget i undervisning og undervisningsarrangementer på SNM. Af det samlede antal underviste elever er der ca. 15.000 elever fra ungdomsuddannelserne.

Elevarrangementer

Et af de helt store trækplastre er fortsat elevarrangementerne, som har budt på mange forskelligartede emner såsom "Tyfonen Haiyan", "Drengen fra Sibirien", "Hvad nu, Grønland?", "Ulven kom!" og "Gravitationsbølger". De fleste arrangementer har været udsolgt.

Viden på vej

"Viden på vej"-projektet er i løbet af året gået fra udvikling til drift, med over 4.600 underviste elever i det første år fordelt på 30 gymnasier fra 27 kommuner i fem regioner. Formålet er at bringe museets undervisning i og viden om evolution ud til hele landet. Ud over undervisningen, så tager unge forskere med ud i landet og holder foredrag om deres forskning og livet som forsker. Projektet har fået en del bevågenhed i forskellige lokale medier samt en større artikel i Berlingske. Projektet er støttet af Villum fonden.

Bohr

Vi fortsætter traditionen med at afholde essaykonkurrence for gymnasieelever. I anledning af 100-året for Niels Bohrs atommodel var emnet i år "Niels Bohr". Der blev indsendt 283 essays fra hele landet. Efter konkurrencen blev de indsendte essays indlemmet i Niels Bohr Arkivets samling.

DNA & Liv

“DNA & Liv”-projektet, hvor gymnasieelever indsamler og analyserer vandprøver for DNA, er stadig under opstart. Projektet fik midler fra Lundbeckfonden til et pilotprojekt – og senere til selve hovedprojektet. Der har været et stort arbejde med at forberede lokaler, metode mv., inden man kan åbne dørene for de første klasser i september 2014. I forbindelse med projektet har vi ansat en projektleder og en underviser.

GeoFelt

“GeoFelt” er et nystartet projekt med fokus på geofagene i gymnasiet. Målet er at give udvalgte elever et unikt indblik i fagenes metode og feltpraksis. En del af projektet består i, at eleverne tager på feltarbejde med museets fagfolk. Projektets første felttur gik til Dorset i Sydengland i foråret 2014. Flere ture, både indlands og udlands, er planlagt de kommende år.

Lærerarrangementer – gymnasier

Museets lærerarrangementer er fortsat populære, særligt hos gymnasielærerne. Over 700 lærere og lærerstuderende deltog i arrangementer på SNM i 2013-14. Skoleåret bød bl.a. på en tværfaglig inspirationsdag med overskriften “Hvad er et menneske?”.

FOTO: BIRGITTE RUBÆK, SNM.

ONLINERESSOURCER OG E-LEARNING

Vi forsøger at gøre så mange informationer og materialer som muligt tilgængelige for lærerne, så de får inspiration til deres egen undervisning, og så de får bedre mulighed for at koble deres egen undervisning med museumsbesøget. Vores nye hjemmesidestruktur skal være med til at synliggøre de mange tilbud, projekter og materialer, som Skoletjenesten er afsender på.

Menneskedyret

“Menneskedyret.dk” vandt den europæiske mediepris New Media Europaws 2013. “Menneskedyret.dk” er baseret på

SNM’s undervisning om menneskets evolution og består af tre dokumentarfilm og et interaktivt 3D-program, hvor eleverne kan måle på kranier af menneske, chimpanse og forskellige fortidsmennesker.

Power Play

Museets næste store e-læringsatsning er “Power Play”. I foråret blev en ny projektleder ansat. Programmet er baseret på det tidligere undervisningstilbud til gymnasierne på Geologisk Museum “Energi2030”. Den nye onlineudgave lanceres i efteråret 2014.

LÆRERUDDANNELSERNE

Museet arbejder tæt sammen med forskellige undervisere på læreruddannelsen. Som noget nyt tilbyder museet det fagdidaktiske forløb “Evolutionsundervisning” til biologihold på læreruddannelsen. Derudover har museet løbende studerende fra læreruddannelsen, der skriver bachelorprojekter i tilknytning til museets undervisning.

SAMARBEJDE MED CFU

Museet samarbejder med CFU, UCC på flere områder. “Naturfagslærers dag”, som arrangeres af CFU, afholdes fast på Geologisk Museum. I 2013 havde museets undervisere flere oplæg og workshops på dagen.

Museet og CFU samarbejder også om udlån af undervisningsmaterialer. Efter at særudstillingen “Edderkopper” var lukket, udviklede vi en udlånskasse med edderkopper, skorpioner mv., som lærerne nu kan bestille og låne via CFU’s system.

DET NYE MUSEUM

Det nye museum rykker nærmere og nærmere. Derfor prioriteres der i disse år at afprøve og eksperimentere med både form og indhold i undervisningen. Vi søger løbende forskellige fonde og puljer til forskellige undervisningsformål. Derudover har det været en prioritet at søge inspiration både herhjemme og i udlandet. I januar var en del af museets formidlingsafdeling på studietur i USA, ligesom alle museets undervisere var på studietur i Stockholm i foråret.

THORVALDSENS MUSEUM

UNDERVISNINGSPROFIL

I det øjeblik, man træder ind ad døren til Thorvaldsens Museum, begynder formidlingen af Thorvaldsens liv, kunst og samling at give sig til kende gennem arkitekturen og de udstillede genstande. Hele museet er tænkt som en formidlende ramme for hans kunst. En ramme, der i dag er interessant både ud fra et æstetisk og historisk perspektiv. I vores undervisningstilbud tager vi afsæt i det unikke ved dette museumsrum og de forskellige målgruppers mulige indgange til dette.

I april 2014 gik afdelingens UUA på barsel, og der blev ansat en barselsvikar. I det forløbne år har vi udvidet staben af timelønnede medarbejdere via rekruttering af seks nye medarbejdere fra to af vores samarbejdsprojekter.

KOMPETENCEUDVIKLING OG KOMPETENCE-INDDRAGELSE

I 2013-14 fortsatte vi arbejdet med at udvikle skoletjenestemedarbejdernes undervisningskompetencer gennem undervisernes makkerskaber, testforløb og fælles læringsdage, hvor både projekt-, honorar- og timelønnede deltog. Samtlige medarbejdere i skoletjenesten har i løbet af året i større eller mindre grad været involveret i undervisnings- og udviklingsarbejde og har modtaget vejledning bl.a. i forbindelse med undervisning af vores nye målgruppe, voksne sprogslekursister på danskuddannelsen.

I relation til vores målsætning om at styrke medborgerskab (se nedenfor) har vi desuden haft fokus på, at kompetenceudvikling også må indebære kompetenceinddragelse fra nye såvel som gamle medarbejdere og samarbejdspartnere. Dette har bl.a. resulteret i ansættelse af to unge tegneassistenter fra udviklingsprojektet "Thorvaldsen tur/retur" og af fire sprogslekursister fra vores samarbejde med Københavns Sprogcenter.

FOTO: IBEN MONDRUP, THORVALDSENS MUSEUM.

UNDERVISNINGS- OG UDVIKLINGSPROJEKTER

Museer og medborgerskab:

tværmusealt forsknings- og udviklingsprojekt

I juni 2013 afsluttedes den formaliserede del af det tværmuseale forsknings- og udviklingsprojekt "Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab", hvor de ti deltagende institutioner igennem projektets to faser har undersøgt, hvordan der kan arbejdes med og bidrages til kulturelt medborgerskab i deres udstillinger, undervisning og øvrige formidling samt organisation. Institutionerne har hver arbejdet med en eller flere cases relateret til deres praksis. Thorvaldsens Museums første case var en mindre særudstilling i museets antiksamling, gennemført i 2012-13. Som vores anden case besluttede vi at ændre fokus fra særudstillinger til ændringer i museets permanente udstillingsområde ved at nyindrette et nyt undervisnings- og formidlingsrum i udstillingsområdet på museets førstesal.

I forlængelse af medborgerskabsprojektet afholdt vi i maj 2014 – i samarbejde med Kulturstyrelsen – seminaret "MUSEER. Viden, demokrati, forandring". På seminaret bidrog medborgerskabsprojektets deltagere med afholdelse af en række workshops baseret på projektets målsætninger og cases. Afdelingens UUA'er afholdt sammen med Lisbeth Lund fra Willumsens Museum otte workshops om brugerinddragelse i udstillingsmediet. I forbindelse med seminaret udkom også antologien Rum for medborgerskab med artikler fra de deltagende kulturinstitutioner. Skoletjenesten Thorvaldsens Museum bidrog sammen med Skoletjenesten ARKEN med artiklen "Kompetenceudvikling gennem deltagelse i praksisfællesskaber?".

Indretning af nyt undervisnings- og formidlingsrum

Selvom medborgerskabsprojektet formelt blev afsluttet i juni 2013, fortsætter udviklingsarbejdet på de enkelte institutioner. På Thorvaldsens Museum arbejder vi videre med indretningen af Mødestedet, et nyt undervisnings- og formidlingsrum i udstillingsområdet på museets førstesal. Arbejdet med rummet blev påbegyndt i 2013, som museets anden case i medborgerskabsprojektet, og markerede et skift i fokus: fra særudstillinger til ændringer i museets permanente udstillingsområder. Mødestedet er et multifunktionelt rum, der dels kan bruges som undervisnings-, foredrags- og møderum, dels står åbent til fri afbenyttelse af museets gæster, når det ikke er optaget af museets aktiviteter. Rummet er tænkt som en opfordring til fordybelse og inspiration og er udstyret med tegnematerialer, bladreeksemplarer af museets publikationer og andet relevant materiale om museets tilbud. I rummet er desuden indrettet tre udstillingsskabe (kaldet "blå skabe") med plads til små formidlingsudstillinger lavet af diverse bruger- og medarbejdergrupper.

Mødestedet blev for alvor taget i brug som undervisningsrum i foråret 2014, hvor det hidtidige undervisningsrum, Det digitale værksted, i museets underetage blev lukket. I forbindelse med indretningen af rummet til undervisning blev der indkøbt en ny AV-løsning med iPads til både underviser

og elever samt en storskærm til præsentationer. Arbejdet med rummet og den videre udnyttelse af dets potentiale som et åbent rum for fordybelse og inspiration fortsættes i 2014-15, hvor det planlægges, at der i de "blå skabe" kan vises udstillinger fra flere af de nedenfor nævnte samarbejdsprojekter.

Thorvaldsen tur/retur

Skole- og fritidstilbud for børn og unge fra udsatte boligområder

I 2013 blev der søgt og bevilget midler fra Huskunstnerordningen til at fortsætte et længerevarende samarbejde med Korsager Skole om projektet "Thorvaldsen tur/retur", som blev påbegyndt i skoleåret 2011-12. Den indledende planlægning af næste etape af samarbejdet er påbegyndt i dette skoleår, og forløbet forventes gennemført i løbet af efteråret og vinteren 2014-15. Forløbet vil inkludere en undervisningsdel, som foregår dels på museet, dels på skolen, samt en efterfølgende fritidsdel for interesserede elever.

Velkomstpakker til sprogskoler

Med støtte fra Kulturstyrelsens formidlingspuljer har Thorvaldsens Museum påbegyndt et samarbejde med Statens Museum for Kunst og Københavns Sprogcenter om udvikling af velkomstpakker til sprogskolerne. Velkomstpakkerne vil bestå af undervisningsforløb målrettet sprogskolekursister, materiale til opfølgning og videre arbejde på sprogskolen efter forløbet samt syv små formidlingsfilm, hvor kursister fortæller om udvalgte værker på henholdsvis Thorvaldsens Museum og Statens Museum for Kunst og om det at lære dansk på et museum.

I sensommeren 2013 påbegyndte vi, i tæt samarbejde med fire danskundervisere fra Københavns Sprogcenter, arbejdet med at udvikle et forløb målrettet sprogskolekursister på Danskuddannelse Modul 3. Hen over efteråret afholdt vi en række workshops for sprogskolekursister sammen med billedkunstner Lise Harlev og fik her fastlagt indhold, struktur og forløbsdesign for forløbet "OrdVærkSted". Efter en række prøveforløb i vinteren og foråret 2014 overgår forløbet til drift ved starten af skoleåret 2014-15 og bliver dermed en fast del af museets udbudte betalingsforløb.

Sprogskoleprojektet fortsættes i det kommende skoleår, hvor der vil blive fokuseret på udvikling af tilbud til Danskuddannelse Modul 1 og Modul 2.

Foruden samarbejdet med Statens Museum for Kunst vidensdeler vi også med Sorø Kunstmuseum, Museet for Samtidskunst i Roskilde og J.F. Willumsens Museum om arbejdet med tilbud til sprogskolerne.

Efterårsferien: Hænder

Skoletjenesten deltog i udvikling og gennemførelse af museets efterårsarrangement. I år var temaet hænder. Skoletjenestens medarbejdere stod for afholdelsen af kreative forløb og åbne værksteder, hvor børnefamilier kunne tegne, modellere, afstøbe og studere hænder i alle afskygninger. I museets forhal var der åbent lerværksted og mulighed for,

at børnene kunne få en afstøbning af deres egen hånd. I Mødestedet, museets nye undervisnings- og formidlingsrum, var der desuden åbent tegneværksted og en pilfingerplads med mulighed for endelig at kunne røre lidt ved de skrøbelige materialer.

TURBO-FORLØB MED HOLBERGSKOLEN

Billedkunst og dansk

I efteråret 2013 indgik vi, med støtte fra Københavns Kommunes Børne- og Ungdomsforvaltning, et samarbejde med Holbergskolens 6. årgang om to "TURBO-forløb". Det første forløb blev afholdt i oktober-november. Fagene, vi arbejdede med, var billedkunst og dansk, og målgruppen var elever, som manglede udfordringer i den daglige undervisning på skolen, og som derfor skulle have mulighed for et intensivt og fordybende projekt, hvor de blev udfordret fagligt og fik mulighed for at folde deres evner ud inden for fagene. I alt deltog 19 elever. Gennem en periode på fire uger med en til to ugentlige workshopdage på museet arbejdede eleverne med visuelle, skriftlige og mundtlige præsentationer af et emne på museet, som de undersøgte i dybden. Forløbet blev afsluttet med et arrangement på museet, hvor eleverne om formiddagen præsenterede deres arbejde for hele deres årgang og om eftermiddagen for deres familier.

Matematik

I foråret 2014 gennemførte vi det andet "TURBO-forløb" for elever fra Holbergskolen. Denne gang arbejdede vi med faget matematik, og målgruppen var de elever fra 6. årgang, som havde særligt vanskeligt ved faget. De deltagende elever blev udvalgt af egne lærere, og 16 elever endte med at blive udvalgt. Udviklingen af forløbets faglige del blev hovedsageligt varetaget af en matematiklærer og en billedkunstlærer fra skolen, mens skoletjenesten tilrettelagde forløbets struktur og program samt stillede museets rammer til rådighed og formidlede disse til eleverne. Over en periode på to uger arbejdede eleverne med matematiske øvelser på baggrund af museets arkitektur og samlinger.

NYT FORLØB OM GULDALDEREN

På Thorvaldsens Museum oplever vi stor efterspørgsel på forløb om guldalderen. Vi har derfor i det forløbne skoleår arbejdet med udvikling af et nyt basisforløb til udskolingen. Forløbet "Hjemme – Ude – Hjem. Guldalderen og det fremmede" har fokus på guldalderen og de internationale perspektiver, der viser sig i Thorvaldsens malerisamling. Der afholdes testforløb i starten af det nye skoleår, hvorefter forløbet overgår til et fast, gratis tilbud.

FOTO: IBEN MONDRUP, THORVALDSENS MUSEUM.

FASTE TILBUD

Foruden de ovennævnte projekter har vi gennemført vores faste undervisningstilbud inden for en række fag. Der findes gratis undervisningstilbud til alle undervisningsniveauer og desuden en række længerevarende betalingstilbud.

ØVRIGE SAMARBEJDER

I tråd med verden

I foråret indgik museets skoletjeneste et samarbejde med integrationsprojektet "I tråd med verden", som arbejder for at forbedre vilkårene og fremme beskæftigelsen blandt udsatte flygtninge- og indvandrerkvinder gennem deltagelse i et håndarbejdsfællesskab, hvor der fremstilles forskellige håndarbejdsprodukter til salg. Til Thorvaldsens Museum producerer "I tråd med verden" en kollektion af såkaldte "hovedpuder" – gulvpuder med broderede motiver inspireret af hoveder og buster i museet. Puderne skal bruges til vores forløb "Toppen af kroppen". I marts afholdt vi en workshop på museet, hvor kvinderne indhentede inspiration fra museets farver og kunst samt fulgte et "Toppen af kroppen"-forløb. Puderne forventes færdige i det tidlige efterår, og overleveringen vil blive markeret ved en reception på museet.

Gyldendal

I 2013-14 fortsattes samarbejdet med Gyldendal om en undervisningsportal til faget oldtidskundskab i gymnasiet. Portalen vil dække læreplanen til oldtidskundskab på C-niveau og vil indeholde alle de relevante klassiske kilder og skriftlige værker, perspektiverende tekster samt relevante monumenter og genstande, heriblandt genstande fra de store antiksamlinger i Danmark. Projektet bliver til i et samarbejde mellem Thorvaldsens Museum, Nationalmuseet, Glyptoteket, Statens Museum for Kunst og Antikmuseet i Aarhus. Portalen forventes udgivet i en betaversion i januar 2015.

VIKINGESKIBSMUSEET

I skoleåret 2013-14 besøgte i alt 12.486 elever Vikingeskibsmuseet. Heraf deltog 10.099 i et af Skoletjenestens undervisningstilbud.

I januar 2014 vendte afdelingens undervisnings- og udviklingsansvarlige tilbage fra barsel. Endvidere er tilknyttet en undervisnings- og udviklingsmedarbejder i en projektstilling, der vil være den gennemgående person i den direkte formidling på museet.

Herudover har museet i højsæsonen en fast underviserstab på otte medarbejdere. Forberedelsen til højsæsonen har inkluderet den sædvanlige rekrutteringsproces, hvor vi ansatte fem nye medarbejdere, samt uddannelsesdage, hvor alle formidlings- og undervisningsmedarbejdere mødte ind til tre dage med oplæring, introduktion og præsentation af museets områder.

DRIFT

Den daglige drift i Skoletjenesten består af vagtbemanding, dialog med lærere og elever samt ansættelse og supervision af medarbejdere. Foruden dette deltager den faste undervisnings- og udviklingsansvarlige i netværkssamarbejde i Skoletjenestens studiegrupper samt forestår kontakt til læreruddannelserne.

I foråret 2013 var det nye undervisningslokale Lodsens blevet taget i brug. Desværre gjorde stormen i december 2013, at lokalet blev ødelagt og måtte istandsættes af håndværkere. Hele museet var hårdt ramt, og derfor har det taget lang tid for håndværkerne at arbejde sig igennem alle bygningerne. I det kommende skoleår forestår derfor et arbejde med at indrette på ny, så snart lokalerne er genoprettet. Et arbejde, som vi håber kan blive færdigt i løbet af efteråret 2014.

FORTSAT KLUBDAGE PÅ VIKINGESKIBSMUSEET

Samarbejdet med Klub Kildegården, som startede med klubeftermiddage i juni 2013, er fortsat med succes her i juni 2014. Børnene har været på Vikingeskibsmuseet af fire omgange, hvor de har bagt fladbrød, leget vikingelege, bygget fabeldyr og været ude og sejle.

I samarbejde med pædagog Tine Egelund Larsen og leder Olav Kristensen har Skoletjenesten udbygget samarbejdet og etableret en gruppe på fire kulturambassadører. Fire børn fra Klub Kildegården viste stor interesse for museet og vikingetiden og er derfor nu blevet uddannet som kulturambassadører. Det betyder, at de kan vise rundt eller stå for aktiviteter på museet, når der fx kommer andre klubber på besøg i Roskilde. Samarbejdet med kulturambassadørerne

FOTO: VIKINGESKIBSMUSEET.

fortsætter i efteråret, og Skoletjenesten vil bl.a. bruge ambassadørerne til arrangementer med børn, udvikling af nye materialer, aktiviteter m.m.

SÆRUDSTILLINGEN VERDEN I VIKINGETIDEN

I april 2014 åbnede Vikingeskibsmuseet særudstillingen "Verden i vikingetiden". En udstilling, som giver udblik til resten af verden i vikingetiden og viser, hvordan der foregik udveksling af varer og kulturer i hele verden i vikingetiden. Udstillingen er struktureret ved hjælp af tre historiske personer: den norske rejsende Ottar, den arabiske kaptajn Abhara og den byzantinske gesandt Theodosius. Udstillingen rummer genstande fra de tre områder, men også fra Kina og Zanzibar, hvilket illustrerer, at hele verden på det her tidspunkt rejste ud og udvekslede varer, idéer, fortællinger og tanker.

Netop fortællingerne er omdrejningspunktet i Skoletjenestens undervisningsforløb til særudstillingen. Gennem fortællinger fra *Tusind og én nats eventyr* og den nordiske mytologi præsenteres eleverne for, hvilke forestillinger de rejsende havde om, hvilke væsener de kunne møde på de-

res vej. Eleverne hører om skrækelige fugle, fascinerende havuhyrer og slibrige slanger. De samler inspiration i udstillingen til deres eget fabeldyr, som de bygger i vores værksted i Lodsén. Undervisningen er målrettet 0.-5. klasse og fagene historie, dansk og billedkundskab.

FORSKERMØDE

Særudstillingen er blevet til i et samarbejde med forskergruppen Entrepots arbejde. På den baggrund har vi i Skoletjenesten etableret et samarbejde med Roskilde Gymnasium og inviteret tre-fire gymnasieklasser til forskermøde i starten af oktober 2014. Det er meningen, at eleverne skal møde en arkæolog, en marinarkæolog og en historiker, som alle tre vil fortælle generelt om deres arbejde og konkret, hvordan de har arbejdet med udstillingen. Mødet skal give eleverne et indblik i, hvordan de tre professioner arbejder, og hvordan de bruger genstande til deres formidling. Eleverne skal desuden arbejde med at lave deres egen præsentation af en genstand, fortælling eller tema fra udstillingen, som lægges på en touchscreen og stilles i museets indgang, så eleverne kan komme forbi med familie og venner og se deres arbejde.

FORTÆLLEFESTIVAL

Vikingskibsmuseet afholder 21.-28. september 2014 fortællefestivalen "Havets fortællinger". Den er arrangeret i et samarbejde mellem Marie Krogh Nielsen, leder af Publikumsaktiviteter, og Annemarie Krarup, professionel fortæller. I samarbejde med Annemarie Krarup og John Christiansen,

skolekonsulent fra Roskilde Kommune, har Skoletjenesten arrangeret, at der i forbindelse med festivalen vil blive afholdt fortælleworkshops og fortalt fortællinger på skoler i Roskilde. Desuden bliver der arrangeret en konkurrence, hvor klasser kan deltage med en fortælling og vinde en sejls med Vikingskibsmuseets båd. Endelig vil der den 26. september blive afholdt fortællekoncert på Vikingskibsmuseet for 2 x 200 elever.

FOLKESKOLEREFORM OG SAMARBEJDE

I forbindelse med folkeskolereformen besluttede Roskilde Kommune at afholde lærerkurser for alle lærere i Roskilde Kommune i starten af august 2014. I Københavns Kommune har man som følge af reformen valgt at købe diverse tilbud fra forskellige skoletjenester, så skolerne gratis kan få undervisningstilbud. I den forbindelse har vi i Skoletjenesten på Vikingskibsmuseet i august måned haft besøg af 10 københavnske skoleklasser, som har fået historisk værksted og været ude og sejle.

DIVERSE SAMARBEJDER

Skoletjenesten har deltaget i videreudviklingen af projektet "Da Danmark blev til" og bl.a. afholdt møder og forsynet dem med digitalt materiale til deres hjemmeside.

Skoletjenesten deltager i Roskilde Kommunes børnekulturnetværk, hvor vi sammen med de forskellige kulturinstitutioner og tiltag i Roskilde Kommune forsøger at få overblik over alle de forskellige tilbud, skolerne får, samt sparre omkring udvikling af nye idéer og tiltag.

FOTO: VIKINGSKIBSMUSEET.

ZOOLOGISK HAVE

Skoletjenesten Zoo har i det forløbne skoleår været i en fin udvikling med endnu en UUM-ansættelse. Hermed etableres det endelige team af tre UUM'ere, der skal varetage undervisning i hver to dage ugentligt og bidrage til den øvrige drift og udviklingsarbejdet i de resterende tre dage. Således er hver stilling berammet til knap 22 timer ugentligt. Det resterende team af undervisere i Zoo er fortsat studenterundervisere med baggrund i enten biologi- eller lærerstudiet. Teamet ledes af den undervisnings- og udviklingsansvarlige i afdelingen. I årets løb har 11 lærerstuderende fra læreruddannelserne på Frederiksberg, Blaagaard og Zahles afviklet deres tre og fire ugers praktikforløb i Skoletjenesten Zoo.

Efteråret 2013 var påvirket af dønninger fra lærer-lockouten før sommerferien, og først fra det nye skoleår har undervisningen igen været fuldt booket, som drift og mandskab er gearet til. Samtidig har vi i det forgangne skoleår valgt at nedprioritere undervisningsaktiviteterne i Børnezoo, og vi har derfor ikke afviklet arbejdssekskursioner.

SAMARBEJDE OG ZOO-PILOTER

Naturvejlederstillingen er central for arbejdet i Skoletjenesten Zoo. I efteråret 2013 blev der udarbejdet en vigtig samarbejdsaftale med Gadehaveskolen i Høje Tåstrup. Aftalen indeholder planer for faste forløb for alle 2. og 5. klasser. Samtidig foldes der et program ud for alle udskolingsklasser, hvor ambitionen er at afvikle et uddannelsesforløb som Zoo-piloter. Forløbet tager form fra 6. klasse. Zoo-piloterne skal kunne bistå med små formidlingsopgaver og trænes i det faglige møde med andre elever. Således er det tænkt, at forløbet skal være kulturdannende og bredt fagligt. Målet er at bidrage med udvikling af udskolingseleverne, så de opnår en stærk evne til at kunne perspektivere faglige udfordringer. Det er målet, at de selv trænes i faglige frem læggesler for forskellige målgrupper.

UNDERVISNING OG PROJEKTER

Playingmondo

- Zoo og Playingmondo har fortsat samarbejdet omkring udvikling af en applikationsstyret digital platform, som

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

giver eleverne mulighed for selv at designe, ud- og afvikle kvalificerede GPS-baserede lærings spil før, under og efter et besøg i Zoo. Flere klasser har testet potentialet, og vi er i gang med endelige aftaler om et konkret læringsforløb, som kan tilkøbes som et led i et skolebesøg i Zoo. Gerne som opfølgning på et skoletjeneste-besøg. Vi er særligt interesserede i, at elever og klasser udfordrer hinanden på fagligt relevante opgaver, de selv har udviklet, men ønsker samtidig at kunne tilbyde et kvalitetssikret læringsforløb, som er udviklet til og for forskellige målgrupper. Det første spil vil blive målrettet mellemtrinnet.

Djeeo, Frederiksberg Kommune

- Djeeo med Frederiksberg Kommune er et nyt samarbejde, hvor skoler i Frederiksberg kommunes Børne- og ungeråd har benyttet Zoo som ramme for et GPS-baseret læringsforløb, der er blevet tilbudt udvalgte skoler på Frederiksberg. Der blev afviklet forløb med 15 klasser i marts måned, og Zoo viste sig som et særdeles velegnet sted til konceptet. Vi har aftalt at fortsætte samarbejdet med Frederiksberg Kommune. Det er Zoos mål, at alle folkeskoler på Frederiksberg skal besidde skolekort, som følge af aftalen.

Gadehaveskolen

Aftalen med Gadehaveskolen indeholder planer for faste forløb for alle 2. og 5. klasser. Samtidig foldes der et program ud for alle udskolingsklasser, hvor ambitionen er at afvikle et uddannelsesforløb som Zoo-piloter som beskrevet ovenfor. De to første 5. klasser gennemførte det første

forløb i foråret 2014, hvor de to klasser tilbragte seks dage i Zoo. Eleverne var delt i grupper, som skulle arbejde med hhv. væverfugle, chimpanser, sommerfugle/græshopper og padder/strandtudser. Grupperne lærte om dyrene undervejs ved at arbejde med deres egen baggrundsviden samt faglig læsning hjemme på skolen. Dette suppleredes i mødet med dyrene og dyrepasserne i Zoo.

Skovshoved Skole

- I efteråret 2013 tilrettelagde vi et stort tværfagligt forløb med Skovshoved Skole, der var en del af et udeskolekoncept. Elever fra 3. klasse mødte via Skype afdelingens UUM'er, hvor de blev introduceret til emner og værksteder, som de skulle arbejde med i Zoo. Hjemme valgte eleverne sig derefter ind på et værksted og formulerede på forhånd en række spørgsmål. I Zoo fordybede de sig i værkstederne, håndterede dyr og effekter og forberedte næste besøg, hvor de skulle formidle værkstedet videre til deres "0. klasse", både via mundtlig præsentation og via en bog om værkstedet, som de selv havde skrevet og arbejdet med. Hele forløbet var meget vellykket og vil blive gentaget i efteråret 2014.
- I foråret 2014 havde vi igen besøg af 3. klasserne fra skolen, hvor fokus nu var rettet mod faget matematik. Dette forløb var en stor succes og en oplevelse for lærere og elever. Forløbet bliver gentaget i vinteren 2015 med elev-elevformidling fra 7. klasse til 3. klasse.

Flokkene

"Flokkene" var et vildt og omfattende performance- og videokunst-eksperiment i samarbejde med Nikolaj Kunst-

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

hal. 64 børn fra 5. og 7. klasse fra hhv. Bordings Friskole (7. klasse), Kirsebærhaven Skole (5. klasse) samt Kaptajn Johnsens Skole (5. klasse) transformerede sig til tre nye hybridregupper med overdimensionerede maskekostumer i Elefanthuset, Den Arktiske Ring og Tropehuset. Eleverne perspektiverede flokmentalitet hos dyr og mennesker zoologisk, narrativt og performativt sammen med videokunstner Marika Seidler.

I processen tilegnede eleverne sig faglig biologisk viden om forskellige dyreflokkes adfærd og flokmentalitet. De unges improviserede tekster og bevægelser fra researchprocessen blev optaget i Zoo og viderebearbejdet i optagelsesfasen. Optagelserne skete med filmhold på dyrenes områder i Zoo i et åbent kunstnerisk felt mellem kunsthøj, fiktion og dokumentar til en såkaldt trefløjsvideoinstallation.

Forløbet indbefattede i alt 24 dage med aktiviteter i Zoo, hvoraf ni af dagene var filmoptagelser i Elefanthuset, Tropezoo og Den Arktiske Ring. Videoinstallationen "Flokkene" og dyremaskerne har premiere og bliver udstillet på "Fokus" videokunsthøjfestivalen i Nikolaj Kunsthal den 5. februar 2015. I samme forbindelse opfører børnene en performance med publikum som flok. Projektet blev støttet med ca. 400.000 kr. af Statens Kunstråd (Scenekunstudvalget, Huskunstnerordningen, Produktionspuljen) samt Velfærds- og Forskningsfonden.

Billedskolen Frederiksberg

"Skorpioner og næsehorn" var et billedprojekt for 1. og 2. klasses elever. Emnet var Afrikas dyr – fra det mindste kryb til de fem store, og alt derimellem. Eleverne besøgte Skoletjenesten og fik undervisning i afrikanske dyrs tilpasninger og udseende. Eleverne undersøgte mønstre i dyrenes pels, deres camouflage og billeder på de spor, de afsætter. På Billedskolen fik eleverne læst højt af *Humpeligimpen* af Bill Peet. Med tegningerne fra Zoologisk Have som skitseforlæg udvalgte eleverne tre dyr, som de klippede ud og satte sammen på sjove måder. Til sidst malede de et værk af "deres dyr". Med tungen lige i munden fik eleverne øvet sjove maleteknikker og simpel farvelære.

Turbo 2013-2014

Årets turboforløb blev sat i stand med Kirsebærhaven Skole. Ved at læse skilte i Zoo skulle eleverne opsøge viden og efterfølgende arbejde på skolen med at finde fakta. Målet var at sætte nye kompetencer i spil. Efter fin planlægning med lærerne fik vi kombineret et ønske om at inddrage anlæggene til at reflektere over, hvorvidt dyrenes naturlige behov i fangenskab bliver opfyldt, når man sammenligner med deres betingelser i det vilde liv. Det skulle igen foregå via grundige studier i arternes biologi og tilpasninger.

Værkstedssuge, uge 20

I år afholdt vi den populære værkstedssuge i den såkaldte Centralhave, der er det lille parkareal i Zoos midte. Området er meget velegnet, og mere end 1.000 registrerede elever deltog i et tema, der overordnet handlede om æg

fra alle æglæggere. Således bød ugen på aktiviteter lige fra æg fra krybdyr og insekter til røræg lavet af strudseæg. Vi afholdt hønse-dissektioner, og eleverne kunne røre ved æg og yngel fra mange af dyrene i Tropezoo.

IBO 2014

IBO 2014 var den 25. Internationale Biologi Olympiade (IBO), hvor fire danske studenter deltog. Den blev afholdt i Indonesien 6.-13.7. 2014. Olympiaden gav i år 3 bronzemedaljer samt 1 merit til Danmark. Forud for modtagelsen af sponsorpenge på Carlsberg den 28.4. besøgte de kommende vindere Skoletjenesten, hvor målet var at træne færdigheder i faget etologi før en sponsoroverrækkelse på Carlsberg. Forløbet i Zoo var en workshop i Skoletjenesten a 4 timers varighed.

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

UNDERVISNINGSAKTIVITETER UDEN FOR ZOO

Zoo ud på skolen

Skoletjenesten har udviklet et nyt undervisningstilbud til samtlige sjællandske folkeskoler. Det er nu muligt at få besøg af undervisere fra Skoletjenesten Zoo, som underviser med dyr og effekter, som klasser ellers kun møder i Zoo. Underviserne bookes for en hel dag, hvor skolen selv bestemmer, hvilke klassetrin der skal modtage undervisning. Tilbuddet koster 3.000 kr. og inkluderer to undervisere. Vores tests med skolebesøg har været succesfulde, og det er vores opfattelse, at tilbuddet vil appellere til klasser, der vil have svært ved at kunne prioritere et besøg i Zoo.

Roskilde Dyrskue

Skoletjenesten har i samarbejde med Slagteriskolen i Roskilde afviklet en tredages workshop, som blev afholdt på Roskilde Dyrskue i maj/juni måned. De tre workshops var et tilbud til alle besøgende og bestod af følgende: smykkeværksted af afrikanske kohorn, et spindeværksted samt et værksted med lædermaterialer. Derudover bidrog Zoo med syv forskellige oplæg på den store børnescene: fårekli, dissektioner, ko- og gedemalkning, historier om kaninerne samt heste, som børnene kunne sidde på. Der var levende dyr under samtlige oplæg. I alt 92.839 gæster besøgte

dyrskuet i 2014. Zoos stande blev besøgt af ca. 2.000 børn. Naturvidenskabsfestival uge 39, Science på Frederiksberg Dette års hovedtema var "Energi til livet". Frederiksberg satte særlig spot på energi, sundhed og liv. Ligesom sidste år formidlede elever til elever, og Zoo var med på en stand på Lærerruddannelsen Metropol på Nylandsvej hele ugen. Mere end 2.000 elever var tilmeldt og mødte Zooundervisere med turboelever, som bemandede en fin stand. Ud over Skoletjenesten Zoo deltog naturvejlederne på Frederiksberg, Frederiksberg Forsyning samt et stort antal studerende fra Lærerruddannelsen Metropol. Aktiviteten fra Zoo var en del af turboforløbet med Kirsebærhaven Skole, som brugte uge 39 til at afslutte deres forløb.

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

UNDERVISNINGSDUDVIKLING

Udviklingsarbejde med de faste forløb

Vi har i foråret gennemgået vores udskolingsoplæg, ligesom vi har gjort med forløbene for indskoling og mellemtrin. Målet er færre, men mere kvalificerede forløb, der alle er underlagt samme krav om læring og kvalitetssikring. Skoletjenesten Zoo udbød ved projektets start mere end 60 forskellige undervisningstilbud, alle niveauer inklusive. Målet for projektet er fortsat en reduceret oplægsportefølje med en klar og styrket profil. Det efterfølgende udviklingsarbejde foregår i teams med alle undervisere. Det har vist sig at være en styrke at involvere alle undervisere i de udviklingsorienterede processer. Ansvar for kvaliteten af forløbene er øget, og den løbende udvikling er blevet intensiveret.

Nyt smartboard i Biologisk Værksted

Via Skoletjenestens udviklingsmidler er det lykkedes at få et nyt smartboard, så der nu er interaktive boards i begge Skoletjenestens undervisningslokaler. Det nye board, der er leveret af PIT, er en stor opkvalificering af rummet. I flere af vores større forløb er det oplagt at møde eleverne via en videokonference inden og mellem besøgene i Zoo.

ANSØGNINGER OG FONDE

Zoo Science

Zoos nye site for gymnasieundervisning er klar i en testversion. Testversionen kan ses på <http://wordpress-zooscience-shop-dk.test.dev.peytz.dk/> og bliver endeligt tilgængeligt for Skoletjenestens brugere, så snart indholdet er på plads. Sitet er blevet til på baggrund af tips- og lottomidler ansøgt hos Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

LÆRERKURSER, STUDIEGRUPPER OG NETVÆRK

Vi har i det forgangne år afholdt arrangementer for lærere og har planlagt en ny, bred kursusrække for lærere og pædagoger. Derudover har vi deltaget i en række studiegrupper og netværk. Den undervisnings- og udviklingsansvarlige sidder i referencegruppen i NTS-centret i Region Hovedstaden, i styregruppen i "Science på Frederiksberg 2014" og deltager i følgegruppen i projektet "Kreativitet, innovation og entreprenørskab – essentielle elevkompetencer i det 21. århundrede under udvikling på tre skoler i Hvidovre, Rødovre og Solrød Kommuner".

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2012-2013

Elever, der har modtaget undervisning

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	9.941	1.957	3.143	0	0	15.041
Arken	3.895	1.318	122	0	0	5.335
Den Blå Planet	4.087	642	627	17	0	5.373
Danmarks Tekniske Museum	3.257	120	166	79	0	3.622
Designmuseum Danmark	7.188	796	988	490	66	9.528
Film-X	5.402	1.332	654	0	0	7.388
Københavns Befæstning	5.800	326	120	0	31	6.277
Københavns Museum	3.814	748	857	20	0	5.439
KØS**	506	1.584	0	0	0	2.090
Museet for Samtidskunst	182	964	0	30	0	1.176
Musikken i Skoletjenesten	1.447	85	0	0	3.151	4.683
Nationalmuseet	19.999	4.948	5.121	63	159	30.290
Nikolaj Kunsthal	1.147	33	13	0	0	1.193
Sagnlandet Lejre	3.469	2.159	222	0	216	6.066
Statens Forsvarshistoriske Museum	3.415	995	1.628	23	0	6.061
Statens Museum for Kunst	13.914	3.430	4.204	229	3.273	25.050
Staten Naturhistoriske Museum	16.014	2.277	2.620	54	6.306	27.271
Thorvaldsens Museum	7.331	1.328	590	0	214	9.463
Vikingskibsmuseet	4.848	3.905	982	23	0	9.758
Zoologisk Have	23.272	4.276	339	150	0	28.037
I alt	138.928	33.223	22.396	1.178	13.416	209.141

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2012-2013

Anslået samlet antal elever

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	15.611	3.640	4.483	0	0	23.734
Arken	5.409	2.007	132	45	0	7.593
Den Blå Planet	20.991	5.088	3.670	1.567	0	31.316
Danmarks Tekniske Museum	3.257	120	166	79	0	3.622
Designmuseum Danmark	8.747	1.220	1.218	610	96	11.891
Film-X	5.548	1.332	654	0	0	7.534
Københavns Befæstning	5.800	326	120	0	31	6.277
Københavns Museum	6.306	996	1.059	30	0	8.391
KØS**	768	1.871	0	0	0	2.639
Museet for Samtidskunst	391	2.180	0	30	47	2.648
Musikken i Skoletjenesten	1.447	85	0	0	3.151	4.683
Nationalmuseet	26.283	6.416	6.632	201	384	39.916
Nikolaj Kunsthal	1.671	43	90	0	0	1.804
Sagnlandet Lejre	6.946	3.339	222	0	216	10.723
Statens Forsvarshistoriske Museum	3.415	995	1.628	23	0	6.061
Statens Museum for Kunst	18.890	4.267	4.375	461	4.988	32.981
Staten Naturhistoriske Museum	16.014	2.277	2.620	54	6.306	27.271
Thorvaldsens Museum	7.331	1.328	590	0	214	9.463
Vikingskibsmuseet	6.268	5.167	1.050	214	0	12.699
Zoologisk Have	23.272	4.276	339	150	55.091	83.128
I alt	184.365	46.973	29.048	3.464	70.524	334.374

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2013-2014

Elever, der har modtaget undervisning

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	10.796	2.656	2.640	8	0	16.100
Arken	11.064	3.879	713	226	0	15.882
Den Blå Planet	10.800	2.578	173	0	0	13.551
Danmarks Tekniske Museum	4.495	314	26	178	0	5.013
Designmuseum Danmark	2.147	306	689	52	0	3.194
Film-X	4.823	1.132	358	0	0	6.313
Københavns Befæstning	3.839	185	56	10	214	4.304
Københavns Museum	3.975	475	350	25	0	4.825
KØS**	652	889	107	0	0	1.648
Museet for Samtidskunst	301	1.218	0	0	0	1.519
Musikken i Skoletjenesten	1.320	196	0	0	0	1.516
Nationalmuseet	0	0	0	0	0	52.458
Nikolaj Kunsthall	353	0	47	0	0	400
Sagnlandet Lejre	3.563	4.962	428	203	0	9.156
Statens Museum for Kunst	18.324	3.889	5.141	20	1.803	29.177
Staten Naturhistoriske Museum	14.094	3.893	5.937	64	4.220	28.208
Thorvaldsens Museum	6.392	807	331	0	0	7.530
Vikingskibsmuseet	5.020	4.594	396	0	89	10.099
Zoologisk Have	26.124	3.386	582	24	2.558	32.674
I alt	128.082	35.359	17.974	810	8.884	243.567

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

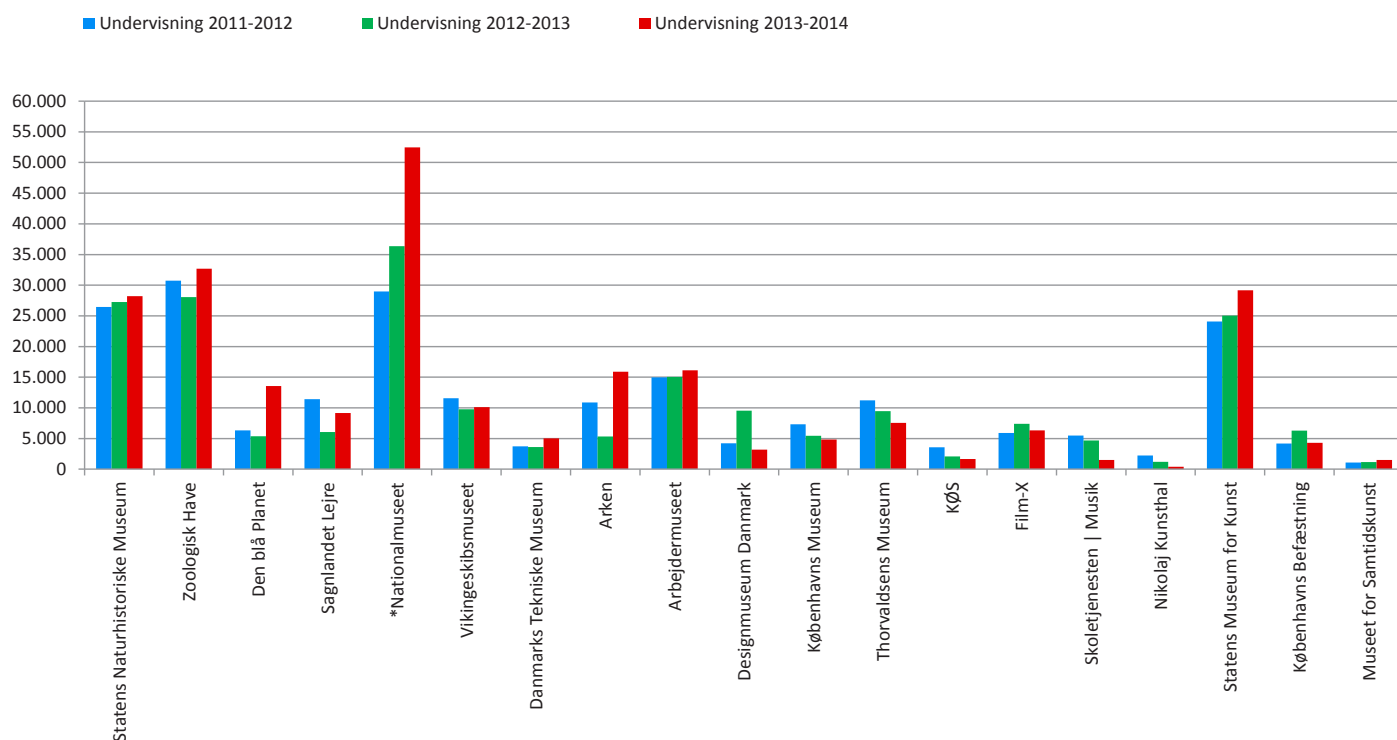
BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2013-2014

Anslået samlet antal elever

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	15.514	3.261	3.065	8	0	21.848
Arken	16.490	6.053	993	449	0	23.985
Den Blå Planet	29.284	7.214	3.167	2.661	0	42.326
Danmarks Tekniske Museum	4.495	314	26	178	0	5.013
Designmuseum Danmark	2.147	306	689	52	0	3.194
Film-X	4.823	1.132	358	0	0	6.313
Københavns Befæstning	3.839	185	56	10	214	4.304
Københavns Museum	4.950	575	425	25	0	5.975
KØS**	887	1.164	107	0	0	2.158
Museet for Samtidskunst	513	1.555	0	0	44	2.112
Musikken i Skoletjenesten	1.320	196	0	0	0	1.516
Nationalmuseet	0	0	0	0	0	52.458
Nikolaj Kunsthall	577	20	89	0	0	686
Sagnlandet Lejre	6.632	7.091	428	0	203	14.354
Statens Museum for Kunst	23.852	5.180	5.410	193	5.855	40.490
Staten Naturhistoriske Museum	14.094	3.893	5.937	64	4.220	28.208
Thorvaldsens Museum	7.416	1.640	751	0	16	9.823
Vikingskibsmuseet	6.311	5.594	491	0	90	12.486
Zoologisk Have	26.124	3.386	582	24	35.050	65.166
I alt	169.268	48.759	22.574	3.664	45.692	342.415

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

ANTAL ELEVER/LÆRERE, DER HAR DELTAGET I UNDERVISNINGSFORLØB PÅ AFDELINGER

*Nationalmuseets aktivitetstal i skoleåret 2012-13 og 2013-14 omfatter undervisningsforløb på Statens Forsvarshistoriske Museum, nuværende Tøjhusmuseet og Orlogsmuseet, der i tidligere statistik figurerede særskilt.

SAMLET ANTAL ELEVER/LÆRERE, DER HAR DELTAGET I UNDERVISNINGSFORLØB 1986-2014

